

Pensioenfonds UWV

Nu en straks

JAARVERSLAG

2020

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Ontwikkelingen in beeld	6
Kerncijfers	8
De 4 strategische thema's van Pensioenfonds UWV	10
De organisatie van Pensioenfonds UWV	11
Missie en visie	11
1. Deelnemers een goed inzicht geven in hun pensioen	14
1.1 Financiële positie op 31 december 2020	15
1.2 Financieel beleid	18
1.3 Kenmerken van de pensioenregeling	19
1.4 Pensioencommunicatie	20
1.5 Pensioenuitvoeringskosten	22
1.6 Externe ontwikkelingen	23
2. Goed pensioenfondsbestuur	25
2.1 Governance	26
2.2 Uitbesteden	32
2.3 Risicobeheer	33
3. Verantwoord beleggen met een goed rendement	43
3.1 Beleggingsbeleid	44
3.2 Vermogensbeheerkosten	50
3.3 Beleggingsbeleid Individueel Pensioenbeleggen	54
4. De toekomst van het pensioenfonds	57
Profiel van Stichting Pensioenfonds UWV	60
Actuariële paragraaf	63
Verslag raad van toezicht	68
Verslag verantwoordingsorgaan	72
Jaarrekening	75
1. Balans per 31 december 2020	75
2. Staat van baten en lasten	76
3. Kasstroomoverzicht	77
4. Toelichting op de jaarrekening	78
Overige gegevens	118
Bijlagen	130
1. Samenstelling bestuur en commissies op 31 december 2020	130
2. Risicobeoordeling	134
3. Begrippenlijst	145

Colofon

Uitgegeven door:

Stichting Pensioenfonds UWV
La Guardiaweg 94-114
1043 DL Amsterdam

Correspondentieadres:

La Guardiaweg 94-114
1043 DL Amsterdam

Telefoon (020) 687 22 16
Fax (020) 752 41 28
Internet www.uwvpensioen.nl
Email pensioendesk@uwv.nl

Tekst: Pensioenfonds UWV
Redactie tekst bestuursverslag: Ingrid Brons
Vormgeving en illustraties: Novel Monday

Voorwoord

De belangrijkste taken van een pensioenfonds zijn: zorgen dat deelnemers elk jaar pensioen opbouwen én pensioen betalen aan de mensen die daar recht op hebben. Dat is gelukt in 2020. Ook hoefden we niet te korten op de pensioenaanspraken. Hoewel het er eind 2020 toch even op leek dat we dat wel moesten doen. Door gebruik te maken van de vrijstellingsregeling van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid konden we dat voorkomen.

Coronapandemie

We zijn het jaar dus goed doorgekomen. En dat is best bijzonder. Want 2020 werd getekend door een uitzonderlijke en ernstige situatie: de coronapandemie. Die situatie vroeg veel bestuurlijke aandacht. Maar die aandacht ondervond hinder van de omstandigheden. We konden bijvoorbeeld niet even bij elkaar komen om dingen snel kort te sluiten! In de manier waarop we met de coronapandemie zijn omgegaan, kunnen we drie stappen onderscheiden.

Alles ging gewoon door

Stap één waren zorgen over de uitvoer. Dat was in maart 2020, toen de ernst van het coronavirus duidelijk werd. Konden de vermogensbeheerders hun werk blijven doen? Ondervond de pensioenadministratie geen problemen? En verliep de communicatie met onze deelnemers goed? Want juist in die periode kregen we veel vragen. Gelukkig bleek al snel dat alles gewoon doorging. Dat was een grote opluchting.

Het abnormale wordt gewoon

Vervolgens besloot het bestuur om alleen te doen wat dringend en nodig was. Dat was stap twee. Wat geen spoed had, stelden we even uit. Totdat we merkten dat het lang ging duren. Zo rolden we vanzelf stap drie in: het moment waarop het abnormale min of meer gewoon wordt. En dat je naar wegen gaat zoeken om het normale werk te blijven doen. Maar beleid en afwegingen maken

is best moeilijk online. Gelukkig hebben we daar manieren voor gevonden. Uitgebreid schriftelijk overleggen vóór een online vergadering is zo'n manier. Zo konden we alle onderwerpen toch goed en evenwichtig behandelen.

Buitengewoon hectisch jaar

Eind 2020 kwamen we voor nog een financiële uitdaging te staan. We vreesden in 2021 te weinig premie te krijgen om de pensioenen op te bouwen. Dankzij de goede samenwerking met de sociale partners en het UWV hebben we hier toch een oplossing voor gevonden. Al met al is 2020 een buitengewoon hectisch jaar geweest. Ik vind het een prestatie dat Pensioenfonds UWV in deze bijzondere omstandigheden gewoon heeft gedaan wat het moest doen. Het bestuur, het bestuursbureau en al onze partners hebben heel goed werk geleverd.

Solide regeling neerzetten

We gaan de toekomst dan ook met vertrouwen tegemoet. Zeker nu het pensioenakkoord op hoofdlijnen vorm heeft gekregen. We weten waar we naartoe werken. Natuurlijk moet er nog heel veel uitgezocht en uitgewerkt worden. Hoe de pensioenregeling van de werknemers van UWV eruit gaat zien is nog niet bekend. Maar de gesprekken daarover met de sociale partners zijn begonnen. Met als doel dat we de komende jaren een mooie, solide regeling kunnen neerzetten. Een regeling die goed uitvoerbaar is en alle deelnemers meer individuele vrijheid en verantwoordelijkheid geeft. Een regeling dus die past bij deze tijd.

Amsterdam, 18 mei 2021

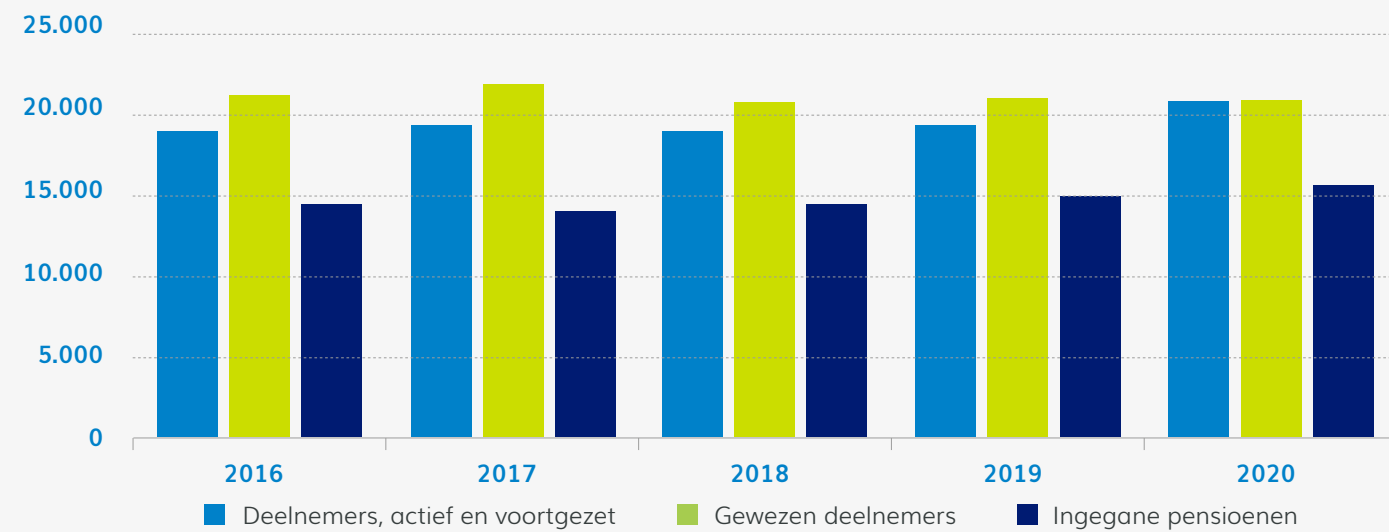
Toine van der Stee
Voorzitter van het bestuur van
Stichting Pensioenfonds UWV

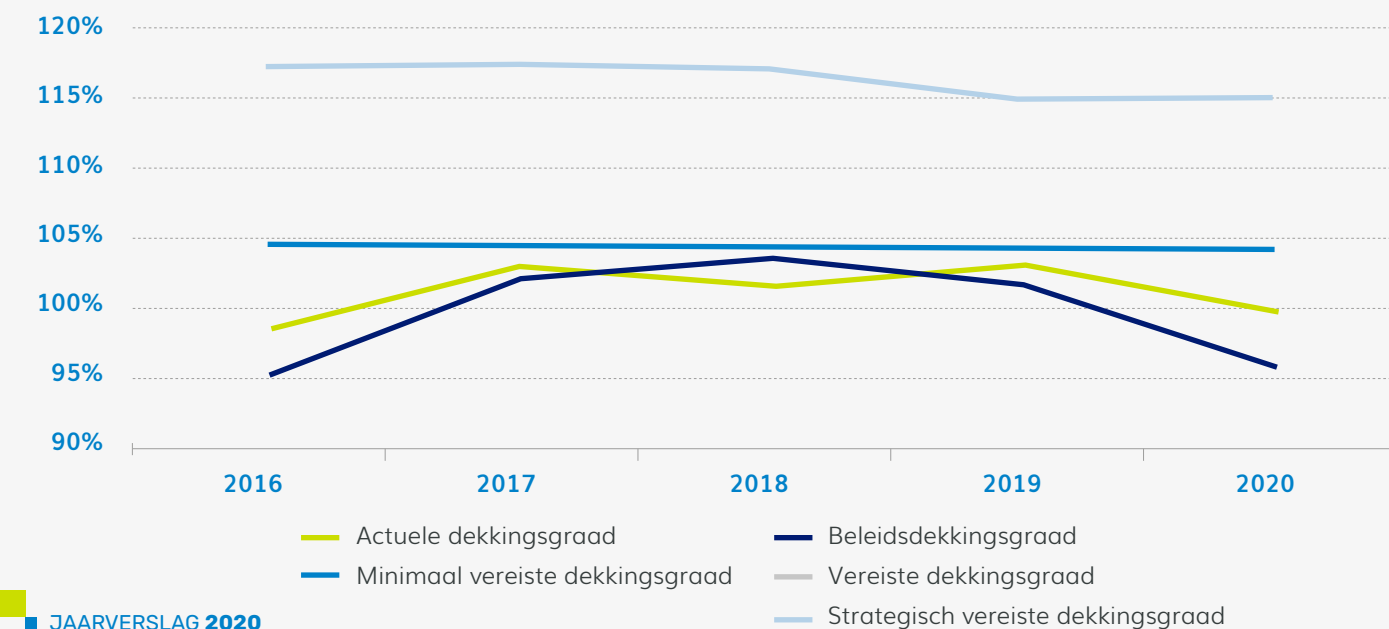
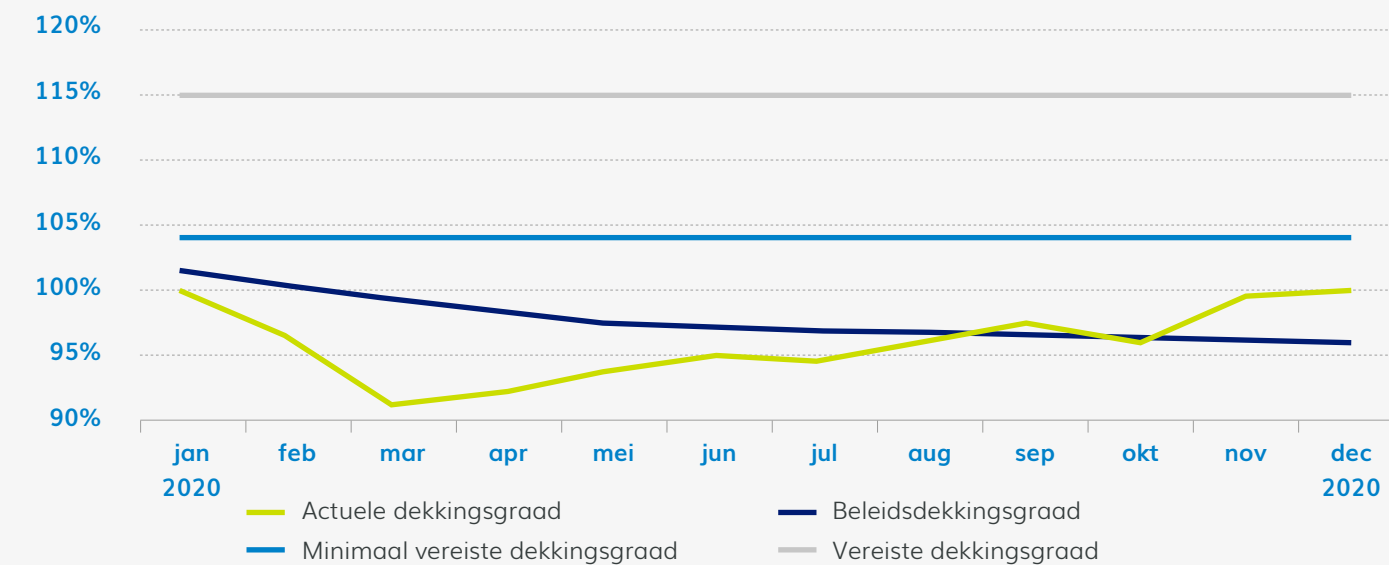

Ontwikkelingen in beeld

Ontwikkeling deelnemers

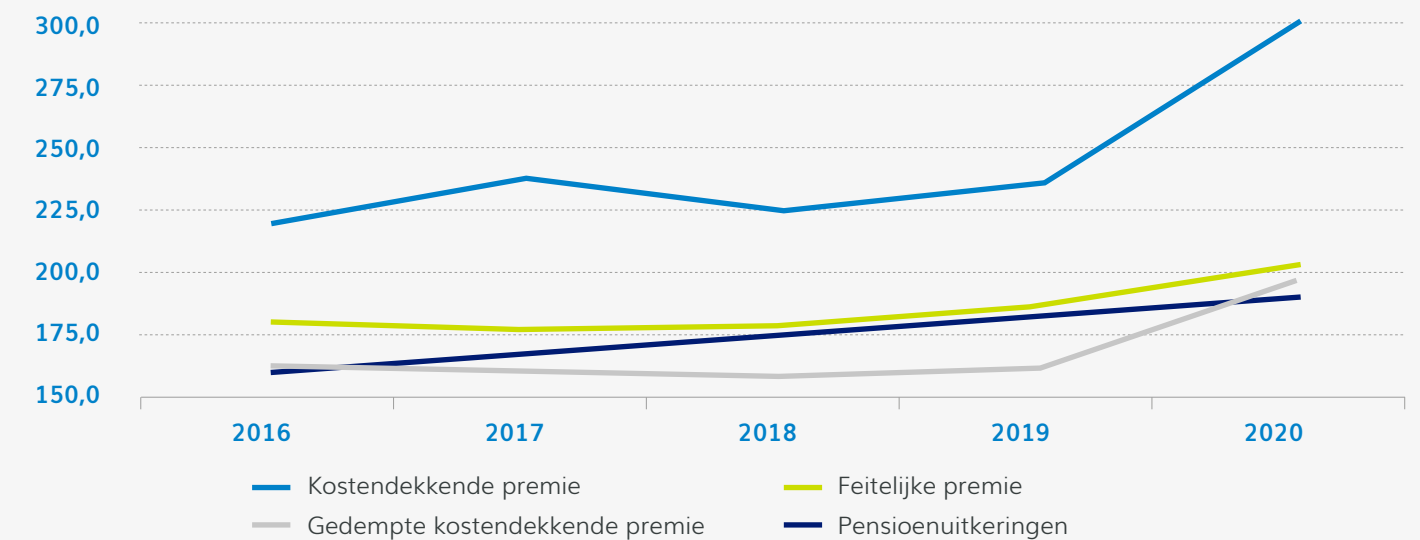

Ontwikkeling dekingsgraad

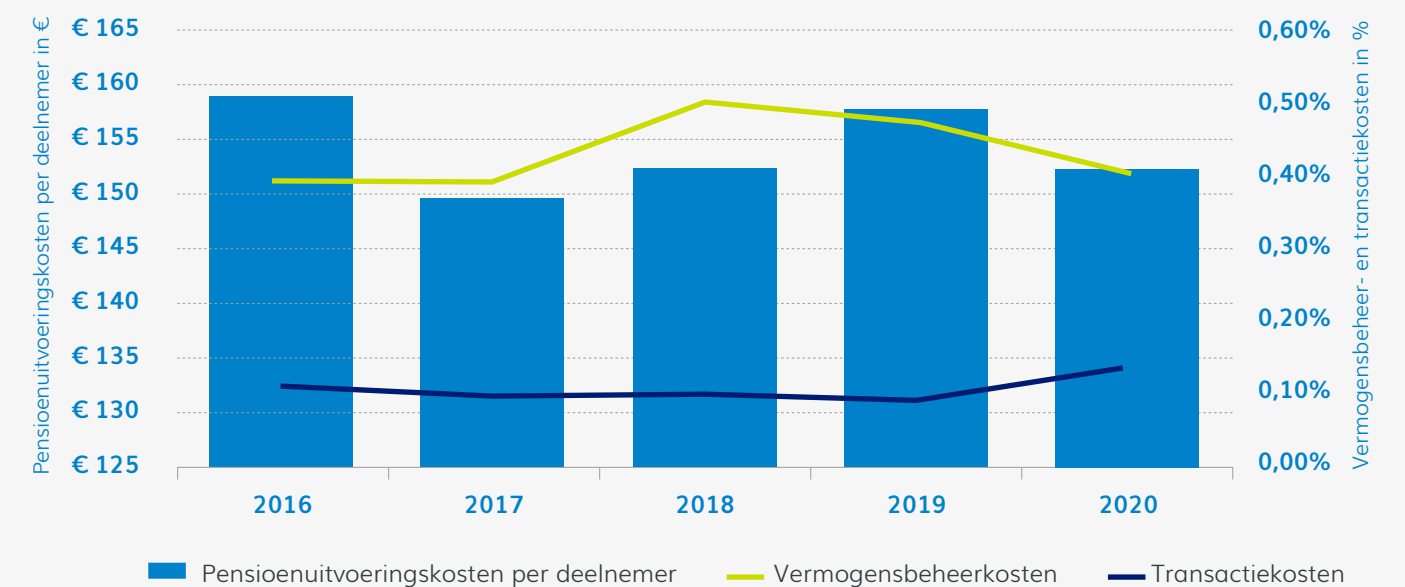

Ontwikkeling premies en uitkeringen

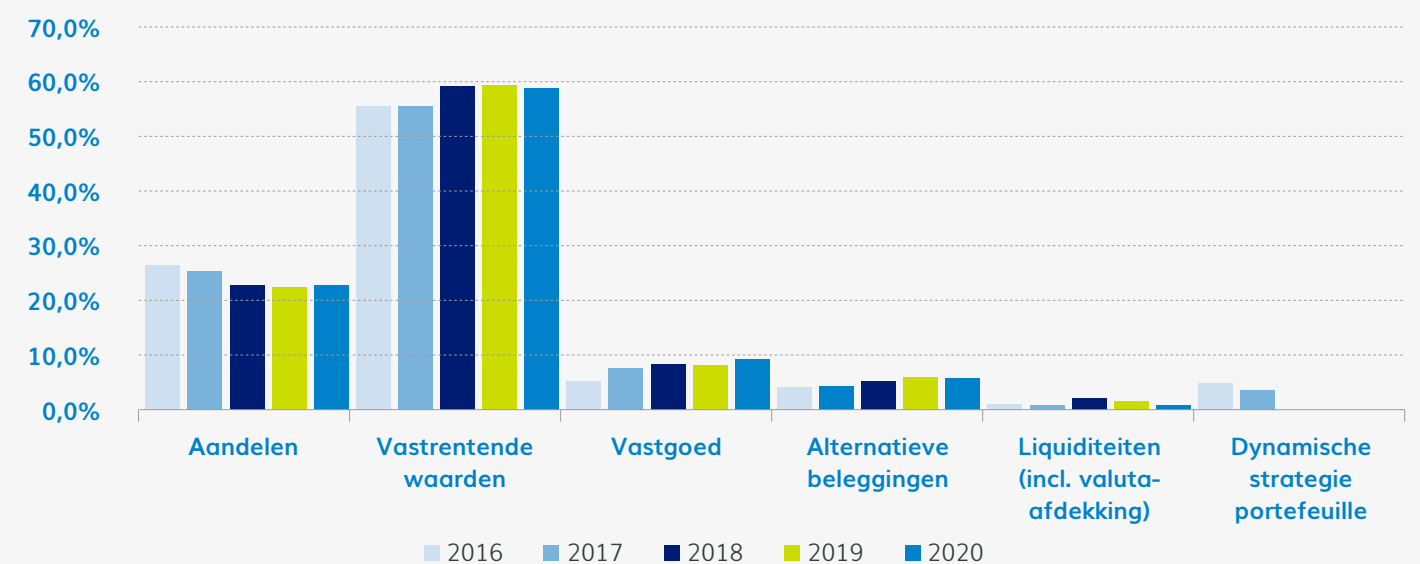
€ x miljoen

Ontwikkeling kengetallen kostentransparantie

Ontwikkeling allocatie beleggingsportefeuille voor risico pensioenfondsen

Kerncijfers

Aantal per einde boekjaar

	2020	2019	2018	2017	2016
Deelnemers, actief en voortgezet	20.512	19.051	18.632	19.047	18.743
Gewezen deelnemers	20.607	20.658	20.462	21.542	20.999
Ingegane pensioenen	15.348	14.666	14.316	13.845	14.167
Totaal aantal	56.467	54.375	53.410	54.434	53.909

Vermogenssituatie en solvabiliteit (bedragen in miljoenen euro)

Technische voorzieningen risico pensioenfonds	9.000,2	8.163,4	7.116,9	7.074,0	7.103,1
Beleggingen risico pensioenfonds	8.966,3	8.398,9	7.172,9	7.189,3	6.909,2
Aanwezig eigen vermogen	-14,1	242,1	120,0	206,4	-89,0
Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)	376,8	340,7	309,5	307,0	311,3
Dekkingstekort	390,9	98,6	189,5	100,6	400,3
Vereist eigen vermogen (VEV)	1.322,2	1.207,9	1.196,8	1.219,2	1.207,0
Reservetekort	1.336,3	965,80	1.076,8	1.012,8	1.296,0
Actuele dekkingsgraad	99,8%	103,0%	101,7%	102,9%	98,7%
Reële dekkingsgraad	79,2%	82,2%	84,6%	83,1%	78,4%
Beleidsdekkingsgraad	96,1%	101,6%	103,3%	102,0%	95,5%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,2%	104,2%	104,3%	104,3%	104,3%
Strategisch vereiste dekkingsgraad	114,7%	114,8%	116,8%	117,2%	117,0%
Gemiddelde duratie technische voorziening	18,4	18,5	17,3	17,6	18,1
Gemiddelde RTS	0,13%	0,69%	1,34%	1,47%	1,31%

Premie (bedragen in miljoenen euro)

Kostendeekkende premie	299,3	233,7	222,4	234,8	217,3
Feitelijke premie	199,0	183,2	174,7	173,5	158,1
Gedempte kostendeekkende premie	193,1	157,7	154,4	157,0	158,1
Premiebijdrage als % van bruto salarissom	20%	20%	20%	20%	20%
Pensioenuitkeringen	187,9	179,8	172,7	165,0	156,6

Toeslagverlening

	2020	2019	2018	2017	2016
Toeslagverlening Actieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Toeslagverlening Niet-actieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Toeslagverlening Ex-Cadans	1,64%	1,47%	1,47%	0,00%	0,39%
CAO-loonontwikkeling	3,00%	1,50%	1,50%	1,00%	2,52%
Consumentenprijsindex	1,64%	1,47%	1,47%	-0,01%	0,39%

Kostenratio's

Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer	€152	€158	€152	€149	€159
Vermogensbeheerkosten	0,40%	0,48%	0,50%	0,39%	0,39%
Transactiekosten	0,13%	0,08%	0,09%	0,09%	0,11%

Rendement beleggingsportefeuille voor risico pensioenfonds

Netto jaarrendement portefeuille	6,7%	16,0%	-0,4%	3,3%	11,9%
Gemiddeld afgelopen vijf jaar (netto)	7,5%	6,0%	7,0%	6,8%	8,1%
Gemiddeld afgelopen tien jaar (netto)	7,8%	8,1%	7,7%	6,3%	6,7%

Allocatie beleggingsportefeuille voor risico pensioenfonds

Aandelen	23,3%	22,9%	23,3%	25,9%	26,9%
Vastrentende waarden	59,9%	60,5%	60,2%	56,6%	56,6%
Vastgoed	9,7%	8,5%	8,6%	8,0%	5,6%
Alternatieve beleggingen	6,0%	6,3%	5,6%	4,6%	4,5%
Liquiditeiten (inclusief valuta-afdekking)	1,1%	1,8%	2,3%	1,0%	1,2%
Dynamische strategieportefeuille	0,0%	0,0%	0,0%	3,9%	5,2%

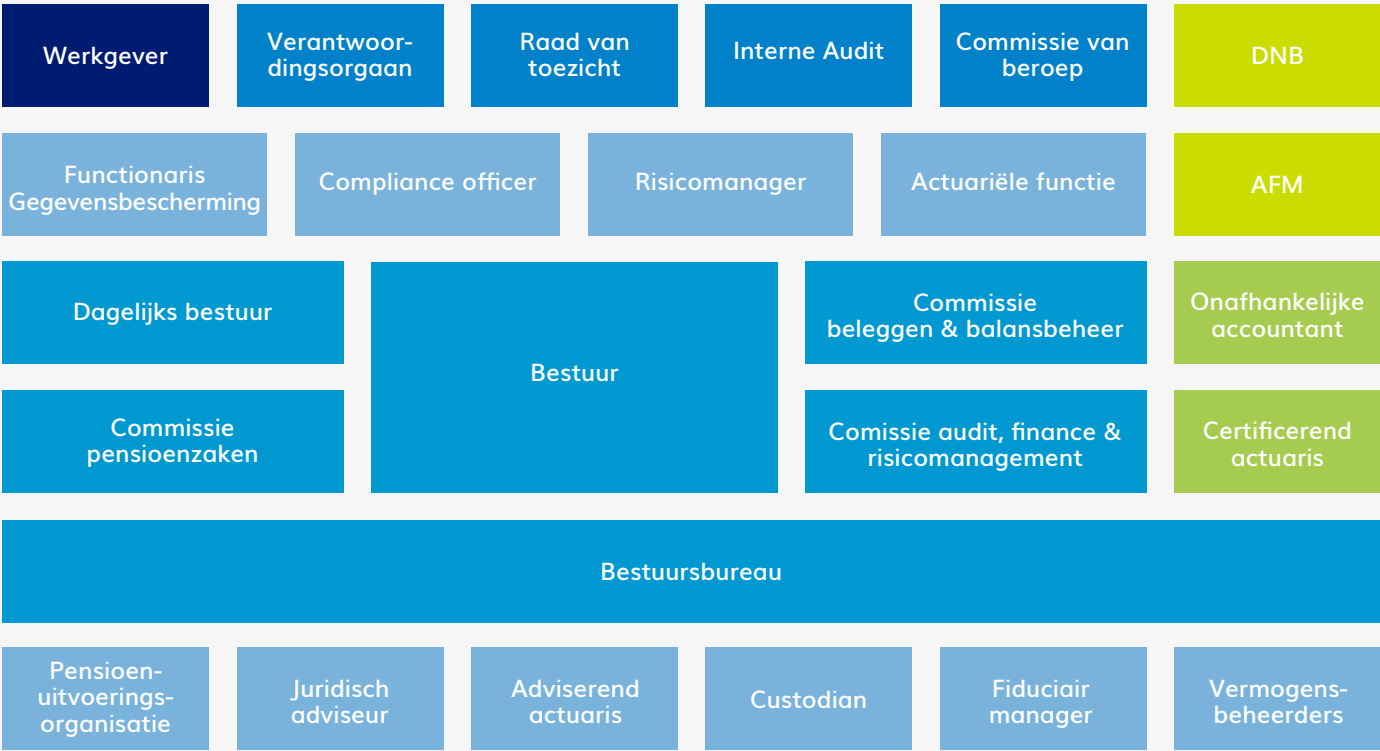
De 4 strategische thema's

We hebben vier strategische thema's, voor de korte en de lange termijn. Deze thema's passen bij onze missie en visie en bij de veranderingen die in de pensioenwereld plaatsvinden. De thema's zijn: deelnemers een goed inzicht geven in hun pensioen, goed pensioenfondsbestuur, verantwoord beleggen met een goed rendement en de toekomst van ons pensioenfonds. De thema's vormen de structuur van dit jaarverslag.

De organisatie van Pensioenfonds UWV
Stichting Pensioenfonds UWV is het ondernemingspensioenfonds van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). We hebben vier groepen deelnemers: de werknemers die onder de eigen cao van UWV vallen, de leden van de raad van bestuur, de pensioengerechtigden en de slapers. Slapers zijn 'gewezen deelnemers': mensen die bij UWV hebben gewerkt, maar dat nu niet meer doen. In de periode dat ze bij UWV werkten, hebben ze bij ons pensioen opgebouwd.

Het bestuur kijkt elk jaar of de missie, de visie en de strategische thema's nog actueel zijn. In 2020 wijzigden we de missie, de visie en de strategische thema's niet.

De organisatiestructuur van ons pensioenfonds ziet er als volgt uit. In 2020 waren er geen wijzigingen in de organisatiestructuur.

Het bestuur bestaat uit negen leden (en twee plaatsvervangende leden) en wordt ondersteund door commissies en het bestuursbureau. Het bestuursbureau heeft daarnaast een regiefunctie. Het onderhoudt het contact met en houdt toezicht op alle partijen waaraan we werkzaamheden uitbesteden, zoals onze pensioenuitvoeringsorganisatie, vermogensbeheerder(s) en adviseurs. Binnen onze organisatie hebben we (onafhankelijke) functionarissen die ons beleid en de manier waarop we onze taken uitvoeren beoordelen en controleren. Dat zijn de compliance officer, de sleutelfunctiehouder

risicomanagement, de sleutelfunctiehouder actuarieel, de functionaris gegevensbescherming en de sleutelfunctiehouder interne audit.

In het hoofdstuk Profiel van Stichting Pensioenfonds UWV staat een uitgebreide beschrijving van onze organisatiestructuur en van de manier waarop ons (interne) toezicht is geregeld. In bijlage 1 staat wie op 31 december 2020 in het bestuur, de commissies, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan zaten.

Missie en visie

Onze missie is:
In opdracht van sociale partners voeren we de pensioenovereenkomst uit en behalen we een zo goed mogelijk pensioenresultaat voor de deelnemers en gepensioneerden.

Onze visie is:
Verder bouwen aan een duurzame en toekomstbestendige pensioenregeling voor de deelnemers en gepensioneerden vanuit een robuuste en doelmatige organisatie. En de deelnemer in staat stellen tijdig de regie op het eigen pensioendossier te nemen.

1

Deelnemers een goed inzicht geven in hun pensioen

We communiceren persoonlijk en op maat met onze deelnemers. (On)zekerheid en ambitie geven we duidelijk en tijdig aan. We bieden handelingsperspectief aan onze deelnemers.

2

Goed pensioenfondsbestuur

We blijven de (bestuurlijke) organisatie en het risicomanagement van ons pensioenfonds verbeteren. Het integraal risicomanagement versterken we tot een niveau dat past bij onze omvang en complexiteit. Hier hoort ook het versterken van de kennis en vaardigheden van het bestuur bij. We beperken de kosten zoveel mogelijk, maar zorgen dat dit niet ten koste gaat van de verhouding tussen risico en rendement en de dienstverlening aan onze deelnemers.

3

Verantwoord beleggen met een goed rendement

We maken beleid voor verantwoord beleggen. Daarin nemen we de wensen van de deelnemers en de werkgever mee en hebben we oog voor maatschappelijke ontwikkelingen. Ons doel is en blijft een zo goed mogelijk rendement. We letten goed op of het rendement in verhouding staat tot de complexiteit en de kosten van de beleggingen.

4

De toekomst van ons pensioenfonds

We bereiden de inhoud en de uitvoering van de pensioenregeling voor op veranderingen, zoals het pensioenakkoord. Ook de pensioenfondsorganisatie bereiden we voor op veranderingen. Want de organisatie moet passen bij de pensioenregeling die we uitvoeren. Tegelijkertijd willen we onze eigenheid behouden en dicht bij de onderneming blijven.

1 Deelnemers een goed inzicht geven in hun pensioen

We willen onze deelnemers goed informeren over hun pensioenregeling. Ook houden we ze op de hoogte van de ontwikkelingen bij het pensioenfonds en wat dit kan betekenen voor hun pensioen. Zo proberen we deelnemers (meer) bewust te maken van hun pensioensituatie. We geven ze handvatten om (tijdig) keuzes te maken.

1.1 Financiële positie op 31 december 2020

1.1.1 Dekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is een belangrijke graadmeter voor beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de (actuele) dekkingsgraden van de laatste 12 maanden. Op 31 december 2020 was de beleidsdekkingsgraad 96,1 procent (op 31 december 2019: 101,6 procent). Onze beleidsdekkingsgraad was dus lager dan

het door De Nederlandsche Bank (DNB) vereiste minimumniveau van 104,2 procent. De beleidsdekkingsgraad was ook lager dan het vereiste niveau van 114,7 procent.

In 2020 daalde de actuele dekkingsgraad van 103,0 procent naar 99,8 procent. De tabel hieronder laat de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad en van de beleidsdekkingsgraad in 2020 zien.

Ontwikkeling van de dekkingsgraad	Actuele dekkingsgraad	Beleidsdekkingsgraad
December 2019	103,0%	101,6%
Januari 2020	100,1%	101,3%
Februari 2020	96,4%	100,6%
Maart 2020	91,5%	99,5%
April 2020	92,4%	98,5%
Mei 2020	93,8%	97,8%
Juni 2020	94,7%	97,2%
Juli 2020	94,5%	96,8%
Augustus 2020	96,2%	96,8%
September 2020	97,6%	96,7%
Oktober 2020	96,4%	96,4%
November 2020	99,7%	96,4%
December 2020	99,8%	96,1%

De onderstaande tabel laat zien welke factoren de actuele dekkingsgraad beïnvloedden en in welke mate.

	2020	2019
Actuele dekkingsgraad op 1 januari	103,0%	101,7%
Effect premies	-0,8%	-0,3%
Effect RTS (voorziening pensioenverplichtingen)	-11,9%	-13,3%
Effect beleggingsresultaat (inclusief renteafdekking)	6,9%	14,3%
Effect wijziging grondslagen	2,5%	0,5%
Effect overige oorzaken	0,1%	0,1%
Actuele dekkingsgraad op 31 december	99,8%	103,0%

Effect premies

Door premiebetaling neemt het vermogen van het pensioenfonds toe. Door pensioenopbouw nemen de verplichtingen van het pensioenfonds toe. Door het verschil tussen de premiebetaling en pensioenopbouw wijzigde de dekkinggraad 0,8 procent negatief.

Effect rentetermijnstructuur

We maken de toekomstige pensioenverplichtingen contant tegen een door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS). In 2020 daalde de RTS fors ten opzichte van de RTS eind 2019. Door de daling van de RTS ging de waarde van de pensioenverplichtingen omhoog. Hierdoor daalde de dekkinggraad met 11,9 procent.

Effect beleggingsresultaat (inclusief renteafdekking)

Het beleggingsresultaat over 2020 had een positief effect op de dekkinggraad van 6,9 procent. Zie paragraaf 3.1.4 voor een uitgebreidere toelichting.

Effect wijziging grondslagen

In 2020 werden nieuwe sterftetafels gepubliceerd door het Actuariële Genootschap (AG-Prognosetafel 2020). Om tot een meer fondsspecifieke toepassing van de sterftetafels te komen, liet het bestuur een onderzoek doen naar de ervaringssterfte binnen de populatie van ons pensioenfonds. De nieuwe AG-Prognosetafel en de geactualiseerde ervaringssterfte hadden samen een positief effect op de dekkinggraad van 2,5 procent.

Een uitgebreidere toelichting op het effect van de wijzigingen van de grondslagen staat in de jaarrekening, paragraaf 4.2.

Effect overige oorzaken

Overige oorzaken, zoals waardeoverdrachten, actuariële aannames, kosten en uitkeringen, hadden samen een positief effect op de dekkinggraad van 0,1 procent. Een uitgebreidere toelichting staat in de Actuariële paragraaf.

1.1.2 Herstelplan

Als de beleidsdekkinggraad van een pensioenfonds aan het eind van het boekjaar lager is dan de vereiste dekkinggraad, moet het pensioenfonds een herstelplan indienen bij DNB. In het herstelplan beschrijft het pensioenfonds hoe de beleidsdekkinggraad de vereiste dekkinggraad binnen 10 jaar bereikt. Als het pensioenfonds alle beleidsmiddelen heeft ingezet en naar verwachting toch niet binnen de herstelperiode aan de vereiste dekkinggraad kan voldoen, moet het als laatste sturingsmiddel de pensioenaanspraken en -rechten verlagen.

De beleidsdekkinggraad van ons pensioenfonds was op 31 december 2019 103,0 procent. De beleidsdekkinggraad eind 2019 was dus lager dan de vereiste dekkinggraad. Daarom dienden we in 2020 een geactualiseerd herstelplan in bij DNB. In het herstelplan staat hoe we op basis van ons beleid en de verwachte rendementen weer financieel gezond denken te worden. Uit het herstelplan blijkt dat we de eerstkomende jaren waarschijnlijk niet kunnen indexeren. Volgens het herstelplan hoeven we geen aanvullende maatregelen te nemen om op tijd financieel gezond te zijn.

Herstelplan 2021

Ook eind 2020 was de beleidsdekkinggraad lager dan de vereiste dekkinggraad. Daarom dienden we begin 2021 weer een geactualiseerd herstelplan in. Ook het herstelplan 2021 laat zien dat we binnen 10 jaar kunnen toegroeien naar de vereiste dekkinggraad.

1.1.3 Herstel naar de minimaal vereiste dekkinggraad

31 december 2020 was voor ons een belangrijke datum. Want de dekkinggraad van die dag bepaalde of we de pensioenen moesten verlagen of niet. De beleidsdekkinggraad en/of de actuele dekkinggraad had volgens de wetgeving ten minste 104,2 procent moeten zijn. Zowel de beleidsdekkinggraad als de actuele dekkinggraad waren eind 2020 lager. Dankzij de verlenging van de ministeriële regeling konden we het cruciale meetmoment opnieuw één jaar doorschuiven, nu naar eind 2021.

Hieraan waren de volgende voorwaarden verbonden:

- De actuele dekkinggraad bedraagt eind 2020 minimaal 90 procent.
- We leggen uit waarom gebruikmaken van de vrijstelling in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden is.
- We informeren onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden over de vrijstelling en onderbouwen onze keuze.

De vrijstellingsregeling

Gebruikmaken van de vrijstellingsregeling is niet verplicht. Het bestuur koos er bewust voor. Anders hadden we alle pensioenen in 2021 moeten verlagen. Het bestuur maakte de volgende afwegingen:

- Verlagen van pensioenen is een allerlaatste redmiddel. Dat doen we alleen als er niets anders meer mogelijk is. We zien voor het pensioenfonds nog voldoende mogelijkheid om zonder een verlaging financieel gezond te worden.
- Een verlaging kan voor bepaalde groepen deelnemers op lange termijn tot een hoger pensioen leiden. Maar dat weegt niet op tegen de negatieve directe impact van een verlaging van de pensioenen voor alle groepen deelnemers.
- Het besluit om gebruik te maken van de vrijstellingsregeling is evenwichtig. We toetsen de evenwichtigheid van het financieel beleid in de ALM-studie die we in 2020 uitvoerden. We beoordeelden het premiebeleid, beleggingsbeleid, toeslagenbeleid en de bekende wetgeving rondom het verlagen van pensioenen (inclusief de vrijstellingsregeling) in samenhang. Binnen de ALM-studie keken we naar de uitwerking van het financieel beleid op de pensioenresultaten per leeftijdscohort, met daarbinnen drie verschillende groepen: (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en jong-oud. Dit deden we over een periode van vijf jaar – want dat is de maximale periode tot de overgang naar een nieuw pensioenstelsel – en vijftien jaar. Volgens een vooraf geformuleerde definitie zouden we de beleidsvarianten en de impact daarvan op de groepen heroverwegen als het verschil op een vijf- en vijftienjaarshorizon tussen de cohorten meer dan 5 procent zou afwijken. De resultaten van de ALM-studie bleven ruim binnen deze

marge. We kunnen de totale financiële opzet van ons pensioenfonds, inclusief gebruikmaken van de vrijstellingsregeling, dus als evenwichtig beschouwen.

- In 2021 starten de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel. We vinden het onverstandig om vlak voor die grote wijziging de drastische maatregel van een pensioenverlaging te nemen.
- Door gebruik te maken van de vrijstellingsregeling sluiten we aan bij de rest van de pensioensector.

We informeerden de deelnemers en pensioengerechtigden via de website over de vrijstellingsregeling.

1.1.4 Aanpassing van de rentetermijnstructuur 2021-2024

In 2019 besloot DNB om vanaf 1 januari 2021 de methodiek van de RTS aan te passen en het effect van deze aanpassingen in vier gelijke stappen door te voeren. De aanpassingen hebben een negatief effect op de ontwikkeling van de dekkinggraad. De stapsgewijze invoering zorgt ervoor dat het effect van de gewijzigde methodiek op de dekkinggraad geleidelijk is. De eerste aanpassing van de methodiek wordt vanaf 1 januari 2021 doorgevoerd. Door de aanpassing van de methodiek daalt de dekkinggraad per januari 2021 ongeveer 0,9 procent.

1.2 Financieel beleid

Ons financieel beleid heeft drie pijlers: het premie-beleid, het toeslagbeleid en het beleggingsbeleid. Ons financieel beleid is afgestemd op de risicohou-ding die we met de cao-partijen overeenkwamen (zie paragraaf 2.3). We toetsen ons financieel beleid elk jaar met de door DNB voorgeschreven haalbaarheidstoets. De uitkomst van de haalbaar-heidstoets staat in paragraaf 2.3.4.

1.2.1 Premiebeleid

We hanteren een gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement. Het verwachte rendement baseren we op onze stra-tegische beleggingsmix en de actuele maximale parameters van de Commissie Parameters. De onderliggende rente hebben we voor een periode van vijf jaar vastgezet (met peildatum 30 septem-ber 2015). Daarnaast passen we een afslag op de rendementen toe voor toekomstbestendige toe-slagverlening. Daarvoor gebruiken we een toeslag-curve. In de toeslagcurve houden we rekening met een verwachte groei van het prijsindexcijfer over de eerste vijf jaar (naar uiteindelijk 1,9 procent).

De premie die de cao-partijen beschikbaar stellen, moet minimaal gelijk zijn aan de gedempte kosten-dekkende premie. Als deze premie niet voldoende is voor de financiering van het maximale opbouw-percentage (in 2020: 1,738 procent), verlagen we het opbouwpercentage. Zodat de financiering wel toereikend is. Hierbij houden we rekening met een eventuele premie-egalisatiereserve.

Premie-egalisatiereserve

Als de beschikbaar gestelde premie hoger is dan de benodigde (gedempte kostendekkende) pen-sioenpremie, kan het bestuur in overleg met de cao-partijen besluiten om het verschil (de premie-ruimte) aan de premie-egalisatiereserve toe te voe-gen. Als de benodigde (gedempte kostendekken-de) pensioenpremie hoger is dan de beschikbaar gestelde premie, gebruiken we de premie-ega-lisatiereserve om het tekort te financieren. De premie-egalisatiereserve bedroeg eind 2020 23,5 miljoen euro.

We mogen de premie-egalisatiereserve alleen gebruiken voor het vooraf vastgestelde doel: het egaliseren van de premie. Hierop geldt één uitzon-dering. Als we, vanwege de financiële positie, een verlaging van pensioenaanspraken en -rechten moeten doorvoeren, moeten we eerst de bestaan-de premie-egalisatiereserve aanspreken om de korting te verlagen of te voorkomen.

Premiebesluit

In 2020 was de premie die de cao-partijen be-schikbaar stelden (20 procent) voldoende voor de financiering van het maximale opbouwpercentage. Er vond, net als in 2019, geen storting plaats in de premie-egalisatiereserve.

Voor de vaststelling van de premie 2021 zetten we de onderliggende rente voor de berekening van de premie weer voor een periode van 5 jaar vast, met peildatum 30 september 2020. Doordat deze rente veel lager is dan op de peildatum in 2015, steeg de premie die hoort bij een maximaal opbouwpercen-tage (in 2021: 1,738 procent) naar 22,8 procent. Dit is hoger dan de maximale premie van 20 procent die in de cao staat. Voor 2021 kwamen de cao-par-tijen overeen dat de premie naar 22,8 procent gaat. Voor het grootste deel van de financiering boven de 20 procent gebruiken we de volledige premie-egalisatiereserve. De rest komt, na overleg met de cao-partijen, voor rekening van de werkgever.

Ook de komende jaren zal de premie die bij het maximale opbouwpercentage hoort ruim boven de 20 procent uitkomen. Over de premie 2022 en vol-gende jaren maken we in 2021 nieuwe afspraken met de cao-partijen.

1.2.2 Toeslagbeleid

Toeslagen mogen we pas verlenen bij een beleids-dekkingsgraad van 110 procent. Verder moeten we bij het toekennen van een toeslag rekening houden met de toekomst. Want we moeten de toegeken-de toeslag naar verwachting ook in de toekomst kunnen financieren.

In het toeslagbeleid staat wanneer we de pensioe-nen kunnen verhogen. De beleidsdekkingsgraad is daarbij leidend.

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening
Lager dan 110 procent	Geen
Tussen 110 procent en de ondergrens voor volledige toeslag	Gedeeltelijk
Boven de ondergrens voor volledige toeslag	Volledig

Gedeeltelijke toeslagverlening kan plaatsvinden als de beleidsdekkingsgraad groter of gelijk is aan 110 procent en kleiner dan de ondergrens die we volgens de Pensioenwet jaarlijks vaststellen (eind 2020 ongeveer 121 procent). We kunnen een volledige (inhaal)toeslag verlenen als de beleids-dekkingsgraad hoger is dan die ondergrens (voor zover de financiële positie van het pensioenfonds het toelaat).

Het bestuur neemt jaarlijks een besluit om al dan niet toeslag te verlenen. Daarvoor baseert het bestuur zich op de financiële positie. Als uitgangs-punt nemen we de beleidsdekkingsgraad op 30 september. In 2020 moest het bestuur besluiten om per 1 januari 2021 geen toeslag te verlenen. Gezien de financiële situatie van het pensioenfonds verwachten we ook de komende jaren geen toe-slag te kunnen verlenen.

In de jaarrekening, paragraaf 4.3, staat een over-zicht van (gemiste) toeslagen.

Onvoorwaardelijke toeslag

Voor de ex-Cadans werknemers geldt een uit-zondering. Dit zijn deelnemers met een ingegaan pensioen of premievrij recht van voor 1996. Deze groep heeft recht op een onvoorwaardelijke toe-slag gekoppeld aan de consumentenprijsindex. De onvoorwaardelijke toeslag is gefinancierd door de werkgever.

1.2.3 Beleggingsbeleid

In paragraaf 3.1 gaan we verder in op ons beleg-gingsbeleid. Daarbij besteden we aandacht aan het herijkte strategisch beleid, de samenstelling

van de beleggingsportefeuille, maatschappelijk verantwoord beleggen en de beleggingsrendemen-ten in 2020.

1.3 Kenmerken van de pensioenregeling

Onze pensioenregeling is een voorwaardelijk ge-indexeerde middelloonregeling. In 2020 waren er geen wijzigingen in de pensioenregeling.

De hoofdlijnen van onze pensioenregeling 2020 zijn:

- De pensioenleeftijd is 67 jaar met mogelijkheid tot vervroeging. Een deelnemer kan het pensioen niet eerder laten ingaan dan met 55 jaar. Vanaf 60 jaar is deeltijdpensioen mogelijk.
- Het pensioengevend salaris is het jaarsalaris. Dat is de som van alle bruto maandsalarissen in een kalenderjaar, plus vakantiegeld, einde-jaarsuitkering en andere vaste toeslagen. Het maximumjaarsalaris waarover een deelnemer pensioen kan opbouwen was op 1 januari 2020 110.111 euro bij een voltijdsdienstverband. Voor een deeltijddienstverband gold een maximaal bedrag naar rato van 110.111 euro.
- De pensioengrondslag voor het ouderdom-spensioen is het pensioengevend salaris min de franchise. In 2020 was de franchise 14.199 euro.
- Het opbouwpercentage voor het ouderdomspen-sioen is 1,738 procent van de pensioengrondslag.
- De medewerkersbijdrage voor de premie is 8,76 procent van de pensioengrondslag.
- De pensioenregeling voorziet in een partner-pensioen, wezenpensioen en arbeidsonge-schiktheidspensioen. (Gewezen) deelnemers die arbeidsongeschikt zijn geworden kunnen in aanmerking komen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.
- Deelnemers kunnen vrijwillig meedoen aan een collectieve verzekering voor een tijdelijk part-nerpensioen, een individuele arbeidsongeschikt-heidsverzekering en een aanvullende partner-pensioenverzekering. Voor deze verzekeringen betaalt de deelnemer premie.
- Medewerkers die uit dienst gaan en aansluitend als zelfstandige gaan werken, kunnen maximaal 3 jaar vrijwillig blijven deelnemen aan de pen-sioenregeling. Ze betalen de premie dan zelf.

- Op basis van het sociaal plan vindt tijdens de WW-uitkering, de PAWW-uitkering of de BWU-uitkering voortzetting van de pensioenregeling plaats.

Meer detailinformatie over onze pensioenregeling staat op onze website: www.uwvpensioen.nl.

1.4 Pensioencommunicatie

Pensioenfonds UWV wil vertrouwen uitstralen. Met onze communicatie willen we bereiken dat al onze deelnemers inzicht hebben in hun pensioensituatie en weten wat hun handelingsperspectief is. De wettelijk verplichte communicatie is voor ons een échte ondergrens.

In 2020 was een mogelijke verlaging van de pensioenen een belangrijk onderwerp in onze communicatie. Om het vertrouwen van onze deelnemers vast te houden, communiceerden we open, tijdig en duidelijk. Onze communicatieactiviteiten kregen door Covid-19 een andere invulling. Naast informatie over de financiële situatie hadden we meer oog voor zekerheid, gezondheid en medeleven. We stelden campagnes uit en voerden ze anders uit. Ook de respons van onze deelnemers was in 2020 anders dan in andere jaren. We stuurden onze deelnemers een persoonlijke mail met informatie. Deze mail werd goed gelezen en als nuttig ervaren. Maar voor onze deelnemerspanels was in 2020 helaas minder belangstelling.

1.4.1 Ons communicatiebeleid

Ons meerjarig communicatiebeleidsplan 2018-2020 richt zich vooral op bekendheid van en vertrouwen in ons pensioenfonds. In het communicatiejaarplan 2020 vertaalden we dat naar drie communicatiethema's:

- merk en reputatie;
- beeldvorming en draagvlak;
- pensioen- en risicobewustzijn.

Merk en reputatie

Reputatie is een optelsom van al onze gedragingen en communicatie. Ons doel is een betrouwbare bron van informatie zijn voor onze deelnemers. Daar stemmen we onze acties en middelen op af. Wij zijn het fonds voor en door UWV'ers.

Uit het klanttevredenheidsonderzoek bleek dat het vertrouwen in ons fonds gestegen is. De waardering van de actieve deelnemers steeg van 6,8 naar 7,1. Het cijfer van de pensioengerechtigden ging van 7,3 naar 7,4. Volgens onze deelnemers waren de belangrijkste redenen voor deze stijging het contact met het fonds en onze pensioenregeling. Ook de communicatie kreeg een hoger cijfer. Dat ging van 7,1 naar 7,3 (actieve deelnemers) en van 7,5 naar 7,6 (pensioengerechtigden). De waardering voor betrouwbaarheid ging ook omhoog. 54 procent van de deelnemers aan het onderzoek vond het steekwoord betrouwbaar bij ons passen. Ons cijfer voor betrouwbaarheid is hoger dan de benchmark.

Net als in voorgaande jaren kreeg in 2020 de verbetering van onze communicatie veel aandacht. We probeerden zo vaak mogelijk persoonlijk contact te hebben. Want uit al onze onderzoeken blijkt dat persoonlijk contact de relatie met deelnemers en pensioengerechtigden versterkt. We maakten bijvoorbeeld onze helpdesk bekender en toegankelijker. En we namen eerst telefonisch contact op als we vragen via email of brief kregen, voordat we schriftelijk antwoordden.

Beeldvorming en draagvlak

We dragen onze identiteit en toegevoegde waarde uit. Zodat deelnemers zich hierin herkennen en ook voor ons fonds zouden kiezen als zij een vrije keuze zouden hebben. We streven naar een duidelijke stijging van de waardering van onze communicatie.

In 2020 steeg de waardering voor onze communicatie. De nieuwe pensioenplanner was een goed voorbeeld. Deelnemers vonden deze duidelijk, begrijpelijk en makkelijk. De waardering hiervoor steeg met 10 procent (actieve deelnemers) en 15 procent (pensioengerechtigden).

In onze communicatie kozen we bewust voor samenwerking met de werkgever. Omdat we zo ons bereik vergroten en versterken.

Pensioen- en risicobewustzijn

Ons doel is dat UWV'ers weten hoe hun pensioen geregeld is, dat ze risico's kunnen benoemen en dat ze weten waar ze terecht kunnen met vragen.

Op onze website verbeterden we de pagina over onze financiële situatie. Daarvoor voerden we een onderzoek uit. De inhoud sluit nu beter aan op de behoefte van onze deelnemers. Moeilijke boodschappen ondersteunen we met animatievideo's om het begrip te vergroten. We gingen verder met de verbetering van de klantreizen. Zodat onze deelnemers en pensioengerechtigden zo snel mogelijk de informatie vinden die ze zoeken. We monitoren onze website, campagnes en mailingen continu, om te meten hoe onze informatie wordt ontvangen.

1.4.2 Vooruitblik naar 2021

Digitale communicatie

We blijven onze digitale communicatie verbeteren. We onderzoeken en testen systematisch hoe onze deelnemers de communicatie ervaren. Ook digitaliseren we steeds meer klantreizen. Uiteindelijk onderzoeken, verbeteren en testen we alle processen.

Financiële situatie

Onze financiële situatie blijft een belangrijk thema. We willen onze deelnemers en pensioengerechtigden hier helder, eerlijk en volledig over informeren. We blijven werken aan het verduidelijken van dit complexe onderwerp. Daarbij leggen we, waar mogelijk, de relatie met het pensioenakkoord.

Pensioenakkoord

Het pensioenakkoord dateert uit 2019. De wet die het akkoord verder uitwerkt, verwachten we in 2021. Zodra meer duidelijk is over de wijzigingen in het pensioenstelsel, besteden we hier ruimschoots aandacht aan. Zie ook paragraaf 1.6 verderop in dit hoofdstuk.

Nieuw meerjarig communicatiebeleidsplan

In 2021 werken we met een nieuw meerjarig communicatiebeleidsplan (2021-2023). In dit plan formuleerden we twee beleidsdoelen: handelings-

perspectief en reputatie. Deze doelen geven aan waar we naartoe willen.

Pensioencommunicatie was altijd gericht op het voldoen aan de wettelijke informatieverplichtingen. Dat verschuift steeds meer naar verbinding maken met de deelnemer, de dialoog aangaan en contact leggen. Ook informeren we steeds meer proactief en op maat en laten we zien dat we relevant zijn. Tegelijkertijd willen we onze deelnemers motiveren om naar hun eigen pensioensituatie te kijken, zodat ze in beweging komen als dat nodig is. Het versterken van de relatie vinden we belangrijk. Want een boodschap van iemand die je kent en vertrouwt, landt beter dan een boodschap van een onbekende.

1.4.3 Klachten, geschillen en bezwaren

Alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden kunnen eventuele klachten of geschillen bij ons melden. Informatie over de klachten- en geschillenregeling staat op onze website: www.uwvpensioen.nl. Klachten en geschillen geven ons de mogelijkheid om onze dienstverlening te verbeteren. Pensioenfonds UWV heeft ongeveer 54.000 (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. In 2020 ontvingen we dertig klachten. We handelden bijna alle klachten binnen de gestelde termijn van twintig dagen af. Een aantal keer lukte dat niet en informeerden we de deelnemer of pensioengerechtigde dat we meer tijd nodig hadden.

Afhandeling bezwaren in 2020

Per 1 januari 2019 is het nog niet ingegane ouderdomspensioen op pensioenleeftijd 65 jaar omgerekend naar de pensioenleeftijd 67 jaar. 67 jaar is de pensioenleeftijd in de huidige pensioenregeling. Gelijktijdig met deze omrekening is ook het latent uitgesteld partnerpensioen omgerekend van 65 jaar naar 67 jaar. Tegen deze laatste omrekening maakten uiteindelijk 80 gewezen deelnemers en ex-partners bezwaar. In 2020 hebben wij besloten om voor deze bezwaarmakers het latent uitgesteld partnerpensioen te handhaven op 65 jaar.

1.5 Pensioenuitvoeringskosten

De totale pensioenuitvoeringskosten waren in 2020 5,5 miljoen euro (2019: 5,3 miljoen euro). De kosten die het bestuursbureau voor vermogensbeheer maakte, rekenden we via een verdeelsleutel toe aan de kosten van vermogensbeheer (2020: 50 procent, 2019: 50 procent).

Pensioenuitvoeringskosten (bedragen x 1 miljoen euro)	2020	2019
Totale pensioenuitvoeringskosten (zie toelichting 18 in de jaarrekening)	6,2	6,1
Af: aan vermogensbeheerkosten toegerekend	-0,7	-0,7
Af: door te belasten kosten		-0,1
Totaal pensioenuitvoeringskosten	5,5	5,3

Voor de verslaglegging van de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer volgen we de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Eind 2020 was het totaal aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden 35.860 (2019: 33.717).

Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer & pensioengerechtigde (bedragen x 1 euro)	2020	2019
Kosten pensioenuitvoerder	89	88
Kosten bestuursbureau	20	19
Kosten toezichthouders (DNB en AFM)	15	16
Communicatie	8	9
Advieskosten	8	11
Bestuurskosten	7	7
Accountants- en Actuariskosten	3	6
Overige kosten	2	2
Totaal pensioenuitvoeringskosten per deelnemer & pensioengerechtigde	152	158

Ook voor de pensioenuitvoering van gewezen deelnemers maken we kosten. Inclusief de gewezen deelnemers waren de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer 97 euro (2019: 98 euro).

We hebben voortdurend aandacht voor de pensioenuitvoeringskosten. Kosten zijn nodig om een bepaalde kwaliteit te kunnen bieden. Kwaliteit van pensioenbeheer bijvoorbeeld, en van communicatie met deelnemers en pensioengerechtigden. Maar we moeten bijvoorbeeld ook kosten maken om te blijven voldoen aan wet- en regelgeving en

(een toenemend aantal) toezichteisen. We streven steeds naar een evenwicht tussen de kosten en de toegevoegde waarde voor de deelnemers. We volgen het niveau van uitvoering en de bijbehorende kosten periodiek. Daarvoor gebruiken we onder andere de begroting van het pensioenfonds. In 2020 bleven de kosten voor de pensioenuitvoering binnen de begroting.

Wij verwachten dat de kosten de komende jaren (tijdelijk) gaan toenemen. Die kostenstijging komt vooral door het pensioenakkoord. Om onze kosten beheersbaar te houden, maken we steeds de afweging 'doen we de juiste dingen, op de juiste manier op het juiste moment'. Zo zetten we onze middelen zo efficiënt mogelijk in. We zijn voortdurend met onze uitbestedingspartijen in gesprek over de (kosten)ontwikkelingen. Zo kunnen we, als dat nodig is, tijdig bijsturen.

1.6 Externe ontwikkelingen

Ook in 2020 stond de toekomst van het pensioenstelsel centraal. In deze paragraaf noemen we de belangrijkste ontwikkelingen en de maatregelen die wij namen of gaan nemen.

1.6.1 Pensioenakkoord

In 2019 werd het pensioenakkoord gesloten. In 2020 werd het verder uitgewerkt. In 2021 wordt het pensioenakkoord naar verwachting in wetgeving omgezet. De Wet toekomst pensioenen, of in ieder geval een aantal onderdelen daarvan, moet op 1 januari 2022 in werking treden.

Belangrijke onderdelen uit het veelomvattende wetsvoorstel zijn:

Overgangsfase huidige regeling naar nieuwe pensioenregeling

Er komt overgangswetgeving (transitie-FTK) voor pensioenfondsen die de bestaande pensioenaanspraken en -rechten willen omzetten naar een nieuwe pensioenregeling. Het is niet verplicht om gebruik te maken van deze overgangswetgeving. Wel zijn er voorwaarden aan verbonden. Zo zal voor de actuele dekkingsgraad een ondergrens gelden van 90 procent. Als de actuele dekkingsgraad aan het eind van het jaar lager is dan 90 procent, moet het

pensioenfonds korten tot 90 procent. Een herstelplan is straks niet meer nodig. Er komt een 'overbruggingsplan' voor in de plaats. In het overbruggingsplan toont een pensioenfonds aan dat het in de periode tot de overgang naar de nieuwe regeling een dekkingsgraad heeft van ten minste 95 procent. Ook mag een pensioenfonds een keuze maken over de dekkingsgraad waarbij het toeslag kan verlenen. Namelijk of het die dekkingsgraad kan dan wel wil verlagen naar 105 procent (nu: 110 procent).

In 2021 moeten we besluiten of we gebruik willen maken van het transitie-FTK. En hoe we het beleid dan gaan inrichten. Maar dit kunnen we pas doen als de wetgeving is uitgewerkt. Dit besluit nemen we met de cao-partijen, want zij gaan over de (toekomstige) pensioenregeling. Zij beslissen ook of we de pensioenaanspraken en -rechten willen omzetten naar een nieuwe pensioenregeling.

Het pensioencontract

In de huidige pensioenregeling bouwen deelnemers een pensioentoezegging op. Het is een 'uitkeringsovereenkomst'. Het nieuwe pensioenstelsel gaat uit van een 'premieovereenkomst': de hoogte van de pensioenpremie bepaalt in grote mate de pensioentoezegging. De premieovereenkomst heeft straks twee mogelijke vormen:

- een nieuw pensioencontract met één collectief beleggingsbeleid;
- een verbeterde premieregeling met een gescheiden opbouw- en uitkeringsfase, met op de pensioendatum een opgebouwd individueel pensioenkapitaal.

Welke premieovereenkomst we verder gaan uitwerken, beslissen de cao-partijen.

In aanloop naar de nieuwe pensioenregeling moeten de cao-partijen een aantal belangrijke besluiten nemen. Bijvoorbeeld: Zetten we de huidige aanspraken om naar de nieuwe pensioenregeling? En zo ja, hoe doen we dat? Moeten we groepen compenseren bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling? Zo ja, hoe? In het eerste kwartaal van 2021 starten we de dialoog met de cao-partijen. Uiterlijk op 1 januari 2026 moeten we de nieuwe pensioenregeling geïmplementeerd hebben.

Uitkering van een deel van het pensioenvermogen ineens

De wetgever beoogde dat deelnemers die met pensioen gaan vanaf 2022 10 procent van de waarde van hun pensioen als bedrag ineens kunnen laten uitkeren. Maar om te zorgen dat de invoering van de wetgeving zorgvuldig kan plaatsvinden, is dit uitgesteld naar 1 januari 2023.

2 Goed pensioen- fondsbestuur

Integraal risicomanagement en governance hebben voortdurend onze aandacht. Ons doel is een niveau van integraal risicomanagement dat past bij de omvang en complexiteit van ons pensioenfonds. Met 'governance' bedoelen we alles wat te maken heeft met (goed) bestuur. Denk aan transparantie en beheerst en integer handelen.

2.1 Governance

We streven naar een beheerste en integere bedrijfsvoering. Daar hebben we onze organisatie op ingericht. Het bestuur houdt bijvoorbeeld een deskundigheidsmatrix bij. Zo weten we altijd welke individuele competenties wegvallen als bestuursleden vertrekken. Het bestuur vangt deze competenties vervolgens als collectief op. De rollen en taken van de verschillende organen van ons fonds staan in ons protocol governance.

2.1.1 Zelfevaluatie bestuur

Het bestuur evalueert elk jaar zijn eigen functioneren. Tijdens die zelfevaluatie staan de bestuursleden stil bij de manier waarop ze besturen. Ze besteden ook aandacht aan gedrag en cultuur. De uitkomsten van de zelfevaluatie gebruiken ze om de governance van het pensioenfonds verder te versterken. Want het bestuur maakt na afloop van de zelfevaluatie een uitvoeringsplan. Elke afspraak in het uitvoeringsplan koppelt het bestuur aan een actie met een verwacht resultaat en een tijdsplanning. Het doel is dat alle afspraken vóór de volgende zelfevaluatie zijn nagekomen. Ook in 2020 vond een zelfevaluatie plaats en maakte het bestuur een uitvoeringsplan.

2.1.2 Deskundigheid bestuur

Het bestuur heeft voortdurend aandacht voor de kennis en vaardigheden die nodig zijn om de bestuurstaken goed te kunnen vervullen. Ook in 2020 was de kennis van vermogensbeheer een speerpunt. Het bestuur heeft hiervoor een ontwikkelplan per bestuurder en voor het bestuur als geheel. Daarnaast maakt het bestuur gebruik van een adviseur opleidingen om de kennis van vermogensbeheer te bevorderen. Voorafgaand aan bestuursvergaderingen vinden kennissessies plaats over vraagstukken die tijdens de vergadering aan bod komen.

2.1.3 HRM-beleid en aspirant-leden

We hebben specifiek HRM-beleid om de geschiktheid, diversiteit en continuïteit binnen het bestuur te waarborgen. Het HRM-beleid richt zich zowel op het aantrekken en behouden van geschikte leden voor het bestuur als op het bevorderen van

hun deskundigheid. Met als doel een beheerste en integere bedrijfsvoering op de lange termijn. Het HRM-beleid past bij de omvang, organisatie en werkzaamheden van ons pensioenfonds. We evalueren het beleid ten minste elke vier jaar.

Om (toekomstige) vacatures binnen het bestuur makkelijk en goed te kunnen invullen, werken we met aspirant-leden. De aspirant-leden zitten als toehoorder bij de commissievergaderingen en volgen opleidingen ter voorbereiding op bestuursfuncties. Op 31 december 2020 hadden we zeven aspirant-leden.

2.1.4 Beloningsbeleid

We hebben een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. In het beloningsbeleid staat welke vergoeding de bestuursleden, de leden van het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en externe leden voor hun werkzaamheden krijgen. Met ons beloningsbeleid willen we geschikte leden aantrekken en behouden voor de verschillende organen van ons pensioenfonds. Maar het beloningsbeleid is ook bedoeld om het integriteitrisico te beheersen. Het beloningsbeleid moedigt bijvoorbeeld niet aan tot meer risico's nemen dan aanvaardbaar is. Het beloningsbeleid staat op de website van het pensioenfonds.

We verstrekken geen leningen aan bestuurders. Ook zijn er geen vorderingen op (voormalige) bestuurders.

2.1.5 Code Pensioenfonds

Pensioenfonds moeten laten zien dat ze de juiste dingen doen om goed te functioneren én uitleggen wat ze doen. De Code Pensioenfonds helpt daarbij. Het doel van de Code Pensioenfonds is het functioneren van het bestuur verbeteren en inzichtelijk maken. In de code staan normen voor 'goed pensioenfondsbestuur'. De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben deze normen samen geformuleerd. De Code Pensioenfonds heeft acht thema's. Bij elk thema horen een principe en een aantal normen.

Thema	Principe
1. Vertrouwen waarmaken	Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen, maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dit blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.
2. Verantwoordelijkheid nemen	Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling.
3. Integer handelen	Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.
4. Kwaliteit nastreven	Het pensioenfonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een 'lerende organisatie'.
5. Zorgvuldig benoemen	Het pensioenfonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het pensioenfonds.
6. Gepast belonen	Het pensioenfonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.
7. Toezicht houden en inspraak waarborgen	Het pensioenfonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering.
8. Transparantie bevorderen	Het pensioenfonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

Het bestuur evalueert of het de principes en normen van de Code Pensioenfondsen goed naleeft. Waar nodig onderneemt het bestuur actie om de principes en de normen duidelijker en consequenter in het beleid en in het eigen handelen tot uiting te laten komen.

De Code Pensioenfondsen hanteert het ‘pas toe of leg uit’-beginsel. Het belangrijkste is niet of het bestuur de code naar de letter uitvoert. Het gaat om hoe het bestuur met de intenties van de code omgaat. Er is dus ruimte om af te wijken van de normen. Maar dit moet weloverwogen gebeuren. Wij voldoen aan alle normen van de Code Pensioenfondsen, met uitzondering van norm 31, norm 33 en norm 39.

Toelichting bij de normen 31 en 33

- Norm 31 luidt: De samenstelling van fondsortganen wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, is vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats. Ten minste eens in de drie jaar evalueert het bestuur dit beleid.
- Norm 33 luidt: In zowel het bestuur als in het verantwoordingsorgaan is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.

Op welke manier voldeden we niet aan deze normen in 2020

- In ons HRM-beleid staat dat het bestuur iedere vier jaar het beleid evalueert.
- Het bestuur stelde in 2020 nog geen stappenplan vast om de diversiteit in het bestuur te bevorderen.

Zo bereiken wij toch het achterliggende doel van norm 33

De werkgever en de ondernemingsraad dragen kandidaten voor het bestuur voor. Wij brengen het diversiteitsbeleid van ons fonds continu onder de aandacht van de werkgever en de ondernemings-

raad. In ons diversiteitsbeleid houden we rekening met de Code Pensioenfondsen en streven we naar:

- een goede mix van vrouwen en mannen;
- een evenwichtige verdeling van leeftijden;
- een verscheidenheid aan vaardigheden, culturen en zienswijzen.

Zo willen we bereiken dat de samenstelling van het bestuur een redelijke afspiegeling is van de populatie van het fonds. Bij bestuurlijke besluitvorming wegen we altijd de belangen van alle groepen evenwichtig af, ongeacht de samenstelling van het bestuur.

Inmiddels voldoen we aan norm 31 en norm 33

Het bestuur heeft het HRM-beleid in het eerste kwartaal van 2021 geactualiseerd. Als onderdeel van het HRM-beleid heeft het bestuur ook het diversiteitsbeleid geëvalueerd en geactualiseerd. Ook heeft het bestuur een stappenplan vastgesteld om de diversiteit binnen het bestuur te bevorderen en te borgen. Evaluatie van het HRM-beleid vindt voortaan minimaal elke drie jaar plaats.

Toelichting bij de norm 39

- Norm 39 luidt: Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.
- In bijlage 1 van de code is vermeld dat het bestuur het lid van het verantwoordingsorgaan benoemt na goedkeuring door de raad van toezicht.

Op welke manier voldeden we niet aan deze norm in 2020 en wanneer voldoen we wel?

In de geactualiseerde Code Pensioenfondsen (2018) is de norm gewijzigd en wordt een lid van het verantwoordingsorgaan niet langer benoemd

door het verantwoordingsorgaan zelf maar door het bestuur, na goedkeuring van de raad van toezicht. In de eerste helft van 2021 staan wijzigingen van de statuten en het verkiezingsreglement van het verantwoordingsorgaan op de agenda. Daarna voldoen we ook aan deze norm.

Zo gaan wij om met de rapportagenormen uit de Code Pensioenfondsen

Over normen waaraan we (nog) niet voldoen moeten we expliciet rapporteren. Daarnaast vragen 8 van de 65 normen altijd om een toelichting. Dit zijn de ‘rapportagenormen’. Hieronder geven we per rapportagenorm aan waar een toelichting staat. Dit kan in ons jaarverslag zijn of op onze website.

Rapportagenorm	Voldoen wij aan de norm?	Waar staat de toelichting
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over het beleid dat het in 2020 voerde, over de uitkomsten van dat beleid en over de beleidskeuzes die het maakte. Paragraaf 2.3 (Risicobeheer) geeft inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.
Norm 31 De samenstelling van fondsortganen wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, is vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	In paragraaf 2.1 (Governance) rapporteert het bestuur over de samenstelling van de fondsortganen en de geschiktheid van de leden.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Ja	In paragraaf 2.1 (Governance) rapporteert het bestuur over de samenstelling van de fondsortganen, de doelen voor diversiteit en de stappen die het neemt om diversiteit te bevorderen.

Rapportagenorm	Voldoen wij aan de norm?	Waar staat de toelichting
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	De raad van toezicht betreft de code bij de uitoefening van zijn taak en rapporteert hierover in het verslag van de raad van toezicht in het jaarverslag.
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In het hoofdstuk De 4 strategische thema's van Pensioenfonds UWV beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	In paragraaf 3.1.3 (Maatschappelijk verantwoord beleggen) licht het bestuur zijn overwegingen over verantwoord beleggen toe. Op onze website staan de volgende documenten: • MVB-beleidsplan; • Uitkomsten van het MVB-onderzoek (2019); • Jaarverslag verantwoord beleggen.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In paragraaf 2.1 (Governance) rapporteert het bestuur over de naleving van de integriteitsregeling en over de zelf-evaluatie van het bestuur.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	In paragraaf 1.4.3 (Klachten, geschillen en bezwaren) rapporteert het bestuur over klachten en geschillen. Op basis van de klachten zijn geen veranderingen in de regeling of processen doorgevoerd in 2020.

2.1.6 Wijzigingen in het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan

Bestuur

In 2020 traden de heer Lieman en de heer Pet toe tot het bestuur als plaatsvervangend bestuurslid namens respectievelijk de deelnemers en de werkgever. Beiden zijn jonger dan 40 jaar. Daarmee voldoen we aan de norm voor leeftijdsdiversiteit uit de Code Pensioenfonds.

Op 1 april 2020 trad mevrouw Van Haren uit dienst en dus uit het bestuur. Haar functie van plaatsvervangend voorzitter kwam vrij. De heer Edgar – die al bestuurslid namens de deelnemers was – benoemden we tot bestuurslid namens de werkgever én plaatsvervangend voorzitter. Hierdoor ontstond een vacature voor een bestuurslid namens de deelnemers. De heer Lieman vult deze vacature in.

Raad van toezicht

Op 1 juli 2020 liep de eerste termijn van de heer Boeschoten af. De heer Boeschoten stelde zich niet beschikbaar voor een tweede termijn. Op 30 mei

2020 benoemden we de heer Oldenkamp tot lid van de raad van toezicht.

Verantwoordingsorgaan

In april 2020 trad mevrouw Admiraal toe als plaatsvervangend lid namens de werkgever. Op 1 november 2020 eindigde het lidmaatschap van mevrouw De Jonge door uitdiensttreding. De benoeming van een vervangend lid heeft plaatsgevonden in de eerste bestuursvergadering van 2021.

Diversiteit

Het bestuur streeft naar ten minste één vrouw en één persoon jonger dan 40 jaar in zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan. De tabel hieronder geeft een overzicht van de diversiteit in het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan op 31 december 2020.

Orgaan	Geslachtsdiversiteit		Leeftijdsdiversiteit	
	Man	Vrouw	< 40 jaar	> 40 jaar
Bestuur	10	2	2	10
Raad van toezicht	1	2	0	3
Verantwoordingsorgaan	8	2	2	8

Een overzicht van de samenstelling van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan op 31 december 2020 staat in bijlage 1.

2.1.7 Naleving van de Algemene verordening gegevensbescherming

Sinds 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van kracht. De AVG wijst pensioenfondsen aan als 'verwerkingsverantwoordelijke' van persoonsgegevens. Als eigenaar van persoonsgegevens moeten we expliciet kunnen aantonen dat we voldoen aan de eisen van de AVG.

In juni 2019 publiceerde de Pensioenfederatie een Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen, over de naleving van de AVG. Na een gewenningsperiode van 6 maanden, trad de gedragslijn op 1 januari 2020 in werking. Een van de eisen is dat het bestuur verklaart dat we ons aan de gedragslijn houden. Een functionaris gegevensbescherming helpt het bestuur om de gedragslijn uit te voeren. Ook hebben we verwerkingsovereenkomsten afgesloten met alle externe partijen die voor ons gegevens verwerken. Pensioenfonds UWV voldeed in 2020 aan de AVG en de gedragslijn.

In 2020 voerden we de volgende activiteiten en beheersmaatregelen uit:

- We beoordeelden wijzigingen in (geautomatiseerde) processen op privacy.
- We beoordeelden een aantal verwerkingsovereenkomsten met (onder-)uitbestedingspartijen op privacy en naleving van de AVG.
- We scherpten met een uitbestedingspartner de procedure datalekken aan.

2.1.8 Extern toezicht en controle

DNB

Naast de jaarlijks terugkerende onderwerpen vonden in 2020 de volgende (doorlopende) onderzoeken van en afstemming met DNB plaats:

- beleggingsonderzoek (afgerond in 2020);
- uitvraag over (de sleutelfunctie) risicobeheer;
- melding overtreding sanctiewetgeving.

De aandachtspunten en aanbevelingen van DNB die hieruit voortvloeiden, pakte het bestuur in 2020 op en rondde ze ook af.

Waarschuwing DNB

In 2020 kreeg het bestuur een waarschuwing van DNB. We hadden niet tijdig gemeld dat de screening door de pensioenuitvoeringsorganisatie naar personen die op een Nederlandse of Europese sanctielijst staan tijdelijk niet had gefunctioneerd. Het bestuur nam direct passende maatregelen en communiceerde hierover met DNB (zie bijlage 2: integriteitrisico).

Dwangsommen, aanwijzingen, boetes

DNB legde in 2020 geen dwangsommen en boetes aan ons op. Ook gaf DNB ons geen aanwijzingen. Er werd geen bewindvoerder aangesteld en de bevoegdheidsuitoefening van organen van ons pensioenfonds was niet gebonden aan toestemming van DNB.

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM legde in 2020 geen toezichtmaatregelen aan ons op.

2.2 Uitbesteden

Onze operationele werkzaamheden besteden we zo veel mogelijk uit aan externe gespecialiseerde partijen en uitvoeringsorganisaties. Het bestuur heeft beheersmaatregelen getroffen om te voorkomen dat het pensioenfonds te afhankelijk van deze uitvoeringsorganisaties is of wordt.

Hier noemen we de partijen aan wie we onze kernwerkzaamheden op het gebied van vermogensbeheer en pensioenuitvoering uitbesteden. In 2020 wijzigde de uitbestede dienstverlening niet.

2.2.1 Uitbesteding vermogensbeheer

Fiduciair management

Kempen Capital Management (KCM) is onze fiduciair manager. De fiduciair manager houdt namens het pensioenfonds toezicht op de mandaten die het bestuur bij externe vermogensbeheerders heeft uitgezet. Ook adviseert de fiduciair manager het bestuur over het (strategisch) beleggingsbeleid, de portefeuillesamenstelling, het verantwoord en duurzaam beleggingsbeleid en de uitvoering

daarvan en de selectie van externe vermogensbeheerders. De fiduciair manager rapporteert over al deze activiteiten.

Manager derivatenportefeuilles

Cardano is manager van onze derivatenportefeuilles.

Custody en onafhankelijke administratie beleggingen

Bank of New York Mellon is onze custodian, beleggingsadministrateur en collateral manager.

2.2.2 Uitbesteding pensioenuitvoering

TKP Pensioen (TKP) voert onze pensioenadministratie, financiële administratie en pensioencommunicatie uit.

Willis Towers Watson (WTW) geeft actuariael en pensioen-juridisch advies.

2.3 Risicobeheer

Deze paragraaf beschrijft hoe ons risicobeheer eruit ziet. We geven aan welke risico's we identificeren en welke beheersmaatregelen we treffen. Ook laten we zien hoe effectief deze beheersmaatregelen waren in 2020.

2.3.1 Ons risicomanagementsysteem

Wij hanteren een integrale risicobenadering. Zo maakt het risicomanagementproces onderdeel uit van onze dagelijkse processen. Integraal risicomanagement (IRM) is een continu proces dat we op vaste momenten evalueren om het vervolgens verder te kunnen verbeteren.

IRM maakt inzichtelijk of onze strategie, ons beleid, onze activiteiten, onze interne processen en onze interactie met de buitenwereld tot risico's en/of gemiste kansen leiden. Het geeft ons ook inzicht in de mate waarin wij deze risico's en kansen onderkennen en beheersen.

Ons IRM-systeem heeft een duidelijke structuur. In deze structuur zijn alle financiële en niet-financiële risico's opgenomen die horen bij het uitvoeren van pensioenregelingen.

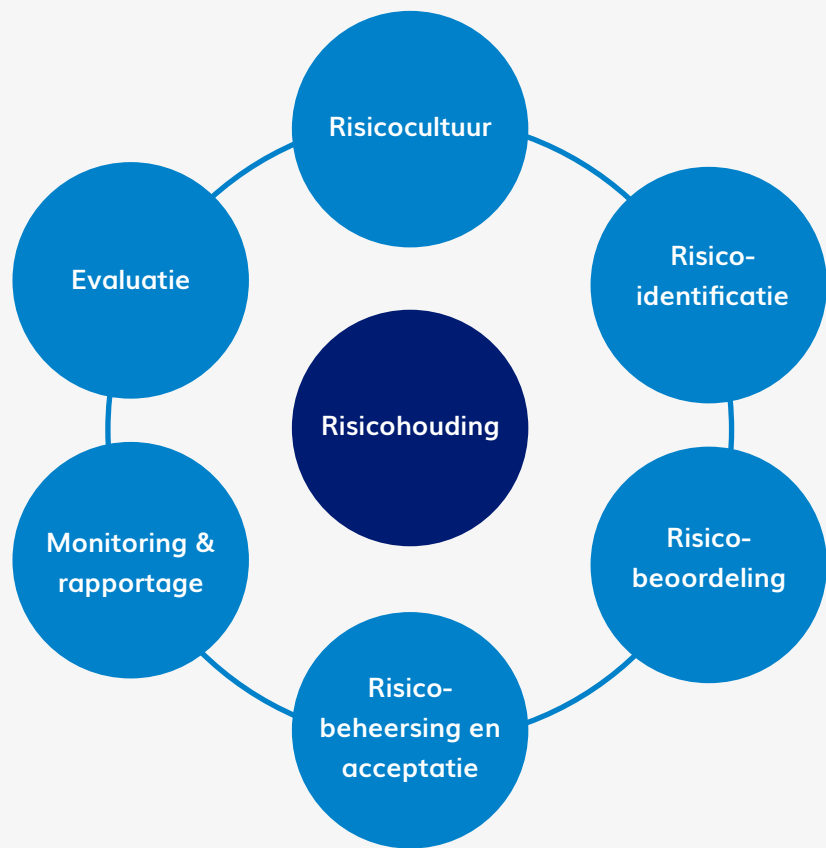
Ons IRM heeft tien uitgangspunten. In 2020 actualiseerden we deze uitgangspunten:

1. Integraal risicomanagement is een vraagstuk van optimalisatie tussen risico nemen, risicobudget, kosten en de aanwezigheid van adequate beheersing.
2. Integraal risicomanagement is een hulpmiddel en geen doel op zichzelf.
3. Continu bewustzijn van integraal risicomanagement is van groot belang voor de stabiliteit en de financiële positie van het pensioenfonds.
4. Het pensioenfonds handelt op basis van pro-activiteit, denkend en handelend vanuit eigen kracht en sterkte. Guidance door derden is niet leidend maar richtinggevend en kan toetsend worden gebruikt (ex-post).
5. Het pensioenfonds streeft naar een volwassenheidsniveau van integraal risicomanagement dat past bij de omvang en complexiteit van het pensioenfonds.
6. Het risicomanagement in de tweede lijn wordt onafhankelijk vormgegeven, namelijk onafhankelijk van de eerste lijn beheer-, advies en beleidstaken.
7. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het integraal risicomanagement en wordt vanuit de tweede lijn bijgestaan door de onafhankelijke sleutelfunctiehouder risicomanagement (onafhankelijke risicomanager), de sleutelfunctiehouder actuariële functie, de compliance officer en de functionaris gegevensbescherming. Vanuit de derde lijn wordt het bestuur bijgestaan door de sleutelfunctiehouder interne audit.
8. De onafhankelijke risicomanager heeft een zelfstandige rol, met een rapportage- en escalatielijn direct naar het bestuur en, secundair, de raad van toezicht.
9. De onafhankelijke risicomanager voert de regie op het integraal risicomanagementbeleid en -proces. Hij kan daarbij gebruikmaken van de deskundigheid van anderen, onder andere bij het bestuursbureau, de actuaris en de accountant. De onafhankelijke risicomanager kan naar eigen inzicht operationele risicomanagement-taken delegeren aan vervullers, maar de risicomanager blijft zelf eindverantwoordelijk voor een onafhankelijk oordeel over het risicobeheer.

10. De interne auditfunctie vormt het sluitstuk van alle waarborgen binnen het pensioenfonds wat betreft de beheerste en integere bedrijfsvoering. De interne auditfunctie, in zijn geheel, betreft het uitvoeren van (interne) audits op de bedrijfsvoering van het pensioenfonds, inclusief de uitbestede werkzaamheden. De belangrijkste taak die hoort bij de interne auditfunctie is het evalueren of de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de integere en beheerste bedrijfsvoering, in een voorkomend geval met inbegrip van de uitbestede werkzaamheden, adequaat en doeltreffend zijn.

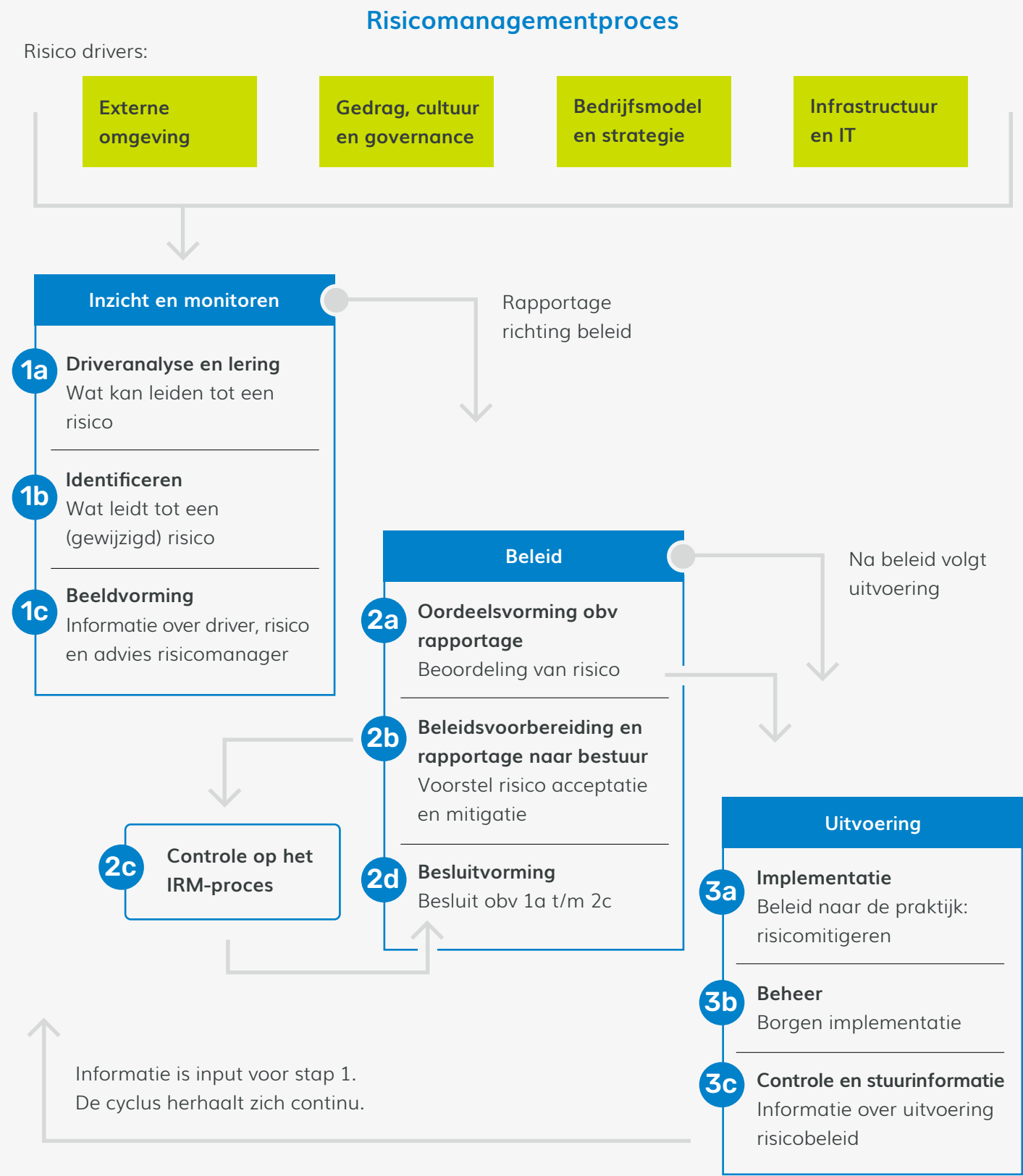
Ons IRM-proces bestaat uit de volgende stappen:

Risicomanagement is een onderdeel van ons gedrag (risicocultuur). We analyseren mogelijke risico's of risicodrivrs. En we stellen vast welke risico's nieuw of anders voor ons zijn (risico-identificatie). We beoordelen de impact en de onderlinge samenhang van de risico's (risicobeoordeling). Vervolgens stellen we maatregelen voor of treffen we maatregelen binnen het mandaat van de commissies en het bestuursbureau. We stellen het 'restrisico' vast en toetsen dat aan onze risicobereidheid (risicobeheersing en acceptatie). Op vaste momenten maken we en krijgen we risicorapportages met daarin ook adviezen voor de risicobeoordeling (monitoring & rapportage). We houden continu toezicht op de juiste werking van ons IRM-systeem en evalueren het periodiek (evaluatie).

2.3.2 Risicomanagement in onze organisatie

Ons IRM-proces is verbonden aan het algemeen bestuurlijke proces:

Door de risico's en de (effectiviteit van de) beheersmaatregelen structureel en op een zelfde manier in kaart te brengen ontstaat inzicht in de mate waarin we risico's beheersen.

Onafhankelijke risicoanalyses geven invulling aan ons onafhankelijk risicomanagement. De effectiviteit van de beheersmaatregelen toetsen we aan speciaal daarvoor geformuleerde '(key) controls'.

Drie lijnen van verdediging

Ons IRM-systeem heeft drie 'lijnen van verdediging':

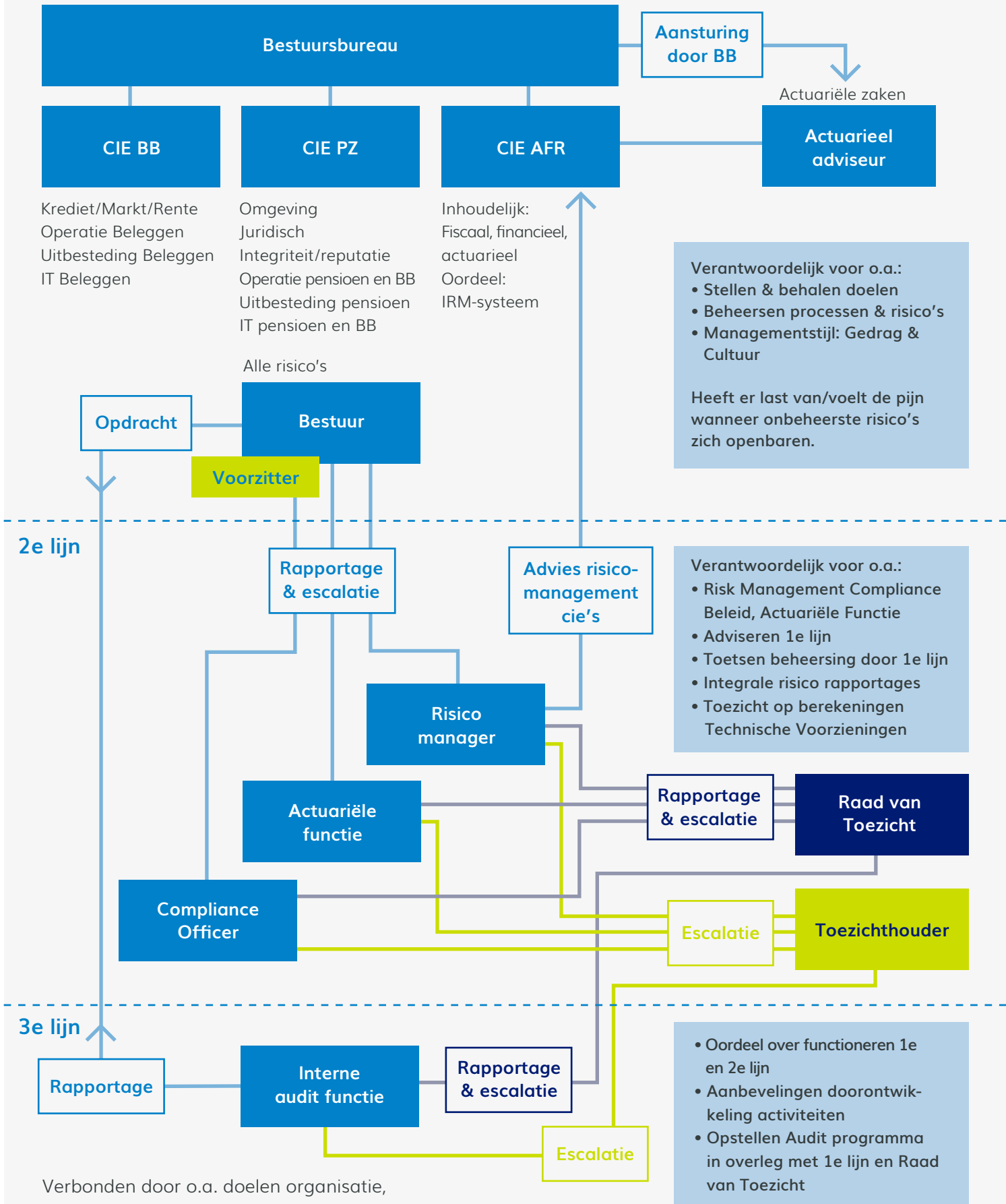
1. een eerste lijn met beheer-, advies- en beleidstaken;
2. een beoordelende en controlerende tweede lijn;
3. een derde lijn die (interne) audits uitvoert op de bedrijfsvoering van het fonds, inclusief de uitbestede werkzaamheden.

Stel dat zich grote risico's voordoen en het bestuur handelt niet of niet tijdig. Dan kunnen de tweede en de derde lijn de raad van toezicht inschakelen of eventueel zelfs De Nederlandsche Bank (DNB). In ons IRM-beleid staan de taken, rollen en verantwoordelijkheden van de drie lijnen, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht.

1e lijn

Krediet/Markt/Rente
Operatie Beleggen
Uitbesteding Beleggen
IT Beleggen

Omgeving
Juridisch
Integriteit/reputatie
Operatie pensioen en BB
Uitbesteding pensioen
IT pensioen en BB
Fiscale en financiële zaken

2.3.3 Ons risicoprofiel

Ons belangrijkste doel is om een zo goed mogelijk pensioenresultaat te behalen voor de deelnemers (met de ambitie om in de toekomst toeslagen te kunnen verlenen). Om dit doel te bereiken neemt het bestuur weloverwogen risico's. De risico's die het bereiken van dit doel kunnen belemmeren, willen we beheersen. Daar is ons risicoprofiel op gericht. We wijzigden ons risicoprofiel in 2020 niet.

2.3.4 Onze risicohouding

De risicohouding is de mate waarin we bereid zijn om risico's te lopen om onze doelen te verwezenlijken. Hoeveel risico we kunnen lopen is ook afhankelijk van de kenmerken van ons fonds.

Onze risicohouding bestaat uit drie onderdelen:

- 1. kwalitatieve uitgangspunten;
- 2. kwantitatieve uitgangspunten op korte termijn (uitgedrukt in het vereist eigen vermogen);
- 3. kwantitatieve uitgangspunten op lange termijn (uitgedrukt in het pensioenresultaat en de ondergrenzen van de haalbaarheidstoets).

Kwalitatieve uitgangspunten

Het bestuur heeft samen met de cao-partijen de beleidsuitgangspunten voor de uitvoering van de pensioenregeling in kaart gebracht. Deze beleidsuitgangspunten zijn de kwalitatieve uitgangspunten voor onze risicohouding. Het zijn ook de belangrijkste uitgangspunten voor beleidswijzigingen.

De kwalitatieve beleidsuitgangspunten zijn:

- De premie moet stabiel zijn.
- Het opbouwpercentage moet zo hoog mogelijk zijn.
- Bij de afweging tussen opbouwpercentage en toeslag gaat – binnen redelijke grenzen – het opbouwpercentage voor.
- We streven ernaar toeslagen te verlenen en financieren dit uit rendementen.
- Kortingen van nominale pensioenaanspraken en -rechten zijn acceptabel als ze nodig zijn om de langetermijndoelstellingen te halen.

Kwantitatieve uitgangspunten

Het risico op de korte termijn komt tot uitdrukking in de hoogte van de vereiste dekkingsgraad. Onze vereiste dekkingsgraad is 114,7 procent. Het risico op lange termijn komt tot uitdrukking in het pensioenresultaat en de ondergrenzen van de haalbaarheidstoets. We voeren de haalbaarheidstoets elk jaar uit, volgens de wettelijke voorschriften en parameters van DNB. We baseren de haalbaarheidstoets op de pensioenregeling volgens de cao en de doelen en uitgangspunten van ons fonds. Het pensioenresultaat bepalen we volgens de voorgeschreven methode en stemmen we af met de cao-partijen. Daarnaast bepaalt het bestuur een kwantitatieve ondergrens die past bij onze risicohouding.

De peildatum voor de haalbaarheidstoets 2020 was 1 januari 2020. De uitkomsten waren:

Uitkomsten van de haalbaarheidstoets	Grens %	2020 %	2019 %	2018 %
Verwacht pensioenresultaat vanuit de actuele dekkingsgraad	Minimaal 85	102	102	97
Spreiding tussen verwacht pensioenresultaat en het pensioenresultaat in een slechtweerscenario vanuit de actuele dekkingsgraad	Minimaal 30	26	32	29

De haalbaarheidstoets gaat altijd uit van de veronderstelling dat de pensioenregeling van dat moment de komende 60 jaar van kracht blijft. Het 'verwachte pensioenresultaat' geeft een beeld van het pensioenresultaat ten opzichte van een volledig

geïndexeerd pensioen. Een pensioenresultaat van 100% betekent volledig koopkrachtbehoud. Aan de medewerkers van UWV is overigens geen volledig koopkrachtbehoud toegezegd, met uitzondering van een specifieke groep (zie paragraaf 1.2.2).

Als het verwachte pensioenresultaat in een jaar onder de ondergrens uitkomt, gaan we in overleg met de cao-partijen. Een pensioenresultaat dat jaar na jaar daalt, kan ook aanleiding zijn voor overleg. Als het pensioenresultaat de ondergrens bereikt, is dat een (uiterst) signaal om naar de (financiering van de) pensioenregeling te gaan kijken. Dat moment zullen wij echter niet afwachten, wij gaan al eerder met de cao-partijen in overleg. We houden dan ook rekening met de ontwikkelingen rond het pensioenakkoord.

2.3.5 Risicobeoordeling

Wij voeren een risicoanalyse uit om de risico's te beoordelen. Dat doen we op een integrale manier. In de risicobeoordeling beschrijven we elk risico samen met de beheersmaatregelen die tot een acceptabel restrisico leiden. We behandelen eerst de financiële risico's en vervolgens de niet-financiële risico's. De risicobeoordeling staat in bijlage 2.

2.3.6 Belangrijke ontwikkelingen in 2020

In 2020 zetten we de volgende stappen in beheersing en bewustwording van risico's:

- In 2019 bepaalde het bestuur een ambitieniveau voor het IRM en voerde het een integrale beoordeling van ons IRM-systeem uit. De verbeterpunten pakten we in 2020 op.
- Het bestuur gaf in 2020 de sleutelfunctiehouder interne audit de opdracht een audit van ons risicobeheersingssysteem uit te voeren. Begin 2021 ontvangt het bestuur de resultaten.
- Het bestuur scherpste zijn visie op informatiebeveiliging, IT-uitbesteding en IT-risicobeheersing aan. Dit resulteerde in een geactualiseerd IT-beleid. We werkten onze IT-principes voor gebruik, beheer en beveiliging van IT verder uit. Per principe beschreven we hoe het bestuur de naleving in de organisatie en bedrijfsvoering borgt.
- In lijn met het IT-beleid voerde het bestuur een IT-risicoanalyse uit van de uitbesteding van de

pensioenuitvoering. Dit resulteerde in een activiteitenkalender voor 2021 en volgende jaren.

- Het bestuur heeft continu aandacht voor een betrouwbare pensioenadministratie. Want deelnemers moeten erop kunnen vertrouwen dat ze de pensioenuitkeringen ontvangen waar ze recht op hebben. Datakwaliteit is hiervoor een randvoorwaarde. In 2020 formaliseerde het bestuur zijn visie op datakwaliteit, uitbesteding en risicobeheersing in een beleid Datakwaliteit.
- Het bestuur stelde in 2020 ook fiscaal beleid vast. Hierin staan onze fiscale principes, inclusief de mogelijke risico's en de bijbehorende beheersmaatregelen. Het fiscaal beleid is onderdeel van ons MVB-beleid en staat op onze website.
- In 2020 vonden de driejaarlijkse ALM-studie en de vijfjaarlijkse enquête 'risicobereidheid' onder de deelnemers plaats. Beide studies gaven geen aanleiding om ons strategisch beleid of onze risicohouding aan te passen.
- We namen de risicocategorie maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) expliciet in ons beleid op. Eerder was deze risicocategorie impliciet onderdeel van het marktrisico. We scherpsten ook ons beleid voor MVB aan en zetten stappen met de verdere implementatie daarvan (zie paragraaf 3.1.3).
- Zoals gebruikelijk organiseerde het bestuur ook in 2020 de bestuurlijke themasessie Strategie, om de bewustwording van strategische risico's te vergroten. Hierin kwamen ook de ontwikkelingen rondom het Pensioenakkoord aan de orde.

De impact van Covid-19

Het bestuur volgde de ontwikkelingen en de (mogelijke) impact van Covid-19 op de voet. De belangrijkste risico's waren:

- financieel risico (rente, aandelenkoersen en spreads);
  - verzekeringstechnisch risico (langleven, overlijden en arbeidsongeschiktheid);
  - operationeel risico (continuïteit van processen).
- In de jaarrekening staat een uitgebreide toelichting op de blootstelling aan deze risico's en de beheersmaatregelen die we troffen.

Er zijn geen aanwijzingen dat deze beheersmaatregelen niet toereikend zijn geweest.

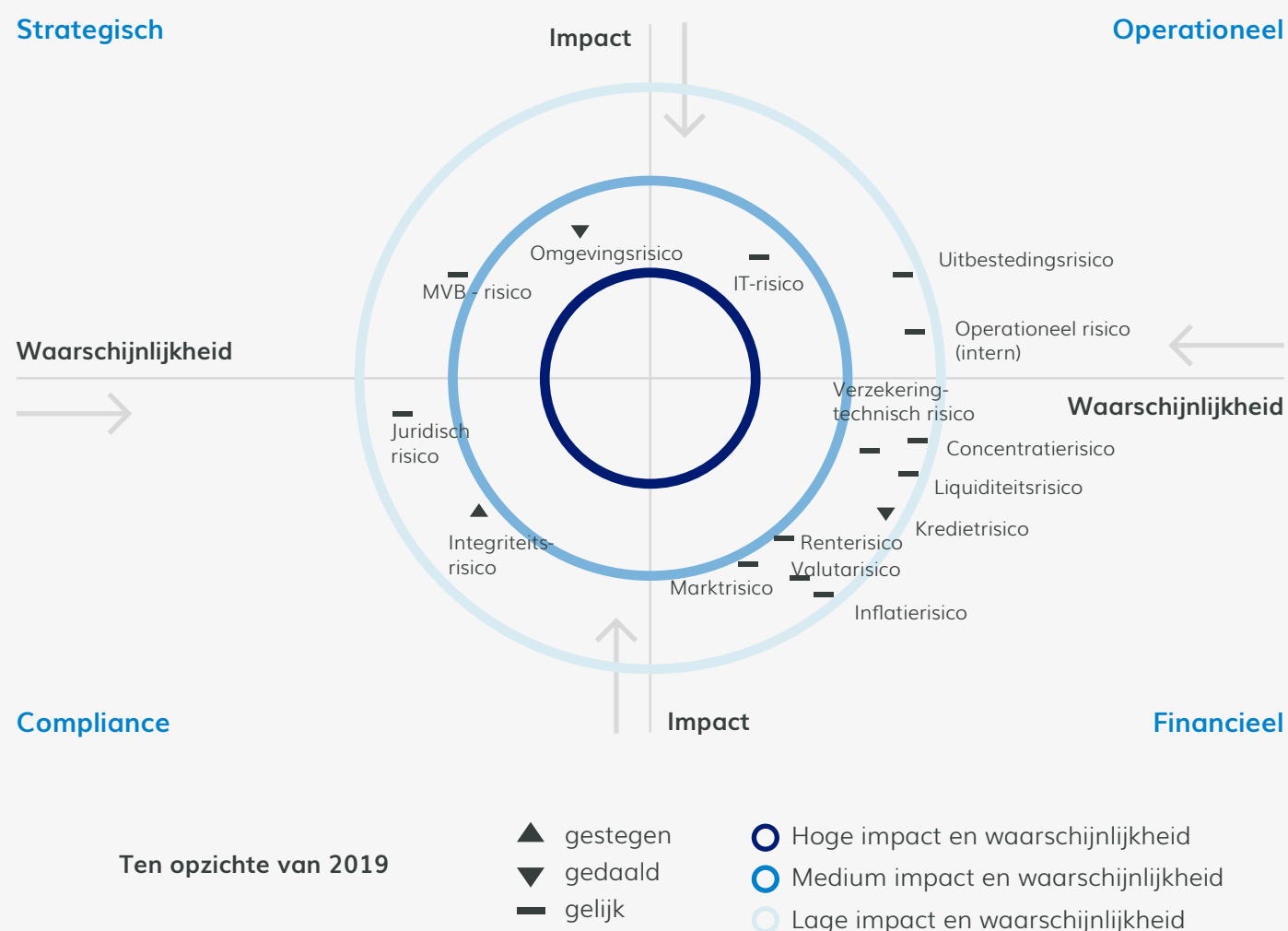
We namen in 2020 maatregelen om de vitale en belangrijke processen – intern en extern – te laten doorgaan. We controleerden of onze belangrijkste uitbestedingspartijen de continuïteit (inclusief monitoring) van de processen konden waarborgen. Daarmee stelden we de continuïteit van de reguliere processen veilig, met name het kritische proces van het tijdig en juist uitbetalen van de pensioen-uitkeringen.

De Covid-19-crisis had in 2020 grote impact op de financiële markten en daarmee op de waardering van de beleggingen en de waardering van de verplichtingen. In het voorjaar lieten de beurzen wereldwijd forse verliezen zien. Ook daalde de marktrente significant. Als gevolg van deze ontwikkelingen daalde de dekkinggraad van het fonds fors (zie paragraaf 1.1).

Met de commissie beleggingen en balansbeheer beoordeelden we of direct aanvullende maatregelen nodig waren, naast de al bestaande maatregelen. Dit was volgens ons niet nodig. We monitorde de ontwikkelingen op de financiële markten nauwgezet. In de loop van het jaar herstelden de financiële markten zich. Daardoor steeg ook de dekkinggraad weer richting het niveau van voor de crisis. Paragraaf 3.1.4 gaat verder in op de gevolgen van de Covid-19-crisis voor de beleggingsportefeuille en het beleggingsrendement over 2020. We merken wel op dat de gevolgen van Covid-19-crisis in samenhang moeten worden gezien met andere ontwikkelingen op de financiële markten.

Veranderingen in het netto-risicobeeld

In onze risicobeoordeling kennen we een bepaalde zwaarte toe aan de risico's. In 2020 leidde dat tot het volgende netto-risicobeeld ten opzichte van 2019:

Omgevingsrisico

Het omgevingsrisico daalde ten opzichte van 2019. Eind 2020 moesten de beleidsdekkinggraad en de actuele dekkinggraad, volgens de regelgeving, boven de minimale vereiste dekkinggraad zijn om een verlaging van de pensioenen te voorkomen. Net als eind 2019 mochten pensioenfondsen gebruikmaken van een vrijstelling. Het bestuur heeft in januari 2021 besloten om gebruik te maken van de vrijstellingsregeling (zie paragraaf 1.1.3). We verwachten dat in 2021 door het pensioenakkoord de regelgeving verandert en dat daardoor de kans op en de verwachte omvang van een verlaging van pensioenen afneemt. Dit betekent niet dat een verlaging van pensioenen van de baan is. De financiële positie van het fonds staat nog steeds onder druk. Het bestuur volgt de ontwikkelingen nauwlettend.

Kredietrisico

Ook het kredietrisico daalde ten opzichte van 2019. In 2020 voerden we wijzigingen in de beleggingsportefeuille door om het kredietrisico te verminderen. Binnen de hoogrentende obligatieportefeuille maakten we een switch van Amerikaanse naar Europese obligaties. Deze Europese obligaties hebben gemiddeld genomen een betere kredietwaardigheid (zie bijlage 2: kredietrisico).

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico steeg ten opzichte van 2019. In 2020 kreeg het bestuur een waarschuwing van DNB. We hadden niet tijdig gemeld dat de screening door de pensioenuitvoeringsorganisatie naar personen die op een Nederlandse of Europese sanctielijst staan tijdelijk niet had gefunctioneerd. We namen hiervoor direct passende maatregelen. We volgen de effectiviteit van de maatregelen.

IT-risico

Zoals beschreven bij de belangrijke ontwikkelingen in 2020, hebben we goede stappen gezet met betrekking tot het beheersen van het IT-risico bij pensioenbeheer. Maar we gaan vervolgstappen zetten in 2021. Deze stappen zijn vastgelegd in een IT-jaarkalender (actieplan). Hiermee komen we tot een duidelijk aantoonbare implementatie van

het IT-risicobeheersingssysteem en een cyclus die continu wordt herhaald (met periodieke evaluatie en bijsturing).

2.3.7 Belangrijke aandachtspunten in 2021

Ontwikkelingen pensioenakkoord

Op 16 december 2020 stelde de overheid de consultatie van de wetgeving voor het pensioenakkoord open en ontving de Tweede Kamer de kamerbrief over het transitie-ftk. De uitwerking van de wetgeving is nog volop gaande, maar bestuurlijke aandacht is nodig. Want het bestuur vindt het belangrijk – ook uit het oogpunt van kostenbeheersing – dat we de juiste dingen op de juiste manier en op het juiste moment doen. Om dit in goede banen te leiden hebben we een pensioenakkoord officer benoemd. De pensioenakkoord officer is binnen ons fonds verantwoordelijk voor de aanpak van het verandertraject.

Innovatie pensioenuitvoering

De pensioenuitvoeringsorganisatie werkt aan verdere digitalisering van de pensioenuitvoering en -communicatie. Ook krijgt de pensioenadministratie een nieuwe inrichting, passend bij de uitwerking van het pensioenakkoord. Wij volgen de impact op de (kwaliteit) van de uitvoering nauwkeurig. De (gefaseerde) aanpassing van de pensioenadministratie startte in 2019 en loopt door tot 2022/2023. De impact van kansen en risico's zijn voor ons materieel. Daarom houden we een strakke vinger aan de pols bij de pensioenuitvoeringsorganisatie.

Datakwaliteit

Datakwaliteit van de pensioenadministratie is een actueel en belangrijk thema. Met oog op een transitie naar een nieuw pensioenstelsel en het omzetten ('invaren') van pensioenaanspraken en -rechten is een betrouwbare 'startpositie' van belang. Wij hebben in ons jaarplan 2021 een project datakwaliteit opgenomen.

Onzekerheid door Covid-19

Covid-19 zal ook in 2021 zijn sporen nalaten. De ontwrichting van de samenleving houdt waarschijnlijk de eerste helft van 2021 aan.

De financiële markten herstelden zich aan het eind van 2020. Maar herstel van de reële economie kan nog even op zich laten wachten. Dit kan gevolgen hebben op een lange(re) termijn. Het bestuur blijft de ontwikkelingen en de impact volgen en beoordeelt of we maatregelen moeten nemen.

Eigenrisicobeoordeling

In 2020 startten we met de eigenrisicobeoordeling (ERB). In 2021 gaan we hiermee verder. Het doel van de ERB is inzicht krijgen in de samenhang tussen onze strategie, de materiële risico's die ons bedreigen en de mogelijke consequenties voor de pensioenen van de deelnemers en voor onszelf. De ERB geeft ook inzicht in de effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheer. In de ERB nemen we de uitkomsten van de afstemmingen met de cao-partijen mee en de inzichten van de ALM-studie uit 2020. In navolging van de ALM-studie hebben we ook expliciet gekeken naar de mogelijke impact van klimaatrisico's op de beleggingsrendementen.

3 Verantwoord beleggen met een goed rendement

Een pensioenfonds moet voldoende geld in kas hebben om de huidige én de toekomstige pensioenen te kunnen uitbetalen. We beleggen om een zo goed mogelijk pensioenresultaat voor deelnemers en pensioengerechtigden te realiseren. Maar beleggen brengt ook risico's met zich mee. Het gaat om de optimale balans tussen rendement, risico en kosten.

3.1 Beleggingsbeleid

In deze paragraaf gaan we in op ons beleggingsbeleid. We besteden aandacht aan het strategisch beleggingsbeleid, de samenstelling van de beleggingsportefeuille, maatschappelijk verantwoord beleggen en de beleggingsrendementen in 2020.

3.1.1 Aanpassingen in de beleggingsportefeuille in 2020

In 2020 voerden we een aantal aanpassingen in de portefeuille door. Dit deden we binnen het kader van ons strategisch beleggingsbeleid uit 2018.

- De allocatie naar Inflation Linked Bonds (3,1 procent van de portefeuille) vervingen we in 2020 voor een hypotheekportefeuille. Dit besluit namen we al eind 2019. Onze overweging toen was dat Inflation Linked Bonds en hypotheek een vergelijkbaar (krediet)risicoprofiel hebben, maar het rendementsvoorzicht van hypotheek was beter.
- Het fonds besloot in 2019 om de twee actief beheerde mandaten Verenigde Staten en Europese hoogrentende bedrijfsobligaties samen te voegen tot één Europees mandaat. Deze samenvoeging vond in de eerste helft van 2020 plaats.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

- Eind maart 2020 zetten we binnen het passief beheerde aandelenmandaat 'Ontwikkelde landen' de reguliere MSCI indices om naar MSCI ESG Leaders indices. Via de ESG Leaders indices beleggen we per regio en sector in de beste 50 procent ondernemingen volgens de MSCI

- ESG ratings. Ook sluiten we beleggingen uit in (controversiële en conventionele) wapens, tabak, alcohol, gokken en ondernemingen die de United Nations Global Compact schenden.
- In het tweede kwartaal van 2020 zetten we de twee actief beheerde aandelenmandaten 'Opkomende landen' om naar één passief beheerd mandaat. Dit is in lijn met onze beleggings-overtuiging 'Passief beheer is de standaardbenadering van beleggen'. Ook zetten we, zoals we ook binnen het aandelenmandaat 'Ontwikkelde landen' deden, de index van de categorie om naar de MSCI Emerging Markets ESG Leaders index (dit was de reguliere MSCI Emerging Markets index).
  - Ook binnen het mandaat met bedrijfsobligaties (investment grade) en de mandaten met staatsobligaties uit opkomende landen vond een omzetting plaats. Op basis van ESG-benchmarks verkochten we obligaties die relatief slecht scoren op factoren van maatschappelijk verantwoord beleggen.

3.1.2 Strategisch beleggingsbeleid

Om het renterisico van de verplichtingen te beheersen hebben we een 'matchingportefeuille'. Met staatsobligaties en derivaten (renteswaps) proberen we de rentegevoeligheid van de beleggingen aan te laten sluiten bij de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen. Daarnaast hebben we een 'rendementsportefeuille'. Hiermee willen we positieve beleggingsopbrengsten genereren om indexatie te kunnen verlenen.

De tabel hieronder geeft de norm weer naast de feitelijke allocatie eind 2020 en eind 2019.

Portefeuille (in procenten)	Norm 2020	Portefeuille ultimo 2020	Portefeuille ultimo 2019
Matchingportefeuille	32,9	32,0	35,2
Rendementsportefeuille	67,1	68,0	64,8
Totaal	100,0	100,0	100,0

Portefeuille (in procenten)	Norm 2020	Portefeuille ultimo 2020	Portefeuille ultimo 2019
Totaal matchingportefeuille	32,9	32,0	35,2
Euro AAA-AA staatsobligaties en swaps	32,9	31,9	32,4
Inflatie gerelateerde obligaties	-	-	2,8
Liquiditeiten	-	0,1	-

Portefeuille (in procenten)	Norm 2020	Portefeuille ultimo 2020	Portefeuille ultimo 2019
Totaal rendementsportefeuille	67,1	68,0	64,8
Aandelen	21,0	23,3	22,9
Aandelen ontwikkelde landen	16,3	18,4	17,6
Aandelen opkomende landen	4,7	4,9	5,3
Vastrentende waarden	28,2	28,0	25,2
Hypotheek	9,0	8,5	6,2
Bedrijfsobligaties Investment Grade	5,8	6,4	6,3
Hoogrentende bedrijven	6,2	6,6	5,8
Hoogrentende landen	6,2	6,1	6,4
Onderhandse leningen	1,0	0,4	0,6
Onroerend goed	10,0	9,7	8,5
Genoteerd onroerend goed	0	1,6	-
Niet-genoteerd onroerend goed	10,0	8,1	8,5
Alternatieve beleggingen	6,8	6,0	6,3
Grondstoffen	2,8	2,8	2,9
Private equity & Infrastructuur	4,0	3,2	3,4
Liquiditeiten	1,1	1,0	1,8
Liquiditeiten (inclusief valuta afdekking)	1,1	1,0	1,8

Onze allocatie naar de illiquide portefeuilles infrastructuur en private equity, onderhandse leningen en niet-genoteerd onroerend goed was lager dan de strategische normportefeuille. De allocatie naar illiquide beleggingen is namelijk afhankelijk van het beschikbare aanbod. Het bestuur heeft gekozen voor een geleidelijke invulling van de illiquide portefeuille. Daardoor kost de opbouw van de illiquide portefeuille richting de gewenste strategische

allocatie tijd. In afwachting van de volledige invulling verdelen we het vermogen voor de illiquide portefeuille over andere, meer liquide categorieën met vergelijkbare karakteristieken. Met de opbouw van de illiquide portefeuille streven we naar een verdere spreiding over beleggingscategorieën, bescherming tegen inflatie en een (extra) vergoeding (voor illiquiditeit).

3.1.3 Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

In 2020 actualiseerden we het MVB-beleid 2019-2021, inclusief het bijbehorende plan van aanpak. Hieronder staan de hoofdlijnen van het huidige MVB-beleid. Het volledige beleidsdocument staat op onze website: www.uwvpensioen.nl/verantwoord-beleggen.

Onze primaire doelstelling is een goede uitvoering van de pensioenregeling van de deelnemers. Het doel van ons beleggingsbeleid is om op korte en lange termijn te kunnen voldoen aan de pensioenverplichtingen. Ook willen we de pensioenaanspraken en de pensioenen, waar mogelijk, kunnen aanpassen aan loon- en prijsontwikkeling.

Naast risico en rendement vinden we verantwoord beleggen een belangrijk thema. We beleggen ons vermogen op een maatschappelijk verantwoorde manier. We zijn ervan overtuigd dat dit niet ten koste gaat van financieel rendement en zelfs een positieve bijdrage kan leveren. Waar mogelijk zetten we ons vermogen ook in om bij te dragen aan de verduurzaming van de maatschappij. We hanteren het ‘do good’-principe en leggen de nadruk op de thema’s klimaat en arbeid. De keuzes die wij maken, baseren wij op de input van de betrokkenen bij ons pensioenfonds (‘stakeholders’). Dat zijn het bestuur, de deelnemers, het verantwoordingsorgaan en UWV (de werkgever).

In 2018 ondertekenden we het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB). Het IMVB-convenant is een gezamenlijk initiatief van de overheid, pensioenfondsen, vakbonden en ngo’s. Door samen te werken willen de ondertekenaars beleggingen evenwichtiger maken voor maatschappelijke ontwikkelingen. Het convenant ging op 1 januari 2019 in, met een looptijd van 4 jaar. Het convenant omvat de implementatie in Nederland van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on business and human rights. In 2019 pasten we ons uitbestedingsbeleid aan de voorschriften uit het IMVB-convenant aan. In 2020 pasten we verschillende uitbestedingsovereenkomsten aan.

Verder hanteren we de United Nations Global Compact als basis voor het uitsluitingsbeleid en ondertekenden we de United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI).

Terugblik 2020 en vooruitblik 2021

In 2020 zetten we stappen op het gebied van MVB. In 2021 blijven we dat doen, door het MVB-beleid verder uit te werken en te implementeren. Hieronder geven we een overzicht van 2 voor ons belangrijke MVB-thema’s: klimaat en arbeid.

Klimaat

Voor de periode vanaf 2021 stelden we een langetermijndoelstelling voor CO2-reductie vast. We hebben gekozen voor de ‘Paris Aligned benchmark’. Deze benchmark houdt een initiële CO2-reductie van ongeveer 50 procent in, gevolgd door een jaarlijkse CO2-reductie van ongeveer 7 procent.

Eind 2020 bereikten we op basis van bestaand beleid al een ongeveer 20 procent lagere CO2-emissie:

- Binnen de categorieën aandelen, investment grade bedrijfsobligaties en obligaties van opkomende landen zetten we de benchmarks om van een marktindex naar een ESG-index.
- Daarnaast sluiten we kolenmijnen uit.

Naast verbetering van de CO2-meting en verantwoording daarover, staat in 2021 een verdere CO2-reductie op de agenda. Dat doen we onder andere door:

- uitbreiding van de allocatie naar groene en sociale obligaties in het LDI-mandaat (matchingportefeuille);
- geleidelijke omvorming van het infrastructuur- en private equity mandaat, met meer nadruk op hernieuwbare energie en energiebesparing (positieve impact);
- CO2-reductie binnen de categorie onroerend goed, met nadruk op de dialoog met de minder goed presterende vastgoedfondsen en een strenger selectiebeleid voor nieuwe vastgoedfondsen;
- implementatie van een ESG-benchmark bij hoogrentende bedrijfsobligaties, of een andere MVB-invulling van deze categorie;

- uitsluiting van CO2-intensieve sectoren en sub-sectoren.

Eind 2020 voerden we een klimaatrisico-modelering uit. De inzichten gebruiken we om bij een toekomstige aanpassing van de beleggingsportefeuille klimaatrisico’s beter te beheersen. Met bijzondere aandacht voor de aandelen- en vastgoedportefeuille.

Arbeid

We hebben besloten de dialoog (‘engagement’) met bedrijven over het thema arbeid te intensiveren. Dit doen we onder andere door:

- ons te concentreren op het thema arbeid bij bedrijven die op de OESO-watchlist staan (onder meer vanwege arbeid gerelateerde criteria);
- sancties te verbinden aan niet-succesvolle engagement (uitsluiting);
- de engagement uit te breiden naar bedrijven waarin we beleggen via het mandaat ‘investment grade bedrijfsobligaties’.

Daarnaast onderzoeken we de uitsluiting van landen binnen de categorie ‘Emerging Market Debt’ op basis van MVB-criteria voor arbeid. Denk aan criteria als vakbondsvrijheid en dwangarbeid.

3.1.4 Matchingportefeuille en rendementsportefeuille

We hebben een aantal criteria voor de keuze van een beleggingsstijl. Voorbeelden zijn de verhouding tussen het te lopen risico en het te verwachten rendement en de hiermee samenhangende kosten. Vanuit deze overwegingen kiezen we voor passief beheer van een groot deel van onze beleggingsportefeuille.

Matchingportefeuille (in procenten)	Weging portefeuille	Rendementscontributie	Feitelijk rendement	Benchmark rendement	Out-/under-performance
Totaal	32,0	4,8	13,6	13,7	-0,1
Vastrentende waarden	31,9	4,8	13,6	13,7	-0,1
Liquiditeiten	0,1	0,0	-	-	-

De volgende mandaten worden passief beheerd:

- staatsobligaties en rentederivaten (binnen geïntegreerde matchingportefeuille);
- staatsobligaties van opkomende landen;
- bedrijfsobligaties (‘investment grade’);
- aandelen ontwikkelde markten;
- aandelen opkomende landen;
- grondstoffen.

Het mandaat met hoogrentende beleggingen (‘high yield’) wordt actief beheerd.

Rendement en contributie

Het totale netto rendement op onze beleggingsportefeuille was in 2020 6,7 procent (2019: 16,0 procent).

De matchingportefeuille behaalde in 2020 een rendement van 13,5 procent (2019: 17,0 procent) en droeg 4,8 procent (2019: 6,3 procent) bij aan het totale rendement. De rendementsportefeuille inclusief de illiquide beleggingen had in 2020 een rendement van 2,2 procent (2019: 15,6 procent). Deze portefeuille droeg 1,9 procent (2019: 9,7 procent) bij aan het totale rendement.

De tabel hieronder geeft het rendement en de rendementsbijdrage van de verschillende portefeuilles in 2020 weer (in procenten).

Rendementsportefeuille (in procenten)	Weging portefeuille	Rendements- contributie	Feitelijk rendement	Benchmark rendement	Out-/under- performance
Totaal	68,0	1,9	2,4	2,7	-0,3
Aandelen	23,3	1,0	2,7	2,7	0,0
Onroerend goed	9,7	0,1	1,6	7,9	-6,3
Vastrentend	28,0	0,3	1,1	0,4	0,7
Alternatieve beleggingen	6,0	-0,1	-1,6	-1,6	0,0
Liquiditeiten	0,9	0,0	-	-	-
Afdekking valuta	0,1	0,6	-	-	-

Matchingportefeuille

De matchingportefeuille bestond in 2020 uit een staatsobligatieportefeuille, geldmarktfondsen en een strategische renteafdekking via rentederivaten. De rentegevoeligheid van de staatsobligatieportefeuille was te laag om goed aan te sluiten bij de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen. Om de rentegevoeligheid van de verplichtingen te benaderen gebruikten we daarom rentederivaten zoals renteswaps.

Strategische renteafdekking

We stemmen de staatsobligatieportefeuille en de rentederivaten in de matchingportefeuille en de categorieën hypotheke en bedrijfsobligaties in de rendementsportefeuille af op de rentegevoeligheid van de verplichtingen. Dat doen we op zo'n manier dat de waardeverandering van deze beleggingen gemiddeld door de tijd overeenstemt met 50 procent van de waardeverandering van de verplichtingen bij eenzelfde renteverandering.

De toezichthouder heeft een rekenrente voorgeschreven voor de verplichtingen. Deze rekenrente is gebaseerd op een marktrente inclusief een aanpassing volgens de UFR-methodiek. Hierdoor zijn de rente van de verplichtingen en de rente van de matchingportefeuille, met de staatsobligaties en de rentederivaten, niet gelijk. Bij de strategische renteafdekking houden we rekening met de actuele door DNB voorgeschreven methodiek.

In 2020 daalde de rente flink ten opzichte van 2019. De daling van de rente zorgde dan ook voor een sterk positief rendement op de matchingportefeuille. De matchingportefeuille bleef licht achter bij de benchmark (underperformance van 0,1 procent). Dit kwam doordat de kredietopslagen (spreads) op staatsobligaties ten opzichte van de swaprente in 2020 stegen. Zo steeg de spread op Nederlandse, Duitse en Franse staatsobligaties met respectievelijk 22, 14 en 10 basispunten in 2020.

Rendementsportefeuille – aandelen

De aandelenmarkten kenden een grillig verloop in 2020. Na een slecht eerste kwartaal door de Covid-pandemie trad in het tweede kwartaal een sterk herstel op. Doorbraken in de ontwikkeling van een vaccin gaven de markten in het vierde kwartaal verdere steun.

De verschillen in markten waren groot. Sectoren als energie, financiële instellingen (veel waarde-aandelen) en vastgoed hadden het moeilijk door de economische recessie. Sectoren als technologie en duurzame consumentengoederen hadden een bijzonder goed jaar, door sterke consumentenbestedingen en een versnelde digitaliseringstrend. Regionaal gezien presteerden de opkomende markten en Amerikaanse aandelen het best. Britse aandelen bleven duidelijk achter.

Het rendement op de categorie aandelen bedroeg in 2020 2,7 procent. Dit was gelijk aan het rendement van de benchmark.

Rendementsportefeuille – onroerend goed (vastgoed)

De categorie vastgoed werd in 2020 hard getroffen door de Covid-crisis. De gedwongen sluiting van winkels en het grootschalige thuiswerken zette een belangrijk deel van de vastgoedsector (winkels en kantoren) onder druk. Logistieke centra en data-centers profiteerden wel van de toegenomen internetverkoop en het thuiswerken. Ook woningen lieten, ondanks de economische recessie, goede rendementen zien.

Onze beleggingen in vastgoed, die grotendeels bestaan uit niet-genoteerd vastgoed en sinds april 2020 ook uit een deel beursgenoteerd vastgoed, hadden een rendement van 1,6 procent. Dit rendement bleef sterk achter bij het rendement van de benchmark (7,9 procent). Dit komt doordat we voor niet-genoteerd vastgoed een vaste rendementsdoelstelling van 7 procent hanteren, terwijl het rendement van niet-genoteerd vastgoed over 2020 in werkelijkheid -0,2 procent bedroeg.

Rendementsportefeuille – vastrentend (obligaties)

Het afgelopen jaar daalde de rente vooral in de Verenigde Staten. De centrale bank van de Verenigde Staten verlaagde de rente met 1,5 procent tot ongeveer nul. Centrale banken hebben hun opkoopprogramma's uitgebreid en kopen nu vooral staatsobligaties en investment grade bedrijfsobligaties op. Naast de centrale banken van de grote economieën doen nu ook de centrale banken in Canada, Australië en enkele opkomende markten als Polen, Chili en Zuid Afrika aan deze kwantitatieve verruiming. De lage rentes zetten een hernieuwde zoektocht naar rendement door beleggers in gang.

Kredietopslagen (extra rente voor risico) lieten een vergelijkbaar beeld als de aandelenmarkt zien. In het eerste kwartaal liepen de opslagen sterk op, daarna trad herstel in. Hierdoor boekten Europese bedrijfsobligaties uiteindelijk een positief rendement. Ook hoogrentende obligaties en obligaties uit opkomende markten lieten uiteindelijk een sterk herstel zien. Hier speelde de zoektocht naar rendement door beleggers een belangrijke rol.

Bij elkaar was het rendement van de vastrentende portefeuille positief. Met een rendement van 1,1 procent presteerde de vastrentende portefeuille hoger dan de benchmark (0,4 procent). Binnen de vastrentende portefeuille waren hypotheke, investment grade bedrijfsobligaties en hoogrentende bedrijfsobligaties de best presterende categorieën.

Rendementsportefeuille – alternatieve beleggingen

De alternatieve beleggingen droegen in 2020 negatief bij aan het rendement van de rendementsportefeuille. Het rendement op grondstoffen was in 2020 negatief met -11,1 procent. Dit kwam vooral door de daling van de olieprijs in 2020. Het rendement op de beleggingen in private equity en infrastructuur was, na een sterke daling in het eerste kwartaal, uiteindelijk sterk positief in 2020 (5,9 procent).

Rendementsportefeuille – afdekking valuta

De Amerikaanse dollar daalde gedurende het jaar circa 8 procent ten opzichte van de euro. De Verenigde Staten verlaagden de officiële rentetarieven sterk, in de eurozone gebeurde dit niet. Ook het Britse pond verzwakte, onder invloed van de Brexit-perikelen, met ruim 5 procent. De Japanse yen daalde 3 procent ten opzichte van de euro.

We dekten de blootstelling van de beleggingen in de rendementsportefeuille aan de Amerikaanse dollar, Japanse yen en het Britse pond voor 50 procent af. Door de stijging van de euro ten opzichte van deze 3 vreemde valuta droeg deze afdeckingsstrategie in 2020 positief bij aan het rendement.

3.2 Vermogensbeheerkosten

Het bestuur heeft voortdurend aandacht voor de vermogensbeheerkosten. We streven naar evenwicht tussen kosten, risico en rendement. In lijn met de aanbeveling van de Pensioenfederatie zetten we de vermogensbeheer- en transactiekosten af tegen het gemiddeld belegd vermogen van het fonds.

Kengetallen	2020	2019
Vermogensbeheerkosten		
In aantal basispunten over het gemiddeld belegd vermogen	0,40%	0,48%
Transactiekosten		
In aantal basispunten over het gemiddeld belegd vermogen	0,13%	0,08%
Gemiddeld belegd vermogen	8.598,51	8.084,99

In paragraaf 1.5 staat een toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. We rapporteren de kosten vermogensbeheer als percentage van het gemiddeld belegd vermogen. Kosten van vermogensbeheer zijn kosten die het pensioenfonds moet maken om het vermogen te kunnen beleggen. Onder vermogensbeheerkosten vallen:

- de kosten van het fiduciair beheer;
- de custodian;
- de werkzaamheden van het bestuursbureau voor vermogensbeheer;
- vermogensbeheeradvies;
- extern vermogensbeheer;
- de eventuele prestatieafhankelijke vergoedingen.

Om de totale vermogensbeheerkosten van vastgoed en private equity en infrastructuur te bepalen, kijken we ook naar gerelateerde kosten in de onderliggende beleggingen.

Over de perioden waarover we nog geen facturen hebben ontvangen, vindt de toerekening waar mogelijk plaats volgens het ‘matching-principe’. Dat is toerekening van kosten en opbrengsten over dezelfde tijdsperioden. We relateren de kosten van vermogensbeheer aan het gemiddeld belegd vermogen.

Vermogensbeheerkosten als % van het gem. belegd vermogen (bedragen x 1 miljoen euro)	2020	2019
Totale kosten van vermogensbeheer	34,20	39,40
Gemiddeld belegd vermogen	8.598,51	8.084,99
Kosten van vermogensbeheer in procenten	0,40%	0,48%

Vermogensbeheerkosten per categorie (bedragen x 1 miljoen euro)	2020 €	2020 %	2019 €	2019 %
Aandelen	1,39	0,02%	2,66	0,03%
Vastrentende waarden (excl. derivaten)	4,52	0,05%	4,74	0,06%
Commodities	0,45	0,01%	0,29	0,00%
Vastgoed	7,17	0,08%	7,77	0,10%
Geldmarktfondsen	0,92	0,01%	0,77	0,01%
Private equity en infrastructuur	12,96	0,15%	16,48	0,20%
Derivaten	1,54	0,02%	0,93	0,01%
Custodian	0,74	0,01%	1,48	0,02%
Overig	4,51	0,05%	3,92	0,05%
Totaal vermogensbeheerkosten	34,20	0,40%	39,04	0,48%

3.2.1 Belangrijkste ontwikkelingen in 2020

In 2020 droeg de herstructurering van delen van de portefeuille bij aan onze doelstelling om de kosten en complexiteit van de beleggingsportefeuille verder te reduceren. Deze doelstelling volgt uit twee van onze beleggingsbeginselen: ‘Eenvoud boven complexiteit’ en ‘Kosten doen ertoe en moeten effectief beheerst worden’.

Samen met de fiduciair manager voerden we op een aantal vlakken kostenbesparingen door in 2020. Ook reduceerden we op een aantal vlakken de complexiteit van de portefeuille. Voorbeelden zijn de omzetting van de twee actief beheerde mandaten binnen aandelen opkomende landen naar één passief beheerd mandaat, en de samenvoeging van de twee (Europese en Amerikaanse) mandaten in één geïntegreerd Europees mandaat.

Daarnaast besloten we in 2020 afscheid te nemen van de relatief lage allocatie naar grondstoffen ten gunste van een combinatie van onderhandse leningen en investment grade bedrijfsobligaties. De afbouw van grondstoffen vindt in 2021 plaats.

Vastgoed

Managers van de vastgoedfondsen ontvangen onder bepaalde voorwaarden een prestatieafhankelijke vergoeding. In 2020 reserveerden we minder prestatievergoeding. Door de tegenvallende beleggingsresultaten brachten we 0,3 miljoen euro in mindering op de reservering voor (verwachte) prestatievergoeding. In 2019 voegden we nog 0,4 miljoen euro toe aan deze reservering.

Private equity en infrastructuur

Beleggingen in private equity en infrastructuur behoren tot de duurdere beleggingscategorieën. Daarom is het belangrijk om deze kosten te relateren aan het verwachte rendement. Om de belangen van de externe vermogensbeheerder meer in lijn te brengen met de belangen van het pensioenfonds, kwamen we een prestatieafhankelijke vergoeding overeen over de looptijd van de beleggingen. Als gevolg van positieve rendementen in 2020 bedroeg de (verwachte) prestatieafhankelijke vergoeding in 2020 4,4 miljoen euro (2019: 8,70 miljoen). Als rendementen in de toekomst lager uitvallen brengen we dit op de (verwachte) vergoeding in mindering. We betalen de vergoeding pas uit als de vermogensbeheerders over een langere periode rendementen behalen.

De vermogensbeheerkosten namen in 2020 licht toe doordat we meer belegden in deze categorie. Daarnaast namen we in lijn met de aanbeveling van de Pensioenfederatie de vermogensbeheerkosten van de onderliggende beleggingen mee. Die schatten we voor 2020 in op 3,4 miljoen euro. Deze kosten werden niet aan ons in rekening gebracht, maar verrekenen we in de waardering van de beleggingen.

3.2.2 Transactiekosten

Transactiekosten zijn de kosten van het tot stand brengen en uitvoeren van een beleggingstransactie. Transactiekosten betalen we bijvoorbeeld

aan een beurs, effectenmakelaar of custodian. De transactiekosten worden ook wel verrekend in de prijs. Deze laatste categorie, de impliciete transactiekosten, berekenen we waar nodig op basis van een schatting. Hierbij volgen we de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. We relateren de transactiekosten aan het gemiddeld belegd vermogen.

De transactiekosten binnen de matchingportefeuille (staatsobligaties en derivaten) maken we inzichtelijk per transactie. De overige transactiekosten berekenen we op basis van schattingen volgens de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Transactiekosten als percentage van het gem. belegd vermogen (bedragen x 1 miljoen euro)	2020	2019
Totale transactiekosten	11,50	6,60
Gemiddeld belegd vermogen	8.598,51	8.084,99
Kosten van transacties in procenten	0,13%	0,08%

Transactiekosten per categorie (bedragen x 1 miljoen euro)	2020	2019
Aandelen	2,20	0,82
Vastrentende waarden (excl. derivaten)	4,13	4,11
Vastgoed	0,23	0,14
Commodities	0,00	0,02
Derivaten	4,44	0,86
Geldmarktfondsen	0,50	0,65
Overig	0,00	0,00
Totaal transactiekosten	11,50	6,60

3.2.3 Aansluiting met de jaarrekening

In 2020 waren de directe vermogensbeheerkosten 18,98 miljoen euro (2019: 16,29 miljoen euro). Deze kosten verwerkten we in de staat van baten en lasten onder de beleggingsopbrengsten. Dit staat apart toegelicht in noot 14 bij de jaarrekening.

In de jaarrekening maken de transactiekosten deel uit van de indirecte beleggingsopbrengsten. We hebben ze hierop in mindering gebracht.

Kosten vermogensbeheer (verschil bestuursverslag en jaarrekening) (bedragen x 1 miljoen euro)	2020	2019
Kosten zoals vermeld in de jaarrekening	18,98	16,29
Toegerekende kosten vanuit pensioenbeheer	0,73	0,66
Kosten van vermogensbeheer opgenomen in de waardeverandering van beleggingen	14,63	14,14
Indirecte prestatieafhankelijke vergoedingen	4,14	9,09
Directe transactiekosten	-4,36	-0,54
Overige	0,10	-0,60
Kosten van vermogensbeheer	34,22	39,04

3.3 Beleggingsbeleid Individueel
Pensioenbeleggen

Tot 2015 was er de mogelijkheid om individueel extra pensioen op te bouwen via 'Individueel Pensioenbeleggen' (IPB). Vanaf 1 januari 2015 is er geen fiscale ruimte geweest om premie in te leggen. Er vindt daarom geen nieuwe inleg meer plaats in IPB.

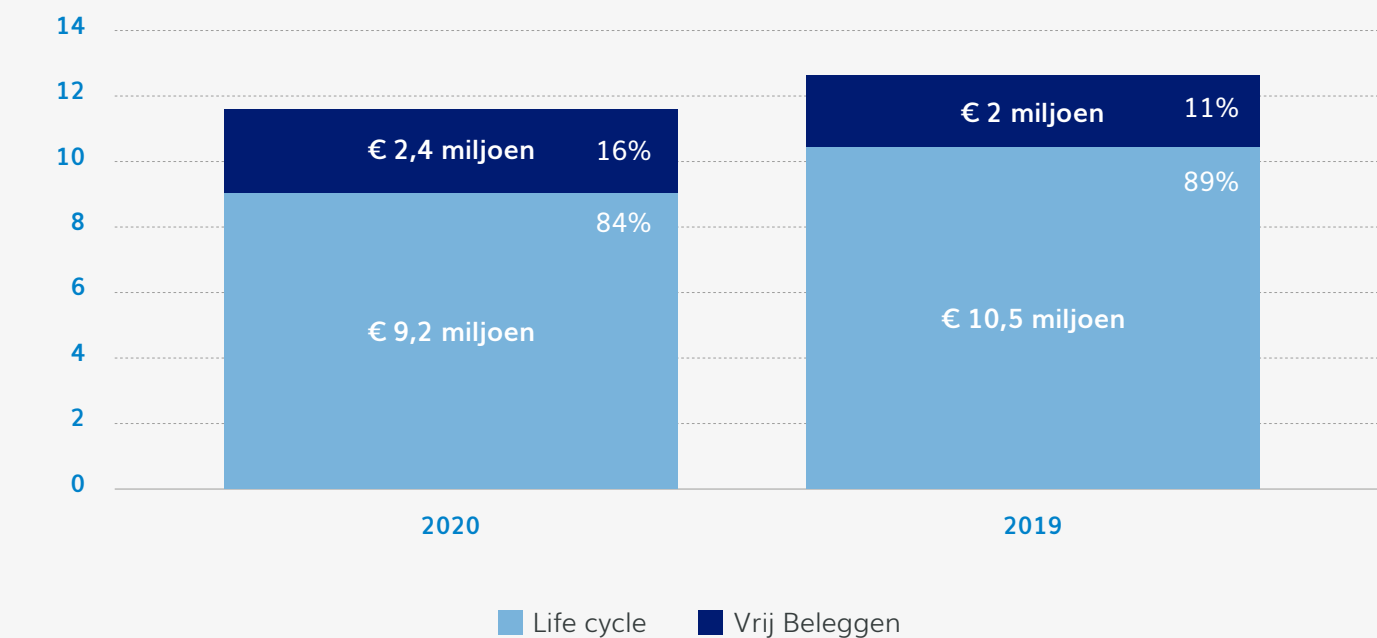
3.3.1 Beleggingskeuze

Deelnemers aan IPB kunnen kiezen tussen Life Cycle en Vrij Beleggen. Bij een belegging via de Life Cycles wordt de beleggingsmix minder risicovol naarmate de pensioendatum dichterbij komt. De deelnemer kan ook kiezen om de verantwoordelijkheid voor de beleggingen over te nemen. Dit kan met Vrij Beleggen. De depots Life Cycle en Vrij Beleggen beleggen via een mix van verschillende beleggingsfondsen. Dit zijn fiscaal transparante beleggingsfondsen die op maat zijn gemaakt voor pensioenfondsen om te kunnen profiteren van schaalvoordelen en fiscale faciliteiten. Het dividend en de terugvorderbare dividendbelasting komen ten goede aan de beleggingsfondsen.

Eind 2020 bedroeg het in de beleggingsdepots belegd vermogen ongeveer 11,6 miljoen euro (eind 2019: 12,5 miljoen euro). Hiervan is ongeveer 9,2 miljoen euro belegd via Life Cycle (2019: 10,5 miljoen euro) en ongeveer 2,4 miljoen euro via Vrij Beleggen (2019: 2,0 miljoen euro).

3.3.2.Samenstelling beleggingen

Aegon Investment Management (AIM) stelt het beleggingsbeleid vast voor de beleggingsfondsen waarin voor IPB wordt belegd. Dit gebeurt in samenspraak met een raad van participanten, waar ook wij deel van uitmaken. Zo hebben we invloed op het beleggingsbeleid van de beleggingsfondsen naar rato van het belegd vermogen. Afhankelijk van het risicoprofiel van de Life Cycle verandert de samenstelling van de obligatieportefeuille naarmate de datum van pensionering nadert. Verhoudingsgewijs is dan meer belegd in langlopende staatsobligaties (uit de Europese Monetaire Unie) om de rentegevoeligheid van de beleggingen beter te laten aansluiten bij de rentegevoeligheid van de inkoopfactoren die gelden bij het omzetten van de beleggingskapitalen in pensioenaanspraken.

Life Cycle								
Jaren tot pensionering	Leeftijd	Depot	Aandelen %	Obligaties %	Belegd per 31 december 2020 in €	Rendement 2020 (%)	Belegd per 31 december 2019 in €	Rendement 2019 (%)
>27	<40	A	85	15	10.000	13,2	14.000	23,0
20-27	40-47	B	75	25	286.000	12,5	301.000	21,1
15-19	48-52	C	65	35	337.000	11,7	366.000	19,2
13-14	53-54	D	55	45	163.000	10,9	204.000	17,3
11-12	55-56	E	45	55	171.000	9,9	202.000	15,4
9-10	57-58	F	35	65	345.000	9,0	792.000	13,5
7-8	59-60	G	25	75	1.418.000	8,0	1.796.000	11,7
5-6	61-62	H	15	85	2.561.000	8,4	2.627.000	10,9
3-4	63-64	I	10	90	2.222.000	8,8	2.967.000	10,6
1-2	65-66	J	5	95	1.651.000	8,7	1.242.000	10,1

Vrij Beleggen							
Depot	Aandelen %	Obligaties %	Geldmarkt %	Belegd per 31 december 2020 in €	Rendement 2020 (%)	Belegd per 31 december 2019 in €	Rendement 2019 (%)
A	100	0	0	217.000	14,3	161.000	25,8
B	75	25	0	375.000	12,5	282.000	21,1
C	50	50	0	421.000	10,4	399.000	16,4
D	25	75	0	674.000	7,9	448.000	11,7
E	0	100	0	600.000	5,3	453.000	6,9
F	0	0	100	153.000	1,1	235.000	1,2

Doorbeleggen							
Depot	Aandelen %	Obligaties %	Geldmarkt %	Belegd per 31 december 2020 in €	Rendement 2020 (%)	Belegd per 31 december 2019 in €	Rendement 2019 (%)
M*	55	45	0	55.500	6,5	0	0

* Vanaf 31 oktober 2020

Door onttrekkingen en stortingen kunnen er beperkte rendementsverschillen zijn tussen de depots Life Cycle en Vrij Beleggen, terwijl ze dezelfde verhouding aandelen en obligaties hebben.

3.3.3 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Wij vinden het belangrijk dat het beleggingsbeleid bij aandelen- en/of obligatiekeuze rekening houdt met waarden en normen voor mensenrechten, arbeidsrechten en milieu. Door te participeren in de beleggingsfondsen via AIM geven we invulling aan dit maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid.

In 2020 is de lijst met uitsluitingen van bedrijven geactualiseerd. In 2020 stonden 217 bedrijven op de uitsluitingslijst van AIM (2019: 164 bedrijven). Op basis van universeel erkende veroordelingen wordt ook een aantal landen uitgesloten van beleggingen (in staatsleningen). Het gaat om landen die betrokken zijn bij ernstige schendingen van de mensenrechten. In 2020 stonden 15 landen op deze uitsluitingslijst van AIM (2019: 15 landen).

4 De toekomst van het pensioenfonds

Elk jaar herijken we de koers voor het komende jaar of de komende jaren in een strategiesessie. Op basis van een omgevingsanalyse brengen we de strategische risico's en kansen in kaart.

Het Nederlandse pensioenlandschap is en blijft in beweging en gaat de komende jaren fundamenteel veranderen. De volgende ontwikkelingen vinden wij significant voor de toekomst:

- de uitwerking van het pensioenakkoord;
- de transitie naar een aanbod-gedreven markt voor pensioenuitvoerders;
- de invloed van maatschappelijk verantwoord beleggen op de beleggingsportefeuille;
- beeldvorming en draagvlak bij deelnemers.

Daarnaast hebben we verhoogde aandacht voor de ontwikkeling van onze financiële positie. De komende jaren staan in het teken van financieel herstel. Verschillende ontwikkelingen spelen daarbij een rol. Zoals de wetgeving die de komende jaren hoogstwaarschijnlijk gaat veranderen, waardoor de kans op een verlaging van pensioenen kleiner wordt (in vergelijking met voorgaande jaren). Ook de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel is een factor, met vraagstukken als 'invaren', 'afschaffen van de doorsneesystematiek voor de premie' en 'compensatie'. We blijven de deelnemers informeren over de ontwikkelingen en de gevolgen voor hun pensioen.

Uitwerking van het pensioenakkoord

In 2019 werd het pensioenakkoord gesloten. In 2020 is dit verder uitgewerkt. Op 16 december 2020 werd een consultatie van de wetgeving voor het pensioenakkoord opengesteld. Deze consultatiefase liep tot en met 12 februari 2021 en leverde veel fundamentele reacties op van pensioendeskundigen. Deze reacties worden nu behandeld en kunnen tot wijzigingen in de uitwerking van het pensioenakkoord leiden. Het is de bedoeling dat het pensioenakkoord eind 2021 in wetgeving wordt omgezet. Het streven is dat de Wet toekomst pensioenen, of in ieder geval een aantal onderdelen daarvan, op 1 januari 2022 in werking treedt.

In voorbereiding op deze wetgeving zijn wij alvast gestart met een programma. De transitie naar een nieuw pensioenstelsel is een complex en langdurig traject met veel afhankelijkheden en belanghebbenden die allen hun rol en verantwoordelijkheid hebben. Om dit in goede banen te leiden is een

goede programmaorganisatie belangrijk. Samen met de cao-partijen hebben we begin 2021 stappen gezet om de organisatie en het proces in te richten en om kennis te delen, zodat iedereen zijn rol kan pakken.

Er moeten complexe, fundamentele besluiten worden genomen. Zoals:

- Hoe gaat de pensioenregeling eruitzien?
- Gaan de bestaande pensioenaanspraken en -rechten over (het 'invaren')?
- Hoe wordt het collectieve vermogen evenwichtig verdeeld naar individueel vermogen?
- Worden deelnemers gecompenseerd, en hoe, als ze erop achteruitgaan in vergelijking met de huidige pensioenregeling?

We hebben deze vragen op ons netvlies en praten hier binnen het programma over. Bij het zetten van concrete stappen hanteren we steeds de afweging: 'doen we de juiste dingen, op het juiste moment, op de juiste manier'. Zo zorgen we dat we slagvaardig zijn en blijven, maar ook dat we oog houden voor de verhouding kosten en toegevoegde waarde.

We nemen tijdens het traject de deelnemers voortdurend mee in de stappen die we zetten. Bijvoorbeeld via een themapagina op onze website.

Voorbereid zijn op ontwikkelingen in (nieuwe) regelgeving

Een belangrijk aandachtspunt voor een goede transitie naar een nieuwe pensioenregeling is de complexiteit van de huidige pensioenregeling. We voeren namelijk verschillende bijzondere regelingen en overgangsregelingen uit. Dit brengt complexiteit in de uitvoering met zich mee. In voorgaande jaren zijn al stappen gezet om de complexiteit te verminderen. Ook in de komende jaren hebben we hier oog voor. Het maakt deel uit van het programma waarmee we ons voorbereiden op het pensioenakkoord.

Daarnaast hebben we aandacht voor datakwaliteit, de verandering door het pensioenakkoord van de (uitbestede) pensioenadministratie en voor de

wendbaarheid daarvan (zie paragraaf 2.3.7). Ook zijn we continu met onze pensioenuitvoeringsorganisatie in overleg hoe we de veranderingen die de komende jaren op ons afkomen samen kunnen oppakken.

Belang van MVB-impact neemt toe

Het belang van MVB neemt toe, niet alleen voor de deelnemers maar ook voor de toezichthouder. Die besteedt hier in zijn toezicht meer aandacht aan. In 2021 pakken we de uitwerking en implementatie van het MVB-beleid verder op. Onze primaire doelstelling is en blijft het mogelijk maken van een goed pensioen. Daarvoor moeten we inzicht hebben in de mogelijke impact van MVB-risico's op de beleggingsportefeuille (risico en rendement) en de reputatie van het fonds (draagvlak voor beleggingsbeleid).

Beeldvorming en draagvlak bij deelnemers

Het vertrouwen in ons pensioenfonds kan onder druk komen te staan door – onder andere – onze financiële positie met de steeds dreigende verlaging van pensioenen en de complexiteit van de regeling. Heldere communicatie met deelnemers is dan ook belangrijk. Wij zien communicatie als een kerntaak en willen dat de deelnemers het pensioenfonds beoordelen als een organisatie waar zij vertrouwen in hebben. We willen zo communiceren dat de deelnemers inzicht hebben in hun pensioensituatie en weten wat hun handelingsperspectief is. We zetten ook de komende jaren weer in op verdere (flexibele) mogelijkheden in digitale communicatie. Deze thema's hebben we in het communicatiebeleidsplan 2021-2023 opgenomen.

Profiel van stichting pensioenfonds UWV

Stichting Pensioenfonds UWV is statutair gevestigd in Amsterdam. De stichting is op 1 januari 2003 opgericht en staat bij de Kamer van Koophandel ingeschreven onder nummer 34183728.

Het bestuur van Pensioenfonds UWV is verantwoordelijk voor het beleid en de pensioenuitvoering. Ook neemt het bestuur belangrijke beslissingen. Bijvoorbeeld over de premie, of we het pensioen kunnen verhogen of moeten verlagen en hoe we beleggen.

Het bestuur

Pensioenfonds UWV heeft een paritair bestuursmodel. Dat betekent dat in het bestuur vertegenwoordigers van de werkgever, (ex-)werknemers en pensioengerechtigden zitten. Volgens de statuten heeft het bestuur negen leden:

- drie leden namens UWV (de werkgever);
- vier leden namens de (ex-)werknemers;
- twee leden namens de gepensioneerden.

De raad van bestuur van UWV draagt de leden namens de werkgever voor. De ondernemingsraad van UWV draagt de leden namens de (ex-)werknemers voor. De leden namens de pensioengerechtigden worden benoemd na verkiezing door en uit de pensioengerechtigden. Naast deze negen bestuursleden mogen vier plaatsvervangende bestuursleden worden benoemd: één namens de werkgever, één namens de pensioengerechtigden en twee namens de (ex-)werknemers. Volgens de statuten heeft de werkgever het recht om de (plaatsvervangend) voorzitter aan te wijzen. De (plaatsvervangend) secretaris wordt door het bestuur gekozen uit de vertegenwoordigers van de (ex-)werknemers en de pensioengerechtigden in het bestuur. Volgens de statuten mag het bestuur ook externe bestuursleden benoemen.

Zittingsduur van de bestuursleden

De bestuursleden zitten vier jaar in het bestuur.

Daarna kan hun termijn één keer met maximaal vier jaar worden verlengd. Om continuïteit in het bestuur te houden vindt het aftreden van bestuursleden gespreid plaats, volgens een rooster.

Stem(verhouding) binnen het bestuur

In de bestuursvergaderingen hebben de bestuursleden namens de werkgever ieder twee stemmen. De overige bestuursleden hebben ieder één stem. Het aantal stemmen van de werkgever is dus gelijk aan het aantal stemmen van de (ex-)werknemers en de pensioengerechtigden bij elkaar.

Vergaderingen van het bestuur

In 2020 vergaderde het bestuur tien keer. Dit is inclusief twee vergaderingen samen met het verantwoordingsorgaan en twee vergaderingen met de raad van toezicht. Het bestuur had twee themasessies, over strategie en over het besluitvormingsproces vermogensbeheer.

Het dagelijks bestuur

De voorzitter en de secretaris vormen samen het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur behartigt alle dagelijkse en lopende bestuurlijke zaken. Ook mag het dagelijks bestuur – binnen de beleidskaders – besluiten nemen die weinig of geen uitstel kunnen hebben. Achteraf legt het dagelijks bestuur verantwoording over deze besluiten af aan het bestuur.

De commissies

Commissies ondersteunen en adviseren het bestuur. In de commissies zitten bestuursleden, eventueel aangevuld met (externe) adviseurs. Wij hebben drie vaste commissies:

- commissie beleggingen en balansbeheer;
- commissie audit, finance en risicomanagement;
- commissie pensioenzaken.

De uitvoering

Het bestuursbureau

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur bij de voorbereiding en de uitvoering van het beleid. Het bestuursbureau helpt processen te verbeteren en kijkt of de uitvoerders hun werkzaamheden goed doen. Ook zorgt het bestuursbureau dat fundamentele kennis behouden blijft. Daarnaast vertegenwoordigt het bestuursbureau ons pensioenfonds extern. Op 31 december 2020 had het bestuursbureau tien medewerkers.

De dagelijkse uitvoerende werkzaamheden van ons pensioenfonds hebben we grotendeels uitbesteed aan een pensioenuitvoeringsorganisatie en een vermogensbeheerder.

Intern toezicht en controle

Beoordelende en controlerende functies binnen het pensioenfonds

We hebben vijf beoordelende en controlerende (onafhankelijke) functionarissen die een kritische blik op het beleid en de uitvoering houden:

- de compliance officer;
- de sleutelfunctiehouder risicomanagement;
- de sleutelfunctiehouder actuariel;
- de functionaris gegevensbescherming;
- de sleutelfunctiehouder interne audit.

Compliance officer

De compliance officer signaleert relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving voor integriteit en compliance. De compliance officer bevordert de kennis over deze onderwerpen binnen het fonds en ziet erop toe dat we deze kennis waar nodig toepassen en borgen in de bedrijfsprocessen. Daarnaast schetst de compliance officer de kaders voor het integriteitsbeleid, inclusief de randvoorwaarden voor het opstellen of aanpassen van beleid, procedures en maatregelen.

Sleutelfunctiehouder risicomanagement

De sleutelfunctiehouder risicomanagement zorgt dat het integraal risicomanagementbeleid actueel is en effectief wordt uitgevoerd door het bestuur. Het is een onafhankelijke, controlerende en adviserende functie in de tweede lijn. De sleutelfunctiehouder risicomanagement zorgt voor de juiste analyses, voor de monitoring van de risico's en bijbehorende risicobeheersmaatregelen op verschillende beleidsterreinen (financieel en operationeel) en voor de afstemming daarvan met het bestuur. Zodat het pensioenfonds binnen zijn vastgestelde risicoprofiel blijft. Met betrekking tot de inhoudelijke uitwerking van het risicobeheer heeft de onafhankelijke sleutelfunctiehouder risicomanagement een zelfstandige en onafhankelijke rol, met een directe rapportage- en escalatielijn naar het bestuur en de raad van toezicht. De sleutelfunctiehouder risicomanagement is geen (mede-)beleidsbepaler.

Sleutelfunctiehouder actuariel

De sleutelfunctiehouder actuariel heeft een zelfstandige rol met een directe lijn naar het bestuur en de raad van toezicht. Deze sleutelfunctiehouder voert de actuariële activiteiten uit die in artikel 22b lid 2 staan van het besluit implementatie herziene IORP-richtlijn. Hieronder valt onder andere de beoordeling van de betrouwbaarheid van de berekening van de pensioenvoorziening.

Functionaris gegevensbescherming

De belangrijkste taak van de functionaris gegevensbescherming is onafhankelijk toezicht en controle houden op de manier waarop wij met persoonsgegevens omgaan. De functionaris gegevensbescherming heeft een directe lijn naar het dagelijks bestuur.

Sleutelfunctiehouder interne audit

De sleutelfunctiehouder interne audit voert (interne) audits uit op onze bedrijfsvoering. De belangrijkste taak van deze sleutelfunctiehouder is de periodieke evaluatie van de interne controles, procedures en maatregelen die voor een integere bedrijfsvoering zorgen.

Raad van toezicht

De raad van toezicht is ons interne toezichtorgaan. De raad bestaat uit drie externe deskundigen. Het verantwoordingsorgaan draagt de leden van de raad van toezicht voor, waarna het bestuur ze benoemt. De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in ons pensioenfonds. Volgens de statuten heeft de raad van toezicht ook goedkeuringsrechten. In 2020 gebruikte de raad van toezicht deze rechten voor:

- het jaarverslag en de jaarrekening;
  - de benoemingen van bestuursleden.
- Het verslag van de raad van toezicht is onderdeel van dit jaarverslag.

Het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit acht leden: twee leden namens de werkgever, vier leden namens de (ex-)werknemers en twee leden namens de pensioengerechtigden. Daarnaast mogen drie plaatsvervangende leden benoemd worden (één namens de werkgever, één namens de (ex-)werknemers en één namens de pensioengerechtigden). De raad van bestuur van UWV benoemt de leden namens de werkgever. Het bestuur benoemt de leden namens de (ex-)werknemers, na verkiezing door en uit de werknemers. De leden namens de pensioengerechtigden zijn benoemd door de Gepensioneerdenvereniging UWV. Eind 2020 zijn de statuten aangepast en worden de leden namens de pensioengerechtigden benoemd na verkiezing door en uit de pensioengerechtigden.

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de manier waarop we dat uitvoeren. Het verantwoordingsorgaan geeft vervolgens een oordeel over het handelen van het bestuur. Het verantwoordingsorgaan kijkt vooral of het bestuur bij besluiten evenwichtig rekening houdt met de belangen van alle betrokkenen. Het verantwoordingsorgaan heeft ook adviesrechten. Deze zijn vastgelegd in de statuten.

In 2020 gebruikte het verantwoordingsorgaan deze rechten voor:

- de premie 2021;
- het functieprofiel van een lid van de raad van toezicht;
- het wijzigen van de statuten;
- het wijzigen en vaststellen van het communicatiebeleid.

Het verslag van het verantwoordingsorgaan is onderdeel van dit jaarverslag.

Commissie van beroep

De commissie van beroep behandelt geschillen. Als ons pensioenfonds en een deelnemer een geschil hebben over de toepassing van het pensioenreglement, doet de commissie van beroep uitspraak. De commissie heeft drie leden:

- één lid benoemd door de werkgever;
- één lid benoemd door de gezamenlijke vakorganisaties;
- een door de twee leden voorgedragen voorzitter.

Alle leden van de commissie van beroep werken bij UWV. In 2020 deed de commissie van beroep in vier zaken een uitspraak.

Certificerend actuaris

De certificerend actuaris toetst of het pensioenfonds voldoet aan de eisen van de Pensioenwet. Ook voert de certificerend actuaris een controle uit op de jaarrekening, het bestuursverslag en de verslagstaten. De actuariële verklaring van de certificerend actuaris is onderdeel van dit jaarverslag.

Onafhankelijke accountant

De onafhankelijke accountant controleert of de jaarrekening een betrouwbaar beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van het pensioenfonds. En of het resultaat over het boekjaar overeenkomt met titel 9, boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Daarnaast oordeelt de onafhankelijke accountant of er materiële onjuistheden in het bestuursverslag staan. Dit doet de onafhankelijke accountant op basis van de kennis en het begrip van het pensioenfonds die hij tijdens het onderzoek van de jaarrekening heeft opgedaan. De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is onderdeel van dit jaarverslag.

Actuariële paragraaf

Actuariële analyse

De actuariële analyse maakt de verschillen tussen de veronderstellingen en de werkelijkheid na afloop van het verslagjaar inzichtelijk. De tabel hieronder toont de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten, een samenvatting van alle componenten van de verzekeringstechnische analyse.

Actuariële analyse (bedragen x 1 miljoen euro)	2020	2019
Premieresultaat	-63,1	-18,0
Premiebijdragen	199,0	183,2
Pensioenopbouw	-262,1	-201,2
Kostenresultaat	0,0	0,0
In premie begrepen bedrag voor directe kosten	2,3	0,7
Vrijval voor kosten uit voorziening	3,9	5,4
Pensioenuitvoeringskosten (betaalde kosten)	-6,2	-6,1
Beleggings- en renteresultaat	-431,3	90,7
Beleggingsresultaten (direct en indirect, na aftrek kosten vermogensbeheer)	569,5	1.158,7
Rentetoevoeging VPV	25,4	15,0
Wijziging marktrente	-1.026,2	-1.083,0
Overig resultaat	238,2	49,4
Resultaat op waardeoverdrachten (saldo-overdracht van rechten)	-0,2	-0,4
Resultaat op uitkeringen	-0,2	-0,4
Resultaat op toeslagverlening	0,1	0,2
Resultaat op kanssystemen (overige wijzigingen)	5,5	-4,4
Resultaat op wijziging grondslagen	233,8	43,7
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	-1,4	-0,3
Overige baten en lasten	0,6	11,0
Totaal saldo van baten en lasten	-256,2	122,1

Premieresultaat

De feitelijke premie, de gedempte kostendekkende premie en de (ongedempte) zuiver kostendekkende premie staan in de tabel hieronder. De feitelijke premie moet minimaal gelijk zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De toetsing van het premieniveau levert de volgende kengetallen op:

Premieresultaat (bedragen x 1 miljoen euro)	2020	2019
Zuiver kostendekkende premie	299,3	233,7
Feitelijke premie	199,0	183,2
Gedempte kostendekkende premie	193,1	157,7

Een toelichting staat in de toelichting op de premiebaten in noot 13 bij de jaarrekening.

De totale bijdrage van de werkgever en de werknemers, de feitelijke premie, was 20 procent (2019: 20 procent) van de bruto salarissom. Voor de berekening van het premieresultaat over 2020 zetten we de beschikbaar gestelde (feitelijke) premie (min een eventuele toevoeging aan de premie-egalisereserve) af tegen de actuariële kostprijs van de pensioenaanspraken in 2020. In 2020 was het premieresultaat negatief.

De cao-partijen kwamen voor 2021 overeen dat de premie eenmalig naar 22,8% gaat. De financiering boven de 20% vindt grotendeels plaats door de volledige premie-egalisereserve te gebruiken. In 2020 voegden we een rendementsvergoeding aan de premie-egalisereserve toe, gebaseerd op het feitelijke (netto) beleggingsrendement tot en met 30 september 2020 (peilmoment premie 2021). De rendementsvergoeding over 2020 bedraagt 0,7 miljoen euro positief (2019: 3,1 miljoen euro positief).

De tabel hieronder geeft het verloop van de premie-egalisereserve gedurende het boekjaar weer.

Premie-egalisereserve (bedragen x 1 miljoen euro)	2020	2019
Stand per 1 januari	22,8	19,7
Dotatie aan premie-egalisereserve	0,0	0,0
Rendementstoevoeging	0,7	3,1
Stand per 31 december	23,5	22,8

Premiedekkingsgraad

De premiedekkingsgraad is een maatstaf die aangeeft in hoeverre de ontvangen premie zich verhoudt tot (en voldoende is voor) de actuariële kosten van de nieuwe pensioenopbouw in een boekjaar. De premiedekkingsgraad was in 2020 75,5 procent (2019: 91,0 procent) bij een premie van 20 procent van de bruto loonsom.

Kostenresultaat

Het resultaat op kosten is gelijk aan nul. Hiervoor belasten we de benodigde premie met een kostencomponent. Omdat bij het verrichten van een uitkering de kostenopslag in de voorziening vrijvalt voor de financiering van de kosten, is de kostendekking in de premie gelijk aan het saldo van de vrijvallende kostenreserve en de werkelijke kosten in het boekjaar.

Interestresultaat

De voorziening pensioenverplichtingen waarderen we met de rentetermijnstructuur. Deze publiceert DNB aan het einde van elke maand. De rentetermijnstructuur is geen constante maar wijzigt voortdurend. Dit heeft gevolgen voor de hoogte van de technische voorzieningen. Een lagere rentetermijnstructuur betekent een hogere voorziening. Eind 2020 was de gemiddelde rekenrente 0,13 procent (2019: 0,69 procent). De daling van deze rente had een stijging van de pensioenverplichtingen tot gevolg.

Overig resultaat

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte en arbeidsongeschiktheid. Door de wijziging van de actuariële grondslagen (zie paragraaf 1.1) daalden de pensioenverplichtingen op 31 december 2020 met 233,8 miljoen euro. Een toelichting op de resultaatscomponenten staat in de jaarrekening.

Rol en bevindingen van de certificerend actuaaris

De certificerend actuaaris heeft de opdracht om vast te stellen dat we voldoen aan de eisen van artikel 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De belangrijkste bevindingen die de certificerend actuaaris rapporteert zijn:

- De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.
- Het eigen vermogen van het pensioenfonds is lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.
- De beleidsdekking op balansdatum is lager dan de minimaal vereiste dekking. Deze situatie bestaat meer dan 5 achtereenvolgende jaareinden.
- Omdat het aanwezige eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen, is de vermogenspositie op de balansdatum slecht.

Oordeel van de certificerend actuaaris over de financiële positie

In zijn actuariële verklaring oordeelt de certificerend actuaaris of we voldoen aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131 en 132. Want het aanwezige eigen vermogen is lager dan het minimaal vereist eigen vermogen.

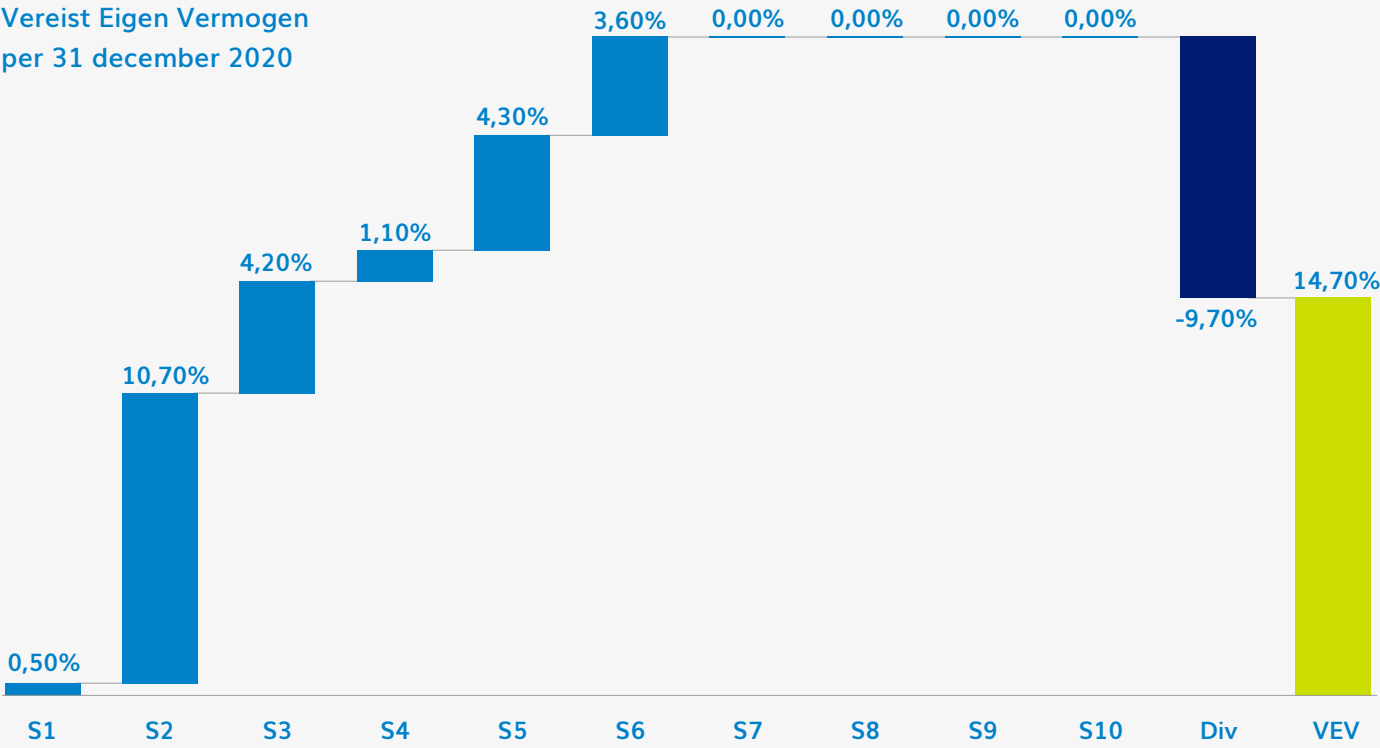
Risicogrenzen

Om de wettelijk vereiste dekking te kunnen berekenen moeten we het vereist eigen vermogen bepalen. De samenstelling van het vereist eigen vermogen staat in onderstaande grafieken.

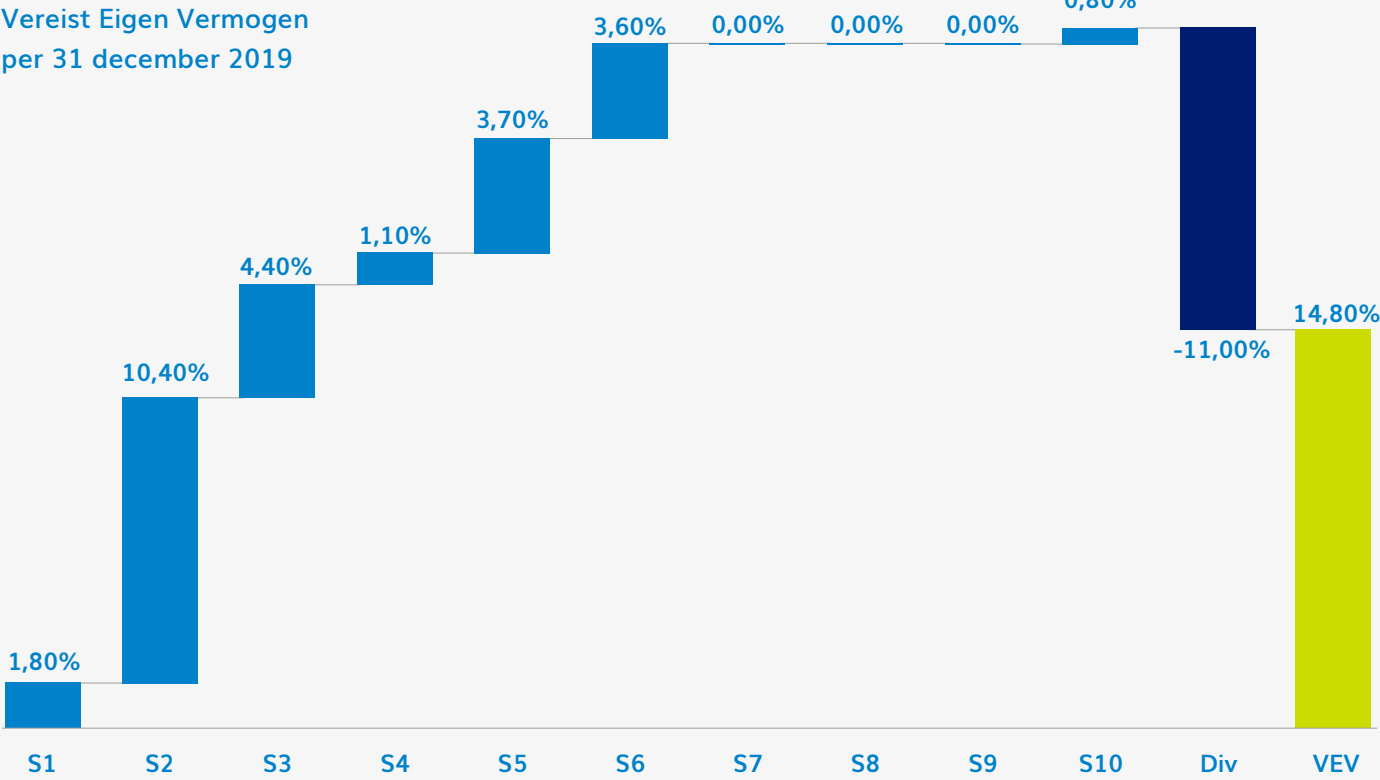
De minimaal vereiste dekking van het pensioenfonds was 104,2 procent op 31 december 2020 (op 31 december 2019: 104,2 procent).

Eind 2020 was onze vereiste dekking 114,7 procent (eind 2019: 114,8 procent). Een toelichting op het vereist eigen vermogen op 31 december 2020 staat in paragraaf 4.3.1 van de jaarrekening.

Vereist Eigen Vermogen
per 31 december 2020

Vereist Eigen Vermogen
per 31 december 2019

S1	Renterisico	S7	Liquiditeitsrisico
S2	Zakelijke waarden	S8	Concentratierisico
S3	Valutarisico	S9	Operationeel risico
S4	Grondstoffenrisico	S10	Actief beheer risico
S5	Kredietrisico	Div	Diversificatie-effect
S6	Verzekeringstechnisch risico	VEV	Totaal Vereist Eigen Vermogen

Scenario en crisisplanning

Als onderdeel van het risicomanagementproces hebben we in de ALM-studie toekomstscenario's laten doorrekenen en beoordeeld. Deze scenario's hebben het inzicht van het bestuur in de gevoeligheden van risico's, de dekkingen en het gedrag van risicofactoren vergroot. Het bestuur stelde een financieel crisisplan voor het pensioenfonds op. Een crisis is een situatie waarin het pensioenfonds, binnen de wettelijke termijn, met gebruikmaking van de vastgestelde premie- en toeslaginstrumenten, niet aan de minimaal vereiste dekkingen kan voldoen. De belangrijkste elementen uit het crisisplan zijn:

- een beschrijving van de risico's die tot een crisis-situatie kunnen leiden;
- een bepaling van de kritieke dekkingen en het kritieke pad;
- de ter beschikking staande maatregelen als sturingsmiddel;
- de besluitvorming, communicatie en periodieke toetsing van het crisisplan.

Amsterdam, 18 mei 2021

dhr. drs. B.A.A.M. van der Stee, voorzitter
dhr. P.A.W. Edgar arts MBA, plaatsvervangend voorzitter
dhr. B. Ramautarsing, secretaris
dhr. mr. M. Pet LL.M. CPL
dhr. drs. E. Huizing RBA
dhr. H.W.J. de Groot RA
dhr. N. Lieman
dhr. drs. A.J.M.C. Aarts, plaatsvervangend secretaris
mw. drs. J.J.M. Verhoef

Verslag van raad van toezicht

Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste punten uit het rapport van de raad van toezicht over het toezichtjaar 2020.

Inleiding

De raad werkt volgens het wettelijk kader en binnen de Pensioenwet, de Code Pensioenfondsen, de statuten en reglementen van het fonds. De raad past de door de VITP (Vereniging Intern Toezicht-houders Pensioensector) uitgebrachte Toezicht-code zoveel mogelijk toe en heeft daaraan enkele thema's toegevoegd die voor dit fonds relevant zijn.

De raad houdt toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene zaken in het fonds. Hiertoe behoren ten minste toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. Daarnaast staat de raad het bestuur met gevraagd en ongevraagd advies ter zijde. De raad heeft ook in 2020 niet alleen gekeken naar de letter, maar ook naar de geest van de regelgeving: wat leidt voor PF UWV tot een goed werkende governance?

Het concept-rapport is op 11 februari besproken met het bestuur. Op 24 februari heeft er een overlegvergadering plaatsgevonden tussen Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan (VO), waarin de raad verantwoording heeft afgelegd over zijn werkzaamheden aan het VO.

Leden van de raad zijn door het fonds aangemerkt als verbonden persoon. De leden hebben verklaard dat zij onafhankelijk zijn conform de wettelijke eisen en de VITP-code.

Op 25 mei heeft Willem Boeschoten na 4 jaar afscheid genomen als lid van de raad van toezicht. Hij is per deze datum opgevolgd door Bart Oldenkamp.

Informatievoorziening, werkwijze en wettelijke bevoegdheden

De raad vormt zich in eerste instantie een beeld van het beleid en de gang van zaken in het fonds doordat hij toegang heeft tot alle stukken van de fondsorganen en -commissies. De raad heeft viermaal formeel vergaderd. Ook hebben er 2 formele vergaderingen met het bestuur en 2 met het VO plaatsgevonden. Daarnaast zijn raadsleden periodiek als toehoorder aanwezig bij commissievergaderingen en zijn er regelmatige contacten met de voorzitter van het bestuur, individuele bestuursleden en het bestuursbureau. Voorts heeft de raad gesproken met de accountant, waarmerkend actaris, compliance officer, voorzitter commissie van beroep, sleutelfunctiehouder risicomanagement en uitbestedingspartijen TKP en KCM. De bestuursbesluiten t/m februari 2021 die betrekking hebben op 2020 zijn in het oordeel van de raad betrokken.

Op grond van al deze informatie heeft de raad van toezicht een goed beeld gekregen ten behoeve van het oordeel over het verslagjaar.

In 2020 heeft de raad onder externe begeleiding een zelf-evaluatie uitgevoerd. Relevante punten die hieruit naar voren kwamen zijn:

- Versterken contact tussen de leden van de raad (maandelijks call) buiten formele vergaderingen.
- Intensiever contact met het VO dan in 2020 heeft kunnen plaatsvinden.
- Met het bestuur, risico/impact gebaseerd, strategische onderwerpen gezamenlijk verkennen, zoals in het verleden met onder meer ESG heeft plaatsgevonden.

Opvolging aanbevelingen 2019

De raad van toezicht heeft kennis genomen van het verslag waarin de opvolging van bevindingen over 2019 is verwoord. De raad is van mening dat de bevindingen adequaat zijn opgevolgd.

Wettelijke bevoegdheden

De raad heeft zijn goedkeuring gegeven aan het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en jaarrekening 2019.

Daarnaast zag de raad geen reden om de benoeming van de vicevoorzitter, de voorzitter van de commissie Pensioenzaken en twee nieuwe (plaatsvervangende) bestuursleden te beletten.

Verslagjaar 2020

Ondanks de belemmerende maatregelen als gevolg van corona is het fonds naar de mening van de raad goed in staat geweest om haar taken uit te voeren.

Algemeen

De raad is verheugd om te zien dat het bestuur in control is op de belangrijke onderdelen waar control mogelijk is. Dit blijkt onder meer uit de mate waarin het fonds voldoet aan de normen gesteld in de Code Pensioenfondsen. Hierna worden de bevindingen van de raad weergegeven voor zover er bijzonderheden te melden zijn.

Bevindingen gerelateerd aan doelen van het fonds

Ondanks dat het fonds in control is, neemt dit niet weg dat de financiële positie onverminderd slecht is. Het fonds heeft opnieuw gebruik kunnen maken van de vrijstellingsregeling, waardoor een korting op het pensioen in 2021 kan worden voorkomen. De vooruitzichten zijn echter niet positief, gezien enerzijds de nieuwe UFR en anderzijds de lage premiedekkingsgraad. In 2020 heeft het bestuur besloten om niet te tornen aan het opbouwpercentage. Dit is mogelijk in de toekomst niet houdbaar en dient proactief met cao-partijen, UWV, te worden besproken.

In de voorbereiding op het nieuwe pensioencontract ziet de raad dat het bestuur zich regelmatig laat informeren over de stand van zaken. Het bestuur dient hierop nauw te zijn aangesloten en zo in de loop van 2021 zelf diepgaand een beeld te vormen van het toekomstperspectief. Het is positief dat het fonds per 1-1-2021 een pensioenakkoord officer heeft aangesteld.

De organen houden elkaar goed in balans, waarbij sterk wordt geleund op het bestuursbureau, dat naar de mening van de raad stukken van hoge kwaliteit levert. De onafhankelijk risicomanager verstrekt gedegen input bij besluitvorming. De te nemen beslissingen in het kader van het pensioenakkoord en de toenemende druk op pensioenfondsen vanuit de maatschappij en wet- en regelgeving nopen tot diepgaande discussie binnen bestuur, VO en RVT.

In het licht van bovenstaande doet het bestuur er goed aan om zijn verandervermogen, ook richting uitbestedingspartners, waar mogelijk te vergroten.

Vertrouwen waarmaken

Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen, maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Het bestuur werkt op basis van heldere uitgangspunten, waarin ambities goed zijn vastgelegd. Evenwichtige belangenafweging vindt in veel gevallen expliciet plaats. De beleids- en verantwoordingscyclus is goed ingericht en wordt gestructureerd uitgevoerd. De raad heeft waardering voor de diepgang en breedte van de analyses die door risicomanagement worden toegevoegd.

Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Het uitbreken van corona heeft het bestuur genoopt tot een andere manier van vergaderen, eerst telefonisch, daarna via Teams. Een aantal onder-

werpen is initieel uitgesteld, maar alle besluiten zijn in 2020 conform de bestuursagenda afgerond en sessies waarin meer discussie nodig was zijn later in het jaar alsnog naar tevredenheid gehouden. Uitbesteding aan TKP voor pensioenadministratie en KCM voor fiduciair beheer en overige partijen is geregeld in contracten die voldoen aan het in 2019 aangepaste uitbestedingsbeleid. Hierop vindt elk kwartaal een evaluatie plaats.

Het ontbreken van specifieke IT-kennis bij het fonds, met name op gebied van pensioenadministratie en cybersecurity blijft een aandachtspunt, zeker ook gezien de grote veranderingen als gevolg van het pensioenakkoord. Het inhuren van expertise vormt hiervoor een oplossing, maar ook intern wordt bij nieuwe bestuurders gezocht naar personen met IT expertise.

Integer handelen

Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.

Naleving en monitoring van het beleid vindt zichtbaar plaats en er wordt tijd besteed aan bewustwording met betrekking tot de elementen uit de gedragscode. Ook de gegevensbescherming is goed op orde.

Kwaliteit nastreven

Het fonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een lerende organisatie.

De gremia in aanvulling op het bestuur borgen de wenselijke kennis en ervaring, terwijl het bestuur zich er duidelijk van bewust is dat eenzelfde boring binnen het bestuur is vereist. De raad adviseert aandacht te houden voor verschil in kennis over beleggingen bij besprekingen en besluitvorming in het bestuur en om het opleidingsprogramma beleggingen voort te zetten.

Zorgvuldig benoemen

Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoemen en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds.

De raad ziet dat de vastlegging van procedures sterk is verbeterd. Aandachtspunt is de benoemingsprocedure leden van het VO; deze dient, evenals de statuten, in lijn te komen met de Code Pensioenfondsen.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en de integriteit van de bedrijfsvoering.

Als gevolg van thuiswerken, vooral bij bestuur en VO, heeft de raad minder de mogelijkheid gehad om elkaar en de andere organen informeel te spreken. Maar het aantal vergaderingen (online) is adequaat geweest om toezicht te houden. Het VO, bestuur en RvT hebben geregeld gezamenlijke vergaderingen.

Bij het VO, mede met het oog op aankomende verkiezingen, dient men met name alert te zijn op mogelijke oververtegenwoordiging vanuit de gepensioneerden bij de standpuntbepaling.

Transparantie bevorderen

Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

Het fonds besteedt veel tijd en aandacht aan haar communicatie, dat goed terug te zien is op de website en in overige communicatiedocumenten. De raad vindt het mooi te zien hoe klantgericht het fonds zichzelf etaleert, door 'We zijn er voor je' groot op de website te zetten, maar ook met een goed leesbaar MVB-jaarsverslag. Het fonds kent een degelijk communicatiebeleids- en jaarplan. De gedragscode wordt jaarlijks op aangeven van de compliance officer ondertekend.

Pensioenakkoord

Het bestuur heeft zich in 2020 meermaals laten informeren over het pensioenakkoord en procedureel zijn de juiste stappen gezet. Het feit dat het fonds de afgelopen jaren al heeft gewerkt aan versimpeling van de regeling is daarbij positief, maar hier zal nog meer naar gekeken moeten worden om een goede overgang in de komende jaren mogelijk te maken. Dit geldt ook voor het verbeteren van datakwaliteit, van belang voor een goede transitie.

Een intensieve samenwerking met TKP en KCM is eveneens van belang om fondsspecifieke keuzes te kunnen implementeren. Het bestuur heeft in het strategisch jaarprogramma 4 projecten benoemd in het kader van toekomstbestendige pensioenuitvoering die onder meer bovengenoemde punten afdekken.

Samenstelling bestuur/governance

De raad heeft de indruk dat de dynamiek in het bestuur is verbeterd, waarbij de inbreng van alle bestuurders beter tot zijn recht komt. Het online vergaderen als gevolg van corona werkt goed, en de raad is positief over de schriftelijke consultatie bij alle leden voorafgaand aan behandeling in het bestuur.

Het bestuur heeft aanbevelingen van DNB met betrekking tot het mandaat van de Commissie Beleggingen zorgvuldig aangepakt, maar de raad benadrukt een goede taakverdeling tussen commissies, dagelijks bestuur en bestuur als aandachtspunt. De samenstelling van de commissies vormt een goede afspiegeling van de geledingen. Zeker voor de Commissie Pensioenzaken, die over communicatie gaat, vindt de raad dit van belang. De raad ziet dat de sleutelfunctiehouders van toegevoegde waarde zijn voor het fonds. De sleutelfunctiehouder interne audit is recent gestart. Er is inmiddels een auditplan 2021. De raad beveelt aan dat dit actief wordt opgepakt.

ESG

Het fonds heeft dit jaar zichtbaar verder invulling gegeven aan het MVB-beleid dat voor de periode 2019-2021 is vastgelegd. MVB-instrumenten worden toegepast binnen verschillende onderdelen van de beleggingsportefeuille, terwijl ook vooruitgang is geboekt op het thema arbeid, de invulling van de klimaatdoelstelling en het richting geven aan het engagementbeleid en de uitvoering hiervan. De raad is erg te spreken over het MVB-jaarsverslag. De huidige cyclus van het MVB-beleid loopt komend jaar af.

De raad adviseert om tijdig binnen het bestuur en de CB de verdere MVB-ambities voor de toekomst te bespreken. Desgewenst kan de raad hierin als adviseur optreden.

Governance risicomanagement

Het risicomanagement is in 2020 verder versterkt doordat de sleutelfunctiehouders actuarieel en risicomanagement het hele jaar in staat zijn geweest te rapporteren. De onafhankelijk risicomanager geeft een oordeel bij stukken en is aanwezig bij alle bestuursvergaderingen. Hij kan zich daardoor een goed beeld vormen van het proces van besluitvorming. Zijn inbreng wordt gewaardeerd en meegenomen. De inhoud van stukken voor het bestuur is eveneens van hoge kwaliteit. In dit kader benadrukt de raad dat bestuursleden nog steeds hun eigen oordeel dienen te vormen over de inhoud van stukken, besluitvorming en bijbehorende risico's.

Blik op 2021

Naast de reguliere toezichtthema's (mede op basis van de Code Pensioenfondsen), zal de raad in 2021 expliciet aandacht geven aan:

- Invulling pensioenakkoord
- Nadere invulling ESG
- IT/informatiebeveiliging

Mogelijk worden deze aangevuld met onderwerpen die in de loop van 2021 actueel worden.

Amsterdam, 18 mei 2020

De raad van toezicht Stichting Pensioenfonds UWV,

mw. O.M.C. Perik MBA, voorzitter

mw. mr. P.M. Siegman, plaatsvervangend voorzitter

dhr. dr. K.P.B. Oldenkamp, lid

Reactie van het bestuur op het verslag van de raad van toezicht

Het bestuur bedankt de raad van toezicht voor de grondige beoordeling en het positieve oordeel. Het bestuur onderschrijft de aanbevelingen van de raad van toezicht. Een aantal van de aanbevelingen zijn reeds opgevolgd en voor de overige aanbevelingen is een plan van aanpak opgesteld. In dit plan van aanpak wordt aangegeven op welke wijze invulling gegeven zal worden aan de aanbevelingen van de raad van toezicht en wanneer de afronding gepland staat.

Verslag verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het verantwoordingsorgaan (VO) van het Pensioenfonds UWV geeft in zijn verslag een oordeel over het handelen van het bestuur en de uitvoering van het beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst door het bestuur in het jaar 2020.

Voor deze beoordeling heeft het VO evenals vorig jaar de volgende thema's als leidraad genomen: governance, risicomanagement, toekomst, communicatie en beleggingen. Bij zijn oordeelsvorming heeft het VO bij al deze thema's ook gekeken naar de evenwichtigheid waarmee het bestuur de belangen van verschillende groepen belanghebbenden van het pensioenfonds tegen elkaar afweegt.

Voor elk van de vijf thema's heeft het VO normen vastgesteld om aan toetsen. Deze normen komen voort uit wet- en regelgeving en uit het belang dat het VO heeft toegekend aan bepaalde aspecten. Beoordeling op basis van deze normen heeft geleid tot een oordeel per thema, al dan niet voorzien van aanbevelingen. Tot slot is een eindoordeel gegeven.

Aanpak

Het VO heeft op 15 april 2021 het concept jaarverslag 2020 ontvangen van het bestuur waarin opgenomen het conceptverslag van de raad van toezicht (RvT) over 2020.

Op 28 april 2020 heeft het VO allereerst met de RvT gesproken over zijn conceptverslag. In dat gesprek is ook door de RvT gereageerd op het concept oordeel 2020 van het VO.

Daarna heeft het VO op 5 mei gesproken met het bestuur over het geheel aan aangeboden concept jaarstukken en heeft het VO zijn concept oordeel over 2020 toegelicht.

Het VO baseert zich overigens niet alleen op het concept jaarverslag, maar raadpleegt ook het jaarprogramma 2020, de voorleggers bij beslisnotities voor het bestuur en notulen van de bestuursvergaderingen. Verder voeren VO-leden gesprekken met bestuursleden, medewerkers van het bestuursbureau. Jaarlijks zijn er gezamenlijke bijeenkomsten en vergaderingen met het bestuur en RvT en spreekt het VO met compliance officer en risicomanager.

Het resultaat van deze aanpak is vastgelegd in een uitgebreid beoordelingsverslag.

In het jaarverslag verschijnt een ingedikte versie. Hierna volgen de bevindingen van het VO, zijn oordeel over het handelen van het bestuur in 2020 en een aantal aanbevelingen voor 2021.

Oordeel thema governance

De normen die het VO voor het thema governance hanteert, zijn allemaal terug te voeren op de mate waarin het bestuur handelt volgens de universele principes van goed bestuur.

Het VO is tevreden over de mate:

- waarin het bestuur oog heeft voor de borging van kennis en kunde binnen de verschillende gremia;
- het oog voor samenwerking dat zowel door de raad van toezicht (RvT) als door het bestuur aan de dag wordt gelegd;
- de transparante wijze van communiceren vanuit het bestuur.

Naar het oordeel van het VO bevinden de opzet en de werking van de governance zich op een goed niveau. Ook is het VO tevreden over de wijze waarop de RvT zich heeft verantwoord over 2020.

Oordeel thema risicomanagement

Het VO meent dat:

- Norm 1 en 2: per kwartaal worden de bekende risico's, zowel financieel als niet-financieel, benoemd en wordt aangegeven welke maatregelen zijn getroffen.
- Norm 3, 4 en 5: de risicorapportages zijn gestructureerd opgezet en transparant en volledig. In de rapportages staat beschreven welke acties zijn ondernomen en wat de effecten van al ingezette acties zijn.
- Norm 6: door het systeem om de risico's te monitoren en structureel te volgen worden alle bekende risico's benoemd en gevolgd. In samenhang daarmee is de alertheid op risico's binnen het fonds nog steviger geborgd, waarmee ook nieuwe risico's makkelijker benoemd kunnen worden.
- Door bij besluiten ook de risico's te benoemen is het risicobewustzijn aantoonbaar geborgd.

Oordeel thema risicomanagement

Het VO is van mening dat het pensioenfonds het risicomanagement goed en zorgvuldig heeft aangepakt.

Aanbeveling 2021

De aanpassing van de pensioenadministratie bij de pensioenuitvoeringsorganisatie TKP heeft een grote impact op de pensioenuitvoering. We bevelen aan de impact op de (kwaliteit) van de pensioenuitvoering te blijven volgen.

Oordeel thema toekomst

Het VO constateert dat het bestuur:

- in gesprek is met de werkgever over de houdbaarheid en complexiteit van de regeling;
- de bestaanszekerheid van het fonds bevordert;
- voor de preciaire financiële situatie continu aandacht vraagt bij de cao-partijen;
- de effecten van coronapandemie en onduidelijkheden rond uitwerking nieuwe pensioencontract adequaat managet;
- op de kosten per deelnemer let en stijging van die kosten helder uitlegt;
- samenwerking en een goede relatie met het VO zoekt.

Aanbevelingen 2021

- Het VO beveelt het bestuur aan in 2021 samen te werken met cao-partijen om deze tot een nieuwe regeling te laten komen die door het fonds is uit te voeren.
- Het VO beveelt het bestuur aan met RvT, VO en deelnemers een goed draagvlak te creëren voor het invoeren van een nieuwe pensioen regeling; intensieve samenwerking maakt het voor het VO mogelijk effecten en adviestrajecten (waar nodig) tijdig in te schatten en voor te bereiden.
- Het VO beveelt het bestuur aan om strategische projecten systematisch te volgen en het VO daarover inzicht te geven.

Oordeel thema communicatie

In 2020 is een goed en degelijk communicatiebeleid gevoerd. De deelnemers zijn goed en tijdig geïnformeerd. Het klanttevredenheidsonderzoek 2020 laat zien dat deelnemers tevreden zijn over de communicatie. Het onderzoek geeft een daling in het gebruik en de bekendheid van de communicatiemiddelen te zien. Het fonds heeft zich voorgenomen de precieze betekenis daarvan in 2021 te onderzoeken.

De website van het UWV pensioenfonds is eind 2019 vernieuwd en heeft een overzichtelijk te bedienen pensioenplanner gekregen. In 2020 is de website verbeterd en is relevante informatie toegevoegd.

Aanbevelingen 2021

- Blijf aandacht houden voor de vindbaarheid van de informatie die op de website van het pensioenfonds is geplaatst.
- Ga na hoe gebruikers van aanvullende regelingen beter geïnformeerd kunnen worden over de rechtenopbouw van hun aanvullende partnerpensioen.

Oordeel thema beleggingen

Het bestuur heeft in 2020 gewerkt aan draagvlak onder deelnemers voor maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). De informatievoorziening over beleid, uitgangspunten en keuzen is via de website benaderbaar. Er is een aparte verantwoording in het jaarverslag opgenomen. Het MVB heeft

geen negatief effect gehad op het rendement van het fonds. Het bestuur kan de positie op de VBDO top 50 verklaren. Alhoewel zij een hogere positie gewenst hadden. Er is een analyse gemaakt over de verschillen en hoe hier mee om te gaan. De ALM-studie, uitgevoerd in 2020, heeft geen aanleiding gegeven tot een wijziging van het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille. Er heeft tijdens de corona crisis ook een crisisafweging plaatsgevonden rondom de beleggingsportefeuille en hoe te handelen. Het bestuur heeft hier een afgewogen keuze in gemaakt. De premie egalisatie reserve wordt, op basis van een afgewogen besluit, ingezet om de stijgende pensioenpremie 2021 te dempen.

Aanbeveling 2021

Het VO beveelt het bestuur aan om de acties die nodig zijn om een hogere positie in de VBDO top 50 conform de eigen analyse in gang te zetten, zodat het PF UWV een top 25 positie kan innemen op het gebied van MVB.

Totaaloordeel

Het VO is van mening dat het bestuur het fonds, ondanks externe druk (coronapandemie, uitwer kingsdiscussie nieuw pensioenstelsel) goed heeft bestuurd.

Aanbevelingen die het VO voor 2020 heeft ge-
daan zijn grosso modo opgevolgd. Waar dat niet
is gebeurd is de oorzaak daarvoor grotendeels in
genoemde externe oorzaken gelegen.
Wat resteert zijn aandachtspunten die het VO ‘in
de kantlijn’ meeneemt in zijn aanbevelingen voor
2021.

De financiële positie van het fonds heeft ertoe
geleid dat de aanspraken en pensioenen wederom
niet zijn geïndexeerd. Van kortingen is geen sprake
geweest. Er is door de minister ruimte geboden om
vooruitlopend op een nieuwe pensioenregeling, in
verband met het eind 2019 door overheid en soci-
ale partners gesloten nieuwe pensioencontract, dit
-onder voorwaarden- achterwege te laten.

Het fonds is in control. Het fonds heeft een degelijk
draagvlak onder de deelnemers. Is met de deel-
nemers in gesprek over de richting die het fonds
neemt waar het gaat om maatschappelijk verant-
woord beleggen.
De kwaliteit van de dienstverlening wordt breed
gewaardeerd.

Amsterdam, 18 mei 2021

dhr. J. de Kat, voorzitter
dhr. H. Meines, plaatsvervangend voorzitter
dhr. A.J. Slootweg, secretaris
mw. M. Admiraal
mw. D.C. Ritsma
dhr. M.C.P. Leliefeld
dhr. G.T.M. van Mil
dhr. J.T.G. Broekman
dhr. G.A.M. Hoekstra
dhr. D.A. van de Burgt, plaatsvervangend lid
dhr. H. van Lith, plaatsvervangend lid

Reactie van het bestuur op het verslag
van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan
voor zijn constructieve bijdragen en verantwoor-
ding. Het bestuur onderschrijft de aanbevelingen
van het verantwoordingsorgaan over 2020. Een
aantal van de aanbevelingen zijn reeds opgevolgd
en voor de overige aanbevelingen zal een plan van
aankpak worden opgesteld.

Jaarrekening

1 Balans per 31 december 2020

(na resultaatbestemming) Bedragen x € 1.000

Bedragen x € 1.000	31-12-2020	31-12-2019
ACTIVA		
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)	
Vastgoedbeleggingen	872.405	764.028
Aandelen	2.311.313	2.189.078
Vastrentende waarden	4.140.686	4.196.710
Derivaten	704.271	420.180
Overige beleggingen	966.219	846.938
	8.994.894	8.416.934
Beleggingen voor risico deelnemers	(2)	
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(3)	
Vorderingen en overlopende activa	(4)	
Overige activa	(5)	
TOTAAL ACTIVA	9.056.318	8.465.659

PASSIVA		
Stichtingskapitaal en reserves	(6)	
Technische voorzieningen	(7)	
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	(8)	
Overige technische voorzieningen	(9)	
Langlopende schulden	(10)	
Derivaten	(11)	
Overige schulden en overlopende passiva	(12)	
TOTAAL PASSIVA	9.056.318	8.465.659

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans vanaf pagina 86.

2 Staat van baten en lasten

Bedragen x € 1.000		2020	2019
Baten			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(13)	199.008	183.224
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(14)	568.409	1.157.064
Beleggingsresultaten risico deelnemers	(15)	1.033	1.628
Overige baten	(16)	195	10.359
Totaal baten		768.645	1.352.275
Lasten			
Pensioenuitkeringen	(17)	187.908	179.810
Pensioenuitvoeringskosten	(18)	6.180	6.108
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	(19)		
- Pensioenopbouw		238.519	182.695
- Toeslagverlening		-110	-184
- Rentetoevoeging		-26.435	-16.593
- Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten		-187.729	-179.407
- Wijziging marktrente		1.026.169	1.082.962
- Wijziging actuariële uitgangspunten		-233.811	-44.567
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		4.989	2.310
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		11.110	17.361
		832.702	1.044.577
Mutatie overige technische voorzieningen	(20)	4.034	1.924
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(21)	-882	308
Saldo herverzekering	(22)	-375	-839
Saldo overdracht van rechten	(23)	-4.756	-1.909
Overige lasten	(24)	60	230
Totaal lasten		1.024.871	1.230.209
Saldo van baten en lasten		-256.226	122.066

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten vanaf pagina 111.

3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Bedragen x € 1.000		2020	2019
Kasstroom uit pensioenactiviteiten			
Ontvangsten			
Ontvangen premies		198.488	182.352
Ontvangen in verband met overdracht van rechten		5.537	9.226
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars		4.878	3.392
Mutaties in overige balansposities		1.735	2.289
		210.638	197.259
Uitgaven			
Betaalde pensioenuitkeringen		-188.656	-180.904
Betaald in verband met overdracht van rechten		-781	-7.565
Betaalde pensioenuitvoeringskosten		-7.764	-7.323
		-197.201	-195.792
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten		13.437	1.467
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Ontvangsten			
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten		197.216	218.891
Verkopen en aflossingen van beleggingen		9.535.649	7.334.677
		9.732.865	7.553.568
Uitgaven			
Aankopen van beleggingen		-9.712.096	-7.602.321
Betaalde kosten van vermogensbeheer		-18.219	-15.652
		-9730.315	-7.617.973
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten		2.550	-64.405
Netto kasstroom		15.987	-62.938
Samenstelling geldmiddelen		2020	2019
Liquide middelen primo boekjaar		12.368	75.306
Liquide middelen ultimo boekjaar		28.355	12.368
Waarvan:			
Voor risico pensioenfonds		28.355	12.368
Voor risico deelnemers		0	0
Mutatie liquide middelen		15.987	-62.938

De relatief grote omvang bij 'Verkopen en aflossingen van beleggingen' en 'Aankopen van beleggingen' betreft hoofdzakelijk aan- en verkopen van Money Market Funds binnen de categorie 'Overige beleggingen'.

4 Toelichting op de jaarrekening

4.1 Algemeen

Activiteiten

Stichting Pensioenfonds UWV (hierna: 'het pensioenfonds') is gevestigd in Amsterdam en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41011600. Het doel het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan pensioengerechtigden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen van de aangesloten onderneming UWV en haar rechtsvoorgangers.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfonds. Het bestuur heeft op 18 mei 2021 de jaarrekening opgemaakt.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

4.2 Grondslagen

4.2.1 Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn, tenzij anders is aangegeven, in duizenden euro's opgenomen.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld op basis van going-concern veronderstellingen.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen

de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31 december 2020	Gemiddeld 2020	31 december 2019	Gemiddeld 2019
Amerikaanse Dollar	1,2235	1,1730	1,1225	1,1328
Brits Pond Sterling	0,8950	0,8712	0,8473	0,8724
Japanse Yen	126,3254	124,1565	121,9876	123,7041
Zwitserse Frank	1,0815	1,0842	1,0869	1,1069
Hong Kongse Dollar	9,4872	9,1167	8,7462	8,8482
Taiwanese Dollar	34,3793	34,0142	33,6491	34,3930

Schattingswijziging

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. In 2020 heeft er een wijziging van de toe te passen AG-prognosetafel plaatsgevonden en is de ervaringssterfte aangepast. De pensioenverplichting per 31 december

2020 is op basis van deze nieuwe inschattingen bepaald. Het effect van deze aanpassing bedraagt -208,0 miljoen euro voor de AG-prognosetafel en -25,8 miljoen euro voor de ervaringscurve (voorzieningen worden lager). Het effect van deze schattingswijzigingen op de dekkingsgraad bedraagt 2,5 procent positief.

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Bij het bepalen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt de voorziening voor pensioenverplichtingen herrekend waarbij rekening wordt gehouden met toekomstbestendige indexatie.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

4.2.2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Het begrip marktwaarde is te beschouwen als synoniem van actuele waarde. Onder waardering op marktwaarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

De waardering van participaties in beleggingsinstellingen geschiedt tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen actuele waarde ('net asset value').

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vastgoedbeleggingen

Ten aanzien van vastgoed geldt dat er onzekerheid bestaat over de waardering. Deze onzekerheid wordt met name ingegeven door het feit dat er weinig transacties in de vastgoedmarkt aanwezig zijn. Door het ontbreken daarvan, wordt de inschatting van de waarde nauwelijks getoetst door transacties, wat leidt tot een grotere onzekerheid. Daarnaast kent een waarderingsmethode door middel van waarderingsmodellen of taxaties een inherente onzekerheid, die ontstaat door aannames in de schatting die van invloed zijn op de waardering. Het bestuur realiseert zich terdege dat een eventuele verkooptransactie in zowel positieve als negatieve zin kan afwijken van de waarde in de beleggingsadministratie.

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van de niet-beursgenoteerde vastgoedbelegging per balansdatum. Het eigen vermogen van deze onderliggende vastgoedfondsen is mede gebaseerd op schattingen die de fondsbeheerder maakt. Het bestuur van het pensioenfonds maakt geen aanpassingen op deze schattingen. De schattingen die de fondsbeheerder maakt, zijn per beleggingsfonds verschillend. De fondsen worden jaarlijks voorzien van een controleverklaring bij hun jaarrekening, welke door een gecertificeerde accountant wordt opgesteld.

De methode voor voorwaardering van vastgoed in fondsen is dat externe fondsmanagers taxaties laten uitvoeren door externe, gecertificeerde taxateurs. De externe gecertificeerde registertaxateurs houden rekening met het bestaan van incentives bij de waardering van objecten. Bij huurverlenging dan wel bij het aangaan van een nieuw huurcontract is rekening gehouden met de noodzaak om marktconforme incentives te verstrekken. De te verstrekken incentives variëren per object in hoogte en zijn afhankelijk van de resterende duur van het huurcontract, de locatie en object-specifieke eigenschappen. Hierbij wordt rekening gehouden met leegstand. Afhankelijk van de omvang van de leegstand wordt o.a. het bruto-aanvangsrendement bijgesteld door de taxateur. Hoewel leegstand een belangrijke factor in de waardering van vastgoed is, spelen ook andere factoren, zoals locatie, wederverhuurbaarheid en ouderdom, een rol in de waarde van het vastgoed.

Het pensioenfonds gaat, ten behoeve van het opstellen van de jaarrekening, uit van de definitieve gecertificeerde opgaven, zoals verstrekt door de externe fondsmanager. Indien deze niet voor vaststelling van de jaarrekening zijn ontvangen, heeft het bestuur onderzoek uitgevoerd naar de potentiële omvang van verschillen tussen de voorlopige waardering en de waardering, rekening houdende

met nagekomen informatie over de waardering per balansdatum.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

De actuele waarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de net asset value.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op actuele waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Negatieve derivatenposities worden onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Onder de overige beleggingen worden de geldmarktfondsen (Money Market Funds) gepresenteerd. Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen voor risico van het pensioenfonds worden aangehouden.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen betreft pensioenrechten die elders verzekerd zijn. Het pensioenfonds is ontstaan vanuit een aantal fusies. Voor een gedeelte van de populatie zijn bij de fusies rechten achtergebleven bij latende uitvoerders/verzekeraars. Het pensioenfonds heeft de gehele verplichting overgenomen wat betreft het voldoen van uitkeringen aan pensioengerechtigden. Derhalve vordert het pensioenfonds de uitkering die voortvloeit uit het elders verzekerde recht bij de latende uitvoerders/verzekeraars. Deze vordering wordt gelijkgesteld aan de technische voorziening die voor deze populatie wordt aangehouden.

Bij de waardering van deze verplichtingen en vorderingen, worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen actuele waarde verminderd met de noodzakelijk geachte voorziening voor oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico

van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-ante-condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De gehanteerde marktrente die gebaseerd is op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB, de UFR per 31 december 2020, rekening houdend met een looptijd van de uitkeringen.
- Overlevingstafels, te weten de AG-prognosetafel 2020 met ervaringssterfte op basis van fondsspecifieke ervaringssterfte 2020, vastgesteld op basis van het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2020.
- Voor de partnerfrequenties wordt uitgegaan van de frequenties op basis van CBS-data uit 2013, waarbij de partnerfrequentie op de pensioenleeftijd op 100 procent gesteld wordt. Na de pensioendatum wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem. Voor het ongehuwden ouderdomspensioen wordt uitgegaan van partnerfrequenties op de pensioenleeftijd op basis van de CBS-data uit 2013.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op drie jaar.
- Onvoorwaardelijke toeslagverlening van 'ex-Cadans' medewerkers is verwerkt in de voorziening.
- Kostenopslag ter grootte van 2,1 procent van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.
- Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is geen rekening gehouden met revalidatiekansen.
- De voorziening voor wezenpensioen is gelijk aan 3,5 procent van de voorziening voor het latente partnerpensioen.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering van het herverzekeringsdeel van de technische voorzieningen (elders verzekerde rechten), worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Voorzieningen voor risico van deelnemers

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Overige technische voorzieningen

Bij de bepaling van de overige technische voorzieningen wordt rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. De voorziening voor ingegane ziektegevallen is gesteld op twee keer de in het boekjaar ontvangen risicopremie voor arbeidsongeschiktheid vermeerderd met de in de kostendekkende premie opgenomen risicopremie voor de vrijstelling van premie bij arbeidsongeschiktheid.

Langlopende schulden

Onder de langlopende schulden is tot en met 2019 de premie-egaliseringsreserve verantwoord. Deze post wordt gewaardeerd tegen nominale waarde, met toerekening van jaarlijks rendement op basis van het rendement dat over de gehele beleggingsportefeuille wordt behaald.

Voor boekjaar 2021 is besloten om de volledige premie-egaliseringsreserve aan te wenden voor pensioenopbouw. Vanaf 30 september 2020 zijn de middelen in de premie-egaliseringsreserve derhalve gereserveerd voor pensioenopbouw in 2021 en is deze reserve vanaf dat moment verantwoord als kortlopende schuld op de balans, in plaats van langlopende schuld.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

4.2.3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico pensioenfonds.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonontwikkeling volgens de cao. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

Bij toekenning inhaaltoeslagen wordt als begindatum voor de bepaling van een eventuele inhaaltoeslag 1 januari 2004 gehanteerd (eerste toeslag na 'fusie' van het pensioenfonds). Voor de bepaling

van een eventuele inhaaltoeslag wordt een evenredige methode gehanteerd waarbij een percentage wordt toegekend over het totaal bedrag van gemiste toeslagen.

Het pensioenfonds streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex (CPI alle huishoudens). Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,324 procent (2019: -0,235 procent) op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder 'wijziging marktrente'.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

Saldo herverzekeringen

Het saldo herverzekeringen betreft het saldo van de mutatie van het aandeel herverzekering, die tegengesteld is aan de mutatie van het herverzekeringsdeel van de technische voorziening, en de uitkeringen die zijn ontvangen van de herverzekeraar ten behoeve van deelnemers uit hoofde van het herverzekeringscontract.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

4.2.4 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan onder andere door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

4.3 Toelichting op de balans per 31 december 2020

Activa

1. Beleggingen voor risico pensioenfond

ACTIVA		
	31-12-2020	31-12-2019
Beleggingen voor risico pensioenfond		
Vastgoedbeleggingen	872.405	764.028
Aandelen	2.311.313	2.189.078
Vastrentende waarden	4.140.686	4.196.710
Derivaten	704.271	420.180
Overige beleggingen	966.219	846.938
Stand per ultimo boekjaar	8.994.894	8.416.934

	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	764.028	2.189.078	4.196.710	402.157	846.938	8.398.911
Aankopen	220.135	2.203.613	2.125.652	50.218	5.516.736	10.116.354
Verkopen	-91.464	-2.104.796	-2.170.790	-130.103	-5.381.046	-9.878.199
Herwaardering	-20.716	83.587	-906	353.439	-23.988	391.416
Overige mutaties	422	-60.169	-9.980	0	7.579	-62.148
Stand per 31 december 2020	872.405	2.311.313	4.140.686	675.711	966.219	8.966.334
Schuldpositie derivaten (credit)						28.560
						8.994.894

	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2019	660.545	1.687.638	4.176.100	7.362	641.294	7.172.939
Aankopen	77.910	391.651	2.842.994	80.974	4.293.426	7.686.955
Verkopen	-21.899	-368.872	-2.980.431	-36.631	-4.063.938	-7.471.771
Herwaardering	48.593	415.677	164.249	344.271	-15.733	957.057
Overige mutaties	-1.121	62.984	-6.202	6.181	-8.111	53.731
Stand per 31 december 2019	764.028	2.189.078	4.196.710	402.157	846.938	8.398.911
Schuldpositie derivaten (credit)						18.023
						8.416.934

	31-12-2020	31-12-2019
Vastgoedbeleggingen		
Beursgenoteerd vastgoed	207.029	86.180
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	665.318	678.210
Vorderingen	212	241
Schulden	-154	-603
	872.405	764.028

De vorderingen betreffen nog te ontvangen beleggingsuitkeringen (dividend/ rente). De schulden betreffen beleggingscrediteuren (bijvoorbeeld nog te betalen kosten) en overlopende transacties.

Ultimo boekjaar heeft het pensioenfond posities van meer dan 5 procent van de vastgoedbeleggingen in de volgende fondsen:

	31-12-2020		31-12-2019	
AXA Core Europe Fund	50.904	5,8%	51.939	6,8%
Prologis Targeted European Fund	56.381	6,5%	54.062	7,1%
CBRE Pan-European Core Fund	53.640	6,2%	53.416	7,0%
CBRE Dutch Residential Fund IV	98.009	11,2%	94.345	12,4%
Prime Property Fund	46.959	5,4%	52.560	6,9%
Invesco Real Estate Asia Fund	50.445	5,8%	51.872	6,8%
Bouwinvest Dutch Institutional Fund	49.632	5,7%	47.890	6,3%
Metlife Core Property Fund	48.083	5,5%	53.904	7,1%
Prisa LP	48.846	5,5%	54.195	6,9%
	502.899	57,6%	514.183	67,3%

	31-12-2020	31-12-2019
Aandelen		
Beursgenoteerde aandelen	2.028.301	1.856.192
Niet-beursgenoteerde aandelen	276.678	266.383
Vorderingen	6.835	67.831
Schulden	-501	-1.328
	2.311.313	2.189.078

De vorderingen betreffen nog te ontvangen dividend (6.735 duizend euro) en overlopende transacties (100 duizend euro). De schulden betreffen nog te betalen kosten (- 501 duizend euro). Het pensioenfond doet niet aan securities lending en heeft dan ook geen aandelen uitgeleend.

Het pensioenfond belegt niet in de sponsor. De niet-beurs genoteerde aandelen betreffen de beleggingen in een private equity-portefeuille van Blue Triangles Private Markets Investments 2015 C.V. Deze portefeuille vertegenwoordigt 12,0 procent van de totale beleggingen in aandelen. Verder zijn er geen posities groter dan 5 procent van het totaal in aandelen geïnvesteerd vermogen.

	31-12-2020	31-12-2019
Vastrentende waarden		
Staatsobligaties	2.060.582	2.242.706
Hypothecaire leningen	764.865	517.113
Bedrijfsobligaties	1.043.392	1.170.110
Inflatie gerelateerde obligaties	0	236.431
Leningen ('Syndicated loans')	251.478	0
Vorderingen	43.334	36.850
Schulden	-22.965	-6.500
	4.140.686	4.196.710

De vorderingen betreffen nog te ontvangen rente (27.588 duizend euro) en overlopende transacties (15.746 duizend euro). De schulden betreffen nog te betalen kosten (1.080 duizend euro) en overlopende transacties (21.884 duizend euro).

De inflatie gerelateerde obligaties zijn in 2020 verkocht en de opbrengst van die verkopen is geherinvesteerd in diverse categorieën.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0 procent van het totaal aan vastrentende waarden:

	31-12-2020		31-12-2019	
Staatsobligaties Republiek Frankrijk	258.850	6,2%	479.181	11,4%
Staatsobligaties Bondsrepubliek Duitsland	360.634	8,7%	670.919	16,0%
Staatsobligaties Koninkrijk der Nederlanden	347.903	8,4%	230.198	5,5%
Aegon Dutch Mortgage Fund	298.209	7,2%	293.747	7,0%
ASR Hypothekenfondsen	297.289	7,2%	120.414	2,9%
	1.562.885	37,7%	1.794.459	42,8%

Derivaten

De totale derivatenpositie (dus inclusief de onderpassiva gepresenteerde negatieve posities) bedraagt:

	31-12-2020	31-12-2019
Derivaten		
Valutaderivaten	3.901	8.896
Futures	290	30
Rentederivaten	666.844	386.711
Overige derivaten	4.760	6.601
Vorderingen / schulden	-84	-81
	675.711	402.157

De 'Overige derivaten' betreffen Total Return Swaps; een financieel instrument waarbij zowel het marktrisico (koersverandering) als het inkomensrisico (dividend of rente) over de onderliggende waarde van de swap worden uitgewisseld.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2020:

2020 Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract-omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	01/2021 – 04/2021	-1.023.716	3.901	6.480	2.579
Futures (aandelen)	03/2021	16.612	290	310	20
Rentederivaten	12/2023 - 06/2063	1.579.100	666.844	692.466	25.622
Overige derivaten	03/2021	247.429	4.760	5.099	339
		819.425	675.795	704.355	28.560

In bovenstaand overzicht wordt onder de categorie 'Overige derivaten' de positie Total return swaps verantwoord.

Met alle derivatentegenpartijen zijn ISDA/CSA-contracten afgesloten. Hierin zijn onder meer afspraken omtrent de te ontvangen/te geven zekerheden vormgegeven voor derivaten welke op bilaterale basis worden aangehouden. Het geven/vragen van zekerheden is een dagelijks terugkerend proces. Het pensioenfonds ontvangt doorgaans cash van tegenpartijen en het pensioenfonds stort zelf staatsobligaties van hoge kwaliteit (AAA/AA-rated, Duitsland, Nederland en Frankrijk). Het ontvangen onderpand in cash wordt in geldmarktfondsen geïnvesteerd. Er vindt dagelijks een automatische 'cash sweep' plaats naar de geldmarktfondsen.

Ultimo 2020 zijn zekerheden in de vorm van onderpand ontvangen van netto -4,8 miljoen euro; er is voor 598,8 miljoen euro aan onderpand ontvangen van tegenpartijen (er is geen onderpand gestort door het pensioenfonds) bij een waarde van bilateraal afgesloten derivaten van 603,5 miljoen euro.

Daarmee heeft het pensioenfonds in totaliteit per jaareinde minder onderpand ontvangen dan strikt noodzakelijk was (verschil: 4,7 miljoen euro). Dit verschil is bij onderpanduitwisseling begin januari 2021 gedaald naar 1,0 miljoen euro. De reden van het tekort is gelegen in de overheveling van posities van twee banken in het Verenigd Koninkrijk naar banken in de Europese Unie in het kader van 'Brexite', waarbij tijdelijk verminderde onderpand-uitwisseling plaatsvond. Naast de bilateraal aangehouden derivaten worden ook derivaten op basis van 'Central Clearing' aangehouden. De gegeven zekerheden aan de clearing member (zoals initial margin en variation margin) bedragen 172,4 miljoen euro bij een exposure van 75,7 miljoen euro. Er is dus sprake van te veel gestort onderpand door het pensioenfonds ter waarde van 96,7 miljoen euro. De initial margin wordt opgevraagd door de CCP, de centrale tegenpartij, en is ter zekerheid van eventuele toekomstige verliezen. De variation margin betreft opgevraagde zekerheid ter dekking van dagelijkse schommelingen in de waarde. Er is sprake van een zeer ruime buffer om toekomstige schommelingen op te kunnen vangen.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2019:

2019 Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	2/1/2020 - 17/4/2020	1.045.863	8.896	10.544	1.648
Futures (aandelen)	03/2020	5.404	30	38	8
Rentederivaten	10/12/2023 - 14/6/2063	2.983.900	386.711	402.997	16.286
Overige derivaten	18/3/2020	265.790	6.601	6.601	0
		4.300.957	402.238	420.180	17.942

		31-12-2020	31-12-2019
Overige beleggingen			
Geldmarktfondsen (Money Market Funds)		967.559	855.857
Overige schulden		-1.340	-8.919
		966.219	846.938

De overige schulden betreffen nog te betalen kosten vermogensbeheer.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0 procent van de beleggingscategorie 'Overige beleggingen':

		31-12-2020	31-12-2019
Blackrock International Euro Liquidity Fund	471.561	48,8%	345.453 40,8%
JPM EU Liquid LVNAV-IN	210.091	21,7%	216.271 25,5%
BlackRock ICS eur Class G dis	33.141	3,4%	58.182 6,9%
State Street USD Liquidity LVNAV Fund Z Accumulating Shares	246.951	25,6%	234.799 27,7%
		961.744	99,5% 854.705 100,9%

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld vastgoed, hypotheekportefeuilles en beleggingen in fondsen zonder onderliggende beursnotering zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van andere methoden (Net Asset Value-waardering). Dit betreft onder andere private equity, hypotheekfondsen en niet-beursgenoteerde geldmarktfondsen.

In de kolom 'netto-contante-waarde' zijn de beleggingen verantwoord die als gevolg van netto-contante-waardeberekeningen of een andere geschikte methode zijn gewaardeerd.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld. In het algemeen geldt dat het pensioenfonds de opgave van de beleggingsadministrateur volgt, hier is in 2020 niet van afgeweken.

Op basis van de boekwaarde, inclusief creditstanden van de derivaten, kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

Per 31 december 2020	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto-contante waarde- berekening	Andere methoden	Totaal
Vastgoedbeleggingen	207.029	0	0	665.376	872.405
Aandelen	2.028.301	0	0	283.012	2.311.313
Vastrentende waarden	3.069.806	0	0	1.070.880	4.140.686
Derivaten	4.192	0	671.603	-84	675.711
Overige beleggingen	0	0	0	966.219	966.219
		5.309.328	0	671.603	2.985.403 8.966.334

Per 31 december 2019	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto-contante waarde- berekening	Andere methoden	Totaal
Vastgoedbeleggingen	58.142	0	0	705.886	764.028
Aandelen	1.856.192	0	0	332.886	2.189.078
Vastrentende waarden	3.601.590	0	0	595.120	4.196.710
Derivaten	8.926	0	393.312	-81	402.157
Overige beleggingen	797.675	0	0	49.263	846.938
		6.322.525	0	393.312	1.683.074 8.398.911

2. Beleggingen voor risico deelnemers

	31-12-2020	31-12-2019
Beleggingen voor risico deelnemers		
Aandelen	2.626	2.847
Vastrentende waarden	8.617	9.407
Overige beleggingen	363	234
	11.606	12.488

3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

	31-12-2020	31-12-2019
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Elders verzekerde rechten	19.385	21.987
	19.385	21.987

4. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2020	31-12-2019
Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op de werkgever	1.928	1.336
Overige vorderingen en overlopende activa	150	546
	2.078	1.882

De vorderingen op de werkgever hebben betrekking op de premie-afrekening over 2020. Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

5. Overige activa

	31-12-2020	31-12-2019
Overige activa		
Banken, rekening-courant	4.245	1.975
Liquiditeiten vermogensbeheer	24.110	10.393
	28.355	12.368

De tegoeden bij banken staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds. De 'liquiditeiten vermogensbeheer' betreffen kastegoeden bij vermogensbeheerders.

Passiva

6. Stichtingskapitaal en reserves

	2020	2019
Stichtingskapitaal en reserves		
Stand per begin boekjaar	242.115	120.049
Bestemming saldo van baten en lasten	-256.226	122.066
Stand per ultimo boekjaar	-14.111	242.115

	31-12-2020	31-12-2019
Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan		
Nominale dekkingsgraad	99,8%	103,0%
Beleidsdekkingsgraad	96,1%	101,6%

Reële dekkingsgraad

Bij het bepalen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt de voorziening voor pensioenverplichtingen herrekend waarbij rekening wordt gehouden met toekomstbestendige indexatie op basis van prijsinflatie. De reële dekkingsgraad ultimo 2020 bedraagt 79,2 procent (2019: 82,2 procent).

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de risicoparagraaf.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen op 31 december:

		2020		2019
Stichtingskapitaal en reserves	-14.111	99,8%	242.115	103,0%
Minimaal vereist eigen vermogen	376.792	104,2%	340.771	104,2%
Vereist eigen vermogen	1.322.151	114,7%	1.207.948	114,8%

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan als gevolg hiervan worden gekarakteriseerd als dekkingstekort én reservetekort.

Voor het pensioenfonds was ook 31 december 2020 een belangrijke datum omdat de dekkingsgraad op die dag bepaalde of pensioenen verlaagd zouden moeten worden of niet.

De beleidsdekkingsgraad en/of de actuele dek- kingsgraad had volgens de wetgeving tenminste 104,2 procent moeten zijn. Zowel de beleidsdek- kingsgraad als de actuele dekkingsgraad zijn per eind 2020 lager dan de minimaal vereiste dek- kingsgraad. Echter op grond van de verlenging van de ministeriële regeling is het pensioenfonds de mogelijkheid geboden om het cruciale meetmo- ment opnieuw één jaar door te schuiven, nu naar eind 2021. Hieraan zijn de volgende voorwaarden gesteld:

- De actuele dekkingsgraad moet per eind 2020 minimaal 90 procent bedragen.
- Het pensioenfonds legt uit waarom het vanuit het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden gebruik maakt van de vrijstelling.
- Het pensioenfonds verstrekt informatie over het gebruik en de onderbouwing van het genomen besluit aan zijn (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Het pensioenfonds voldoet aan deze voorwaarden en heeft gebruik gemaakt van de vrijstellingsregeling.

Gebruik maken van vrijstellingsregeling

Het gebruik van de vrijstellingsregeling is niet verplicht. Het bestuur heeft daar, op basis van de volgende afwegingen, bewust voor gekozen. Anders was een verlaging van alle pensioenen in 2021 orde geweest.

- Verlagen van pensioenen is een allerlaatste redmiddel. Als er niets anders meer mogelijk is. Het bestuur ziet nog voldoende mogelijkheid om zonder een verlaging weer financieel gezond te worden.
- Een verlaging kan voor bepaalde groepen deel- nemers op lange termijn tot een hoger pensioen leiden. Maar dat weegt niet op tegen de nega- tieve directe impact van een verlaging van de pensioenen voor alle groepen deelnemers.

Het bestuur heeft hierbij de evenwichtigheid van het financieel beleid getoetst in de ALM-studie die is uitgevoerd in 2020. Het premiebeleid, beleg- gingsbeleid en kortings- en toeslagenbeleid (incl. vrijstellingsregeling) zijn binnen de ALM-studie in samenhang beoordeeld. Binnen de ALM-studie

is gekeken naar de uitwerking van het financieel beleid op de pensioenresultaten per leeftijdscohort (en afgeleid de verschillende groepen: (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en jong-oud). Dit is gedaan over een periode van 5 jaar (maximale periode tot overgang naar een nieuw pen- sioenstelsel) en 15 jaar. Volgens een vooraf gefor- muleerde definitie zouden de beleidsvarianten en de impact daarvan op de groepen worden herover- wogen indien het verschil op een 5 jaar en 15-jaar horizon meer dan 5 procent zou afwijken tussen de cohorten. De resultaten van de ALM-studie bleven binnen deze marge. De totale financiële opzet van het fonds kan daarmee als evenwichtig worden beschouwd, inclusief het gebruik van de vrijstellings- regeling.

- In 2021 starten de voorbereidingen voor het nieuwe pensioenstelsel. Het bestuur vindt het onverstandig om vlak voor die grote wijziging de drastische maatregel van een pensioenverla- ging te nemen.
- Door gebruik te maken van de vrijstellingsrege- ling sluit het pensioenfonds aan bij de rest van de pensioensector.

Herstelplan in 2020

Indien de beleidsdekkingsgraad van een pen- sioenfonds ultimo boekjaar lager is dan de ver- eiste dekkingsgraad dient een pensioenfonds een herstelplan in te dienen bij DNB. In het herstelplan maakt een pensioenfonds duidelijk hoe de beleids- dekkingsgraad de vereiste dekkingsgraad binnen tien jaar bereikt. Indien alle beleidsmiddelen ingezet zijn en het pensioenfonds desondanks naar verwachting niet binnen de gekozen herstelperiode aan de vereiste dekkingsgraad voldoet, moet als laatste sturingsmiddel het verlagen van pensioen- aanspraken en -rechten worden ingezet. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds was per 31 december 2019 vastgesteld op 101,6 procent. Hiermee was de beleidsdekkingsgraad ultimo 2019 lager dan de vereiste dekkingsgraad. Het pensioenfonds heeft daarom in 2020 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB. Op basis van het ingediende herstelplan zal het pen- sioenfonds ultimo 2025 geen reservetekort meer

hebben. Maar ook blijkt uit het herstelplan dat het pensioenfonds naar verwachting de eerstkomende jaren niet kan indexeren. Aanvullende maatregelen zijn volgens het herstelplan niet nodig om op tijd financieel gezond te zijn.

Herstelplan in 2021

De beleidsdekkingsgraad is ook ultimo 2020 lager dan de vereiste dekkingsgraad. Het pensioenfonds heeft daarom eind maart 2021 wederom een geac- tualiseerd herstelplan ingediend. Ook het herstel- plan 2021 laat zien dat het mogelijk is binnen tien jaar toe te groeien naar de vereiste dekkingsgraad.

7. Technische voorzieningen

	31-12-2020	31-12-2019
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	8.957.595	8.122.291
Herverzekeringsdeel technische voorziening	19.385	21.987
	8.976.980	8.144.278

	2020	2019
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		
Stand per begin boekjaar	8.144.278	7.099.701
Pensioenopbouw	238.519	182.695
Toeslagverlening	-110	-184
Rentetoevoeging	-26.435	-16.593
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-187.729	-179.407
Wijziging marktrente	1.026.169	1.082.962
Wijziging actuariële uitgangspunten	-233.811	-44.567
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	4.989	2.310
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	11.110	17.361
Stand per ultimo boekjaar	8.976.980	8.144.278

Voor een toelichting op de grondslagen voor de waardering van de mutaties voorziening pensioen- verplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt verwezen naar paragraaf 4.2 van de jaarrekening.

	2020	2019
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	5.898	11.266
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-909	-8.956
Stand per ultimo boekjaar	4.989	2.310

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën als volgt samengesteld:

	2020		2019	
	In euro's	Aantallen	In euro's	Aantallen
Actieven	4.675.113	20.512	4.245.223	19.051
Pensioengerechtigden	3.179.821	15.348	2.910.564	14.666
Slapers	1.145.245	20.607	1.007.656	20.658
Voorziening voor pensioenverplichtingen	9.000.179	56.467	8.163.443	54.375

Bovenstaande samenstelling van de voorziening voor pensioenverplichtingen is inclusief de voorziening voor arbeidsongeschiktheid van 23,2 miljoen euro (2019: 19,2 miljoen euro).

Korte beschrijving pensioenregeling

De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling 2006 zijn:

- De regeling is een regeling op basis van voorwaardelijk geïndexeerd middelloon;
- Het opbouwpercentage voor ouderdomspensioen bedraagt 1,738 procent per jaar van de pensioengrondslag;
- Het maximum pensioengevend jaarloon bedraagt 110.111 euro (2019: 107.593 euro);
- De franchise ultimo 2020 bedraagt 14.199 euro;
- De pensioenrichtleeftijd is 67 jaar;
- De pensioenopbouw eindigt op de leeftijd van 67 jaar;
- Het partnerpensioen is verzekerd op risicobasis voor overlijden tijdens de deelneming en op kapitaalbasis vindt opbouw van een uitgesteld partnerpensioen plaats (35 procent van het ouderdomspensioen) voor overlijden na pensionering. Per 1 januari 2019 kan het partnerpensioen direct in gaan in plaats van uitgesteld. Bij pensionering kan een deel van de opgebouwde ouderdomspensioenaanspraken

- worden omgezet in levenslang partnerpensioen en omgekeerd. Bij uitdiensttreding kan een deel van het opgebouwde ouderdomspensioen samen met het uitgestelde partnerpensioen worden omgezet naar een direct ingaand partnerpensioen;
- Voorwaardelijke toeslagverlening voor zowel actieve deelnemers (op basis van de loonontwikkeling bij UWV) als slapers en pensioengerechtigden (op basis van de Consumentenprijsindex Alle huishoudens afgeleid);
  - Een Collectieve Excedent Arbeidsongeschiktheidsverzekering voor inkomens boven het maximum dagloon;
  - Op vrijwillige basis kan worden deelgenomen aan een verzekering voor een tijdelijk Partnerpensioen (voorheen Anw-hiaat), een Individuele Arbeidsongeschiktheidsverzekering en/of een aanvullende Partnerpensioenverzekering. Voor deze verzekeringen is de deelnemer premie verschuldigd.

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. De pensioenrechten en pensioenaanspraken zijn gezien de financiële positie van het pensioenfonds in 2020 niet geïndexeerd, behoudens de onvoorwaardelijke toezegging aan de ex-Cadans medewerkers (deelnemers met een ingegaan pensioen of premievrij recht van vóór 1996).

Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst wordt geïndexeerd. Het pensioenfonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen zijn afhankelijk van de middelen van het pensioenfonds.

Inhaaltoeslagen

Bij toekenning inhaaltoeslagen wordt als begindatum voor de bepaling van een eventuele inhaaltoeslag 1 januari 2004 gehanteerd (eerste toeslag na 'fusie' van het pensioenfonds). Voor de bepaling van een eventuele inhaaltoeslag wordt een evenredige methode gehanteerd waarbij een percentage wordt toegekend over het totaal bedrag van gemiste toeslagen.

Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een dekkingsgraad vereist hoger dan de dekkingsgraad behorende bij het vereist eigen vermogen. Inhaaltoeslagen zijn daarom op korte termijn niet te verwachten. Het bestuur van het pensioenfonds geeft in haar jaarrekening elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

In onderstaande tabel staat een overzicht met (toegekende) toeslagen over de afgelopen jaren. Voor ex-Cadans medewerkers is de indexatie onvoorwaardelijk 100 procent van het CPI.

Deelnemersgroep en toeslagverlening		2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Consumenten-prijsindex	CPI	1,64	1,47	1,47	-0,01*	0,39	0,57	1,08	2,13	2,47
CAO-loonontwikkeling	Cf. reglement	3,00	1,50	1,50	1,00	2,52	0,60	1,00	1,00	0,00
Actieve deelnemers	Toegekend	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Slapers en pensioengerechtigden	Toegekend	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ex-Cadans	Toegekend	1,64	1,47	1,47	0,00	0,39	0,57	1,08	2,13	2,47

*In geval van een negatieve ontwikkeling van de prijsindex wordt de toeslag voor de betreffende groepen belanghebbenden op minimaal nul gesteld.

Deelnemersgroep en toeslagverlening		2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Consumenten-prijsindex	CPI	1,35	0,07	2,82	1,19	1,43	1,50	0,55	1,86
CAO-loonontwikkeling	Cf. reglement	1,20	2,60	2,60	3,22	1,50	0,00	n.v.t.	n.v.t.
Actieve deelnemers	Toegekend	0,00	0,20	0,00	3,22	1,50	0,00	*	*
Slapers en pensioengerechtigden	Toegekend	0,00	0,00	0,00	1,19	1,43	1,50	0,55	1,30
Ex-Cadans	Toegekend	1,35	0,07	2,82	1,19	1,43	1,50	0,55	1,86

* Voor de actieven gold tot 1 januari 2015 een eindloonsystematiek, waardoor de eerste toe te kennen loonindex op 1 januari 2004 en 2005 niet van toepassing was. Na de start van het pensioenfonds op 1 januari 2003 zijn de toegekende toelagen per 1 januari 2003 door de verschillende rechtsvoorgangers toegekend. Dit zijn dan ook verschillende percentages geweest.

Het toeslagpercentage is bepaald over het lopende boekjaar en gaat in per 1 januari van het daaropvolgende jaar.

Herverzekeringsdeel technische voorziening

Dit betreffen elders verzekerde rechten voor een specifiek deel van de deelnemers. De rechten zijn

ondergebracht bij Centraal Beheer, AEGON en Nationale Nederlanden. Tegenover deze voorziening staat een vordering van dezelfde omvang op deze partijen. Er wordt geen premie meer betaald; de in de balans opgenomen positie is de resultante van eerder afgesloten contracten en zal in de loop van de komende jaren verder aflopen.

	2020	2019
Mutatieoverzicht herverzekeringsdeel technische voorziening		
Stand per begin boekjaar	21.987	24.581
Rentetoevoeging	-62	-51
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-3.067	-3.486
Wijziging marktrente	566	844
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	0
Overige wijzigingen	-39	99
Stand per ultimo boekjaar	19.385	21.987

8. Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers is gelijkgesteld aan het belegd vermogen voor risico deelnemers.

De pensioenregeling voor risico van de deelnemers is een vrijwillige regeling die deelnemers de mogelijkheid biedt om te beleggen voor aanvullend pensioen. Bij deelname aan deze regeling bepaalt de deelnemer zelf de inleg binnen de beschikbare fiscale ruimte.

De hoogte van de beleggingsrendementen (en daarmee het te bereiken eindkapitaal) is

afhankelijk van het door de deelnemer geselecteerde beleggingsprofiel en de binnen dit profiel aangekochte beleggingen. Het uiteindelijk te bereiken kapitaal is hiermee onzeker en volledig voor risico van de deelnemer.

Op 67-jarige leeftijd of bij beëindiging van de deelname voordien, heeft de deelnemer de mogelijkheid (c.q. plicht) om op basis van het tot dan toe opgebouwde kapitaal (aanvullend) pensioen in te kopen bij het pensioenfonds. Andere momenten waarop het kapitaal kan worden aangewend zijn er niet.

	2020	2019
Verloop voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers		
Stand per begin boekjaar	12.488	12.180
Uitkeringen en onttrekkingen	-1.946	-1.320
Beleggingsresultaten risico deelnemers	1.064	1.628
Stand per ultimo boekjaar	11.606	12.488

9. Overige technische voorzieningen

	2020	2019
Voorziening voor arbeidsongeschiktheid		
Stand per begin boekjaar	19.165	17.241
Invalideren/revalideren	4.034	1.019
Wijziging grondslagen	0	905
Stand per ultimo boekjaar	23.199	19.165

Deelnemers worden bij arbeidsongeschiktheid vrijgesteld van het betalen van pensioenpremie terwijl de opbouw wordt voortgezet. Bij het bepalen van de hoogte van de voorziening is rekening gehouden met reeds arbeidsongeschikte deelnemers en met werknemers die zich ziek hebben gemeld en waarvan, op basis van ervaringscijfers, een deel in de toekomst arbeidsongeschikt zal worden.

10. Langlopende schulden

	31-12-2020	31-12-2019
Langlopende schulden		
Premie-egalisereserve	0	22.761
	0	22.761

De premie-egalisereserve is in 2016 gevormd. Voor boekjaar 2021 is besloten om de volledige premie-egalisereserve aan te wenden voor pensioenopbouw. De hoogte van de aan te wenden middelen in de premie-egalisereserve is vastgesteld per 30 september 2020, het peilmoment van de vaststelling van de kostendeekkende premie

2021. Vanaf 30 september 2020 zijn de middelen in de premie-egalisereserve derhalve gereserveerd voor pensioenopbouw in 2021 en is deze reserve vanaf dat moment verantwoord als kortlopende schuld op de balans (in plaats van langlopende schuld).

11. Derivaten

	31-12-2020	31-12-2019
Derivaten		
Schuldpositie derivaten	28.560	18.023
	28.560	18.023

De derivaten bestaan uit renteswaps (25,6 miljoen euro), valutatermijncontracten (2,6 miljoen euro) en overige derivaten (0,4 miljoen euro) die conform de eisen van RJ610 onder de passiva worden verantwoord, omdat de producten een negatieve marktwaarde kennen.

De waarderingsmethodiek en de hoogte van het gestelde collateral van bovenstaande derivaten is uiteengezet bij de toelichting op de beleggingen. Voor de berekening van renteswaps wordt gebruik gemaakt van de EONIA-rentecurve.

12. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2020	31-12-2019
Overige schulden en overlopende passiva		
Premie-egalisereserve	23.471	0
Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.662	3.803
Overige schulden en overlopende passiva	2.951	3.026
	30.084	6.829

De pensioenuitkeringen, belastingen en premies sociale verzekeringen, overige schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd korter dan één jaar.

4.3.1 Risicobeheer

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor het pensioenfonds.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen. De solvabiliteit

wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het pensioenfonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de fondsspecifieke restryisiko's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

In procenten	2020	2019
S1 Renterisico	0,5	1,8
S2 Risico zakelijke waarden	10,7	10,4
S3 Valutarisico	4,2	4,4
S4 Grondstoffenrisico	1,1	1,1
S5 Kredietrisico	4,2	3,7
S6 Verzekeringstechnisch risico	3,6	3,6
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief risico	-	0,8
Diversificatie-effect	-9,6	-11,0
Totaal	14,7	14,8

	2020	2019
Vereist pensioenvermogen	10.310.737	9.364.714
Voorziening pensioenverplichting	8.988.586	8.156.766
Vereist eigen vermogen	1.322.151	1.207.948
Aanwezig pensioenvermogen (Totaal activa -/- schulden)	-14.111	242.115
Tekort	-1.336.262	-965.833

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt- en kredietrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogeheten manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duratie. De duratie is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

	31-12-2020		31-12-2019	
	In euro's	Duratie	In euro's	Duratie
Matchingportefeuille (vóór derivaten)	2.205.939	1,8	2.340.840	4,0
Matchingportefeuille (na derivaten)	2.874.362	7,5	2.727.551	7,2
(Nominale) pensioenverplichtingen	8.976.980	18,4	8.144.278	18,5

De duratie van de matchingportefeuille, aangevuld met beleggingen in de rendementsportefeuille die in de berekening van de rentegevoeligheid van de beleggingen worden betrokken, bedraagt 7,2 (2019: 8,0).

Op balansdatum is de duratie van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duratie van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde 'duratie-mismatch'. Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het pensioenfonds is erop gericht om de 'duratie-mismatch' te verkleinen door het renterisico strategisch voor 50,0 procent af te dekken (2019: 50,0 procent). Het pensioenfonds realiseert dit door derivaten (waaronder renteswaps) en langlopende staatobligaties aan te houden. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente.

Het pensioenfonds streeft ernaar om het renterisico zo goed mogelijk te beheersen. Dat doet het pensioenfonds door naast de strategische renteafdekking ook een dynamische rentestaffel toe te passen. De dynamische rentestaffel is afhankelijk van de hoogte van de rente. Bij een stijgende rente wordt de renteafdekking verhoogd.

De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2020		31-12-2019	
Resterende looptijd < 1 jaar	283.287	6,8%	846.777	20,2%
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	1.137.957	27,5%	1.124.155	26,8%
Resterende looptijd > 5 jaar	2.719.442	65,7%	2.225.778	53,0%
	4.140.686	100%	4.196.710	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden in bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van het pensioenfonds.

De resterende looptijd van de verplichtingen (technische voorzieningen) kan als volgt worden weergegeven:

	31-12-2020		31-12-2019	
Resterende looptijd < 5 jaar	1.051.052	11,7%	971.177	11,9%
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	1.274.759	14,2%	1.186.054	14,6%
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	2.840.891	31,7%	2.593.531	31,8%
Resterende looptijd > 20 jaar	3.810.278	42,4%	3.393.516	41,7%
	8.976.980	100%	8.144.278	100,0%

Risico zakelijke waarden (S2)

Zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, beursgenoteerd indirect vastgoed en converteerbare obligaties) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt getoetst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de strategische beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Valutarisico (S3)

Het risico van waarden uitgegeven in Amerikaanse dollar, Japanse yen of Britse pond wordt strategisch voor 50 procent afgedekt in de rendementsportefeuille en de vastgoedportefeuille. Op mandaat-niveau hebben de vermogensbeheerders, binnen de gestelde richtlijnen, de discretionaire bevoegdheid om beperkt overige valutarisico's af te dekken. Het totaalbedrag dat niet in euro's wordt belegd bedraagt ultimo boekjaar (voor afdekking) circa 2.860 miljoen euro (2019: 2.822 miljoen euro). Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten 3,9 miljoen euro (2019: 8,9 miljoen euro).

De valutapositie van het pensioenfonds (beleggingen, liquiditeiten vermogensbeheer en creditstand derivaten) per 31 december 2020 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

31-12-2020			
	Totaal voor afdekking	Valuta-derivaten afdekking	Netto positie na afdekking
Euro (EUR)	6.126.229	1.027.567	7.153.796
Britse Pond (GBP)	284.400	-197.644	86.756
Japanse Yen (JPY)	213.051	-121.892	91.159
Amerikaanse dollar (USD)	1.428.999	-704.130	724.869
Overige	933.862	0	933.862
	8.986.541	3.901	8.990.442

De categorie ‘Overige’ betreft beleggingen in diverse valuta, zoals Zwitserse Frank (122,3 miljoen euro), Hong Kong Dollar (118,4 miljoen euro), Taiwan Dollar (85,7 miljoen euro), Australische Dollar (73,1 miljoen euro). In de solvabiliteitstoets van het pensioen-fonds is in de buffers voor het valutarisico rekening

gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

De valutapositie per 31 december 2019 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

31-12-2019			
	Totaal voor afdekking	Valuta-derivaten afdekking	Netto positie na afdekking
Euro (EUR)	5.578.265	987.948	6.566.213
Britse Pond (GBP)	208.353	-133.577	74.776
Japanse Yen (JPY)	185.893	-95.368	90.525
Amerikaanse dollar (USD)	1.658.113	-748.392	909.721
Overige	769.785	-1.715	768.070
	8.400.409	8.896	8.409.305

In de solvabiliteitstoets van het pensioenfonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

Prijrsrisico

Prijrsrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische be-leggingsmix van het pensioenfonds. In aanvulling hierop maakt het pensioenfonds voor afdekking van het prijsrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals futures.
Naast de strategische mix heeft het pensioenfonds in het mandaat aan de vermogensbeheerders richtlijnen gesteld aan het maximaal percentage dat namens het pensioenfonds in een sector, land

of tegenpartij mag worden belegd. Naleving van deze richtlijnen vindt plaats door de fiduciair beheerder op basis van onafhankelijke rapportages van de custodian.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

31-12-2020					31-12-2019	
Energie	63.085	0,7%	93.305	1,1%		
Bouw- en grondstoffen	146.868	1,6%	107.042	1,3%		
Industrie	237.403	2,6%	210.959	2,5%		
Duurzame consumentengoederen	227.528	2,5%	239.012	2,8%		
Consumentengebruiksgoederen	179.251	2,0%	165.209	2,0%		
Gezondheidszorg	231.165	2,6%	174.002	2,1%		
Financiële dienstverlening	317.629	3,5%	375.509	4,5%		
Informatietechnologie	297.029	3,3%	268.061	3,2%		
Telecommunicatie	241.051	2,7%	147.433	1,8%		
Nutsbedrijven	79.786	0,9%	73.475	0,9%		
Overig	277.573	3,1%	266.389	3,0%		
Vastgoed	6.611	0,1%	2.179	0,0%		
Vorderingen / schulden	6.334	0,1%	66.503	0,8%		
Totaal	2.311.313	25,7%	2.189.078	26,0%		

Het vastgoed bevindt zich in Europa (49 procent), Noord-Amerika (38 procent), Azië (9 procent) en overige (3 procent). In de solvabiliteitstoets voor vaststelling van de buffers is rekening gehouden met deze samenstelling.

De segmentatie van de totale beleggings-portefeuille (inclusief beleggingsliquiditeiten) naar regio is als volgt:

31-12-2020					31-12-2019	
Europa	6.845.774	76,1%	6.857.310	81,5%		
Noord-Amerika	941.002	10,5%	545.473	6,5%		
Oceanië	96.291	1,1%	80.282	1,0%		
Azië	813.022	9,0%	616.584	7,3%		
Overig	294.355	3,3%	309.656	3,7%		
Totaal	8.990.444	100,0%	8.409.305	100,0%		

Grondstoffenrisico (S4)

Pensioenfondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. Hiervoor wordt een buffer aangehouden. Ondanks dat het pensioenfonds geen fysieke beleggingen aanhoudt in grondstoffen, is er wel exposure naar deze categorie, door middel van Total Return Swaps (TRS).

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt. Beheersing van dit risico door het pensioenfonds vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen:

- met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds;
- het vragen van extra zekerheden zoals onderpand.

Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand. Waar noodzakelijk zijn in 2020 contracten aangepast ter voorbereiding op Brexit.

Bij een zeer beperkt aantal bedrijven was sprake van een afwaardering van de kredietbeoordeling als gevolg van de Covid-19 crisis. Er zijn geen daadwerkelijke kredietverliezen gerealiseerd.

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2019 gepubliceerd door Bloomberg is als volgt:

	31-12-2020		31-12-2019	
AAA	902.646	21,8%	1.020.385	24,3%
AA	1.556.922	37,6%	1.587.385	37,8%
A	325.006	7,9%	306.928	7,3%
BBB	531.055	12,8%	496.644	11,8%
BBB-	679.528	16,4%	687.772	16,4%
Geen rating	125.159	3,0%	67.246	1,6%
Vorderingen	43.334	1,1%	36.850	0,9%
Schulden	-22.964	-0,6%	-6.500	-0,1%
Totaal	4.140.686	100,0%	4.196.710	100,0%

Het saldo vastrentende waarden zonder rating betreft met name het zakelijke hypotheekfonds van Syntrus Achmea (55,3 miljoen euro) en bedrijfsobligaties (69,6 miljoen euro).

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortleven) en arbeidsongeschiktheid.

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van actuele prognosetafels met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

In 2020 heeft het actuariële genootschap nieuwe sterfteveronderstellingen gepubliceerd. Het bestuur heeft besloten de pensioenverplichtingen te waarderen met toepassing van deze veronderstellingen. Ook heeft het bestuur besloten tot een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen (ervaringssterfte).

De komende jaren zal pas duidelijk worden wat de uiteindelijke impact van Covid-19 op de sterfteontwikkeling zal zijn. Nu is nog niet in te schatten of de oversterfte door Covid-19 structureel van aard zal zijn. Ten tijde van de berekening van de AG2020 prognosetafel was er nog geen statistische informatie over de effecten van Covid-19 bekend. Er is dus nog weinig met zekerheid te zeggen over de gevolgen voor de sterfteontwikkeling. Derhalve heeft het Koninklijk AG ervoor gekozen om de AG2020 prognose vooralsnog niet aan te passen. Dit vormt dus een onzekerheid voor de toekomst.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Het pensioenfonds heeft deze risico's overwogen en verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnische risico ultimo 2020.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Het pensioenfonds heeft een significante hoeveelheid beleggingen in geldmarktfondsen en een groot percentage van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide beleggingen. Gezien de liquiditeitsbehoefte van het pensioenfonds op de korte- en middellange termijn, in relatie met de liquiditeit van de beleggingsportefeuille, is er geen noodzaak om voor het liquiditeitsrisico een buffer aan te houden.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering. Het concentratierisico kent haar weerslag in de berekening van het vereist eigen vermogen. De omvang van de buffer is afhankelijk van de uitkomsten van de berekening die hieraan ten grondslag ligt.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn

vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weer-gegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn en tellen mee in de bepaling van de vereiste buffer in het vereist eigen vermogen. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2 procent van het balanstotaal uitmaakt.

Ultimo 2020 zijn de volgende posten met meer dan 2 procent van het balanstotaal aanwezig:

31-12-2020			31-12-2019	
Aandelen				
Blue Triangle Private Markets Investments 2015 C.V.	276.679	3,1%	266.383	3,2%
Vastrentende waarden				
Staatsobligaties Republiek Frankrijk	258.849	2,9%	479.181	5,7%
Staatsobligaties Bondsrepubliek Duitsland	360.634	4,0%	670.919	7,9%
Staatsobligaties Koninkrijk der Nederlanden	347.903	4,2%	230.198	2,7%
Aegon Dutch Mortgage Fund	298.209	3,3%	293.747	3,5%
ASR Hyptheckenfonds	297.289	3,3%	120.414	1,4%
Overige beleggingen				
Blackrock Euro Liquidity Fund	471.561	5,1%	345.453	4,0%
JPM EU Liquid LVNAV-IN	210.091	2,3%	216.271	2,6%
State Street USD Liquidity LVNAV Fund Z Accumulating Shares	246.951	2,7%	234.799	2,8%
Totaal	2.768.166	30,9%	2.875.365	33,8%

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken.

Het (coördinerend) beheer van de beleggingsportefeuille is ondergebracht bij fiduciair manager KCM. Cardano voert het beheer over de derivatenportefeuille uit. Het pensioenfonds maakt gebruik van meerdere vermogensbeheerders. Zowel met de fiduciair manager als de individuele investeringsmanagers zijn overeenkomsten gesloten. De onafhankelijkheid van deze partijen wordt beheerst doordat de bewaring van de beleggingen uit de portefeuille is ondergebracht bij de custodian, BNYM. Zowel met KCM, Cardano, BNYM, The Townsend Group, Partner Group als general partner van private equity en infrastructuur zijn Service Level Agreements (SLA's) afgesloten.

De pensioenuitvoering en -administratie is uitbesteed aan TKP Pensioen. Met TKP Pensioen is een uitbestedingsovereenkomst en een SLA afgesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden door middel van performancerapportages, SLA-rapportages (indien van toepassing) en onafhankelijk getoetste, interne beheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages). Het bestuur wordt hierin bijgestaan door het bestuursbureau.

Door de Covid-19 crisis moesten/ moeten medewerkers van het pensioenfonds en de uitbestedingspartijen voor een groot gedeelte van het jaar vanuit huis werken. Hierdoor is het risico ontstaan dat bestaande processen, controls en routines niet worden gevolgd c.q. anders moeten worden ingericht. Het bestuur nam in 2020 maatregelen om de vitale en belangrijke processen – intern en extern – te laten doorgaan. We controleerden of onze belangrijkste uitbestedingspartijen de continuïteit (inclusief monitoring) van de processen konden

waarborgen. Daarmee stelden we de continuïteit van de reguliere processen veilig, met name het kritische proces van het tijdig en juist uitbetalen van de pensioenuitkeringen.

Het bestuur is van mening dat er sprake is van een adequate beheersing van de operationele risico's. Derhalve worden door het pensioenfonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Actief risico (S10)

Een actief beleggingsrisico ontstaat wanneer met het beleggingsbeleid binnen de beleggingscategorieën afgeweken wordt van het beleid volgens de benchmark. Een maatstaf van de mate waarin actief wordt belegd is de zogenaamde 'tracking error'. De tracking error geeft de mate van afwijking van het rendement en de waardeontwikkeling aan van een benchmark. Hoe hoger de tracking error, hoe hoger het actief risico. Door omzettingen van actief beheerde beleggingsportefeuilles naar passief beheerde beleggingsportefeuilles is dit risico in 2020 afgenomen.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

4.4 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Pensioenuitvoering:

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met TKP Pensioen BV met een looptijd van steeds 1 jaar. Het betreft een overeenkomst inzake de uitvoering van de pensioenregeling, de pensioenadministratie, pensioencommunicatie en alle daarmee samenhangende werkzaamheden.

Fiduciair management:

Het pensioenfonds heeft het fiduciair management uitbesteed aan Kempen Capital Management N.V. (KCM). Het pensioenfonds heeft hiervoor een uitbestedingsovereenkomst gesloten met KCM. De overeenkomst heeft betrekking op strategisch beleggingsadvies, advies over de portefeuille-samenstelling, advies over en uitvoering van het verantwoord en duurzaam beleggingsbeleid, selectie van en toezicht op externe vermogensbeheerders en het verzorgen van rapportages over de voorgaande activiteiten. De overeenkomst is per maand opzegbaar. Er is een vaste jaarvergoeding overeengekomen.

Investeringsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen is het pensioenfonds voor een bedrag van 229,7 miljoen euro aan investeringsverplichtingen in beleggingen aangegaan (zogenaamde voorbeleggingen).

4.5 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het pensioenfonds, de werkgever (UWV) en hun bestuurders.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Met uitzondering van de externe bestuurders, nemen de bestuurders deel aan de pensioenregeling van

het pensioenfonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Overige transacties met verbonden partijen

Het pensioenfonds heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. De belangrijkste onderdelen uit deze overeenkomst zijn:

- De werkgever is verplicht al haar werknemers waarop de pensioenovereenkomst van toepassing is aan te melden als deelnemer.
- Het pensioenfonds verplicht zich de deelnemers en overige rechthebbenden pensioenaanspraken en pensioenrechten toe te kennen overeenkomstig de bepalingen van de geldende statuten en/of het pensioenreglement.
- De werkgever verplicht zich de overeengekomen gegevens over werknemers tijdig en op de overeengekomen wijze aan het pensioenfonds te verstrekken.
- Ter dekking van de financiële gevolgen van de door het pensioenfonds aangegane verplichtingen, zoals vastgelegd in de statuten en het pensioenreglement, verplicht de werkgever zich jaarlijks premies en koopsommen aan het pensioenfonds te voldoen, met inachtneming van de bepalingen van de uitvoeringsovereenkomst.

4.6 Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het saldo van de staat van baten en lasten over 2020 is toegevoegd aan de algemene reserve.

4.7 Gebeurtenissen na balansdatum

Toeslagverlening 1 januari 2021

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2021 geen voorwaardelijke toeslag te verlenen op de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenuitkeringen. De onvoorwaardelijke toeslagverlening aan de Ex-Cadans medewerkers met een ingegaan pensioen of premievrij recht (vóór 1 januari 1996) bedraagt 0,99 procent.

Aanpassing vaststelling rentetermijnstructuur

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en

de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. Het aanwezig eigen vermogen als gevolg van de wijziging per 1 januari 2021 neemt af. Gemeten naar de situatie per jaareinde 2020 neemt de dekkingsgraad met 0,9 procent af.

4.8 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2020

13. Premiebijdragen voor risico van het pensioenfonds

	2020	2019
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds		
De premiebijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:		
Pensioenpremie huidig jaar	199.008	183.215
Pensioenpremie voorgaand jaar	0	9
	199.008	183.224

De stijging van de premie komt voornamelijk door de stijging van het aantal deelnemers. De totale bijdrage van werkgevers en werknemers bedraagt 20 procent (2019: 20 procent) van de loonsom.

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie zijn als volgt:

	2020	2019
Kostendekkende premie	299.277	233.719
Feitelijke premie	199.008	183.224
Gedempte kostendekkende premie	193.070	157.742

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2020	2019
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	259.249	200.071
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	37.759	32.910
Opslag voor uitvoeringskosten	2.269	738
Totaal kostendekkende premie	299.277	233.719

De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt:

	2020	2019
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	126.583	103.879
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	18.124	16.750
Opslag voor voorwaardelijke onderdelen	46.094	36.375
Opslag voor uitvoeringskosten	2.269	738
Totaal gedempte kostendekkende premie	193.070	157.742

Het verschil tussen de kostendekkende premie en de gedempte kostendekkende premie is het gevolg van een afwijkend rentepercentage dat gebruikt wordt bij de gedempte kostendekkende premie.

Deze is gebaseerd op de verwachte toekomstige beleggingsrendementen. Jaarlijks wordt de feitelijke premie getoetst aan de gedempte kostendekkende premie.

14. Beleggingsresultaten risico pensioenfond

	2020	2019
Beleggingsresultaten risico pensioenfond		
Vastgoedbeleggingen	1.438	71.595
Aandelen	124.850	468.580
Vastrentende waarden	90.115	268.338
Derivaten	386.287	380.566
Overige beleggingen	-14.591	-12.625
Kosten van vermogensbeheer	-18.980	-16.291
Af: toegerekend rendement aan premie-egalisereserve	-710	-3.099
	568.409	1.157.064

2020	Directe beleggings-opbrengst	Indirecte beleggingsopbrengst	Kosten vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	22.358	-20.920	0	1.438
Aandelen	42.613	82.237	0	124.850
Vastrentende waarden	91.703	-1.588	0	90.115
Derivaten	35.047	351.240	0	386.287
Overige beleggingen	7.889	-22.480	0	-14.591
Kosten van vermogensbeheer			-18.980	-18.980
	199.610	388.489	-18.980	569.119
Af				-710
				568.409

De directe kosten van vermogensbeheer bedragen in 2020 14,6 miljoen euro (2019: 15,7 miljoen euro). De kosten van vermogensbeheer bestaan uit de kosten van beheer van de portefeuille door managers, de fiduciaire beheerder, de custodian en overige directe kosten ten behoeve van vermogensbeheer. De directe transactiekosten bedragen in 2020 4,4 miljoen euro (2019: 0,6 miljoen euro).

Impliciete transactiekosten bedragen naar schatting in totaliteit 7,2 miljoen euro (2019: 6,0 miljoen euro). Deze zijn in 2020 in mindering gebracht op de directe beleggingsopbrengsten omdat ze direct door de vermogensbeheerders met deze opbrengsten worden verrekend. Dit geldt ook voor ongeveer

18,8 miljoen euro aan impliciete kosten van vermogensbeheer (2019: 23,2 miljoen euro). In totaliteit bedragen de kosten van vermogensbeheer derhalve ongeveer 45,7 miljoen euro (2019: 45,5 miljoen euro).

Het toegerekend rendement aan premie-egalisereserve wordt bepaald door het totale netto rendement op de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds toe te passen op de waarde van de premie-egalisereserve (in 2020 tot en met 30 september). Het bepaalde rendement wordt onttrokken aan het beleggingsrendement en verwerkt in de waarde van de premie-egalisereserve.

2019	Directe beleggings-opbrengst	Indirecte beleggingsopbrengst	Kosten vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	23.002	48.593	0	71.595
Aandelen	53.077	415.503	0	468.580
Vastrentende waarden	103.953	164.385	0	268.338
Derivaten	36.242	344.324	0	380.566
Overige beleggingen	3.124	-15.749	0	-12.625
Kosten van vermogensbeheer			-16.291	-16.291
	219.398	957.056	-16.291	1.160.163
Af: rendementstoerekening premie-egalisereserve				-3.099
				1.157.064

15. Beleggingsresultaten risico deelnemers

	2020	2019
Beleggingsresultaten risico deelnemers		
Aandelen	900	567
Vastrentende waarden	164	1.064
Overige beleggingen	0	3
Kosten van vermogensbeheer	-31	-6
	1.033	1.628

16. Overige baten

	2020	2019
Overige baten		
Interest waardeoverdrachten	1	3
Vrijval langlopende schuld onvoorwaardelijke indexatie ex-Cadans	0	10.356
Andere baten	194	0
Totaal	195	10.359

17. Pensioenuitkeringen

	2020	2019
Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	151.905	144.502
Prepensioen	5.321	4.960
Partnerpensioen	24.205	23.451
Wezenpensioen	437	462
Arbeidsongeschiktheidspensioen	5.246	5.450
Anw-aanvulling	643	617
Afkoop pensioenen en premierestitutie	211	324
Overige uitkeringen	-60	44
Totaal	187.908	179.810

18. Pensioenuitvoeringskosten

	2020	2019
Pensioenuitvoeringskosten		
Bestuurskosten	128	180
Kosten overige bestuursorganen	106	60
Administratiekostenvergoeding	3.187	3.048
Accountantskosten	67	145
Certificerend actuaris	58	61
Kosten advies pensioenuitvoering	281	392
Contributies en bijdragen	85	81
Dwangsommen en boetes	0	0
Kosten DNB/AFM	539	524
Kosten bestuursbureau	1.452	1.313
Communicatiekosten	277	304
	6.180	6.108

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging van de (voormalige) bestuurders namens de (pre)gepensioneerden is 17,5 duizend euro per jaar. De vergoeding voor de leden van het verantwoordingsorgaan namens de (pre)gepensioneerden is 3,4 duizend euro per jaar. De vacatiegelden worden verstrekt voor het voorbereiden en bijwonen van vergaderingen. Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

De bezoldiging van de externe bestuurder bedraagt over 2019 28 duizend euro (2018: 28 duizend euro).

Op basis van het beloningsbeleid ontvangen de leden van de raad van toezicht een vaste vergoeding van 15 duizend euro per jaar. De voorzitter ontvangt een vaste vergoeding van 17,5 duizend euro per jaar.

	2020	2019
Accountantshonoraria		
De honoraria van de onafhankelijke externe accountant(s) zijn als volgt:		
Controle van de jaarrekening	72	72
Andere controle-opdrachten	0	73
	72	145

De hierboven genoemde kosten wijken af van de kosten onder 18. Pensioenuitvoeringskosten. Het verschil wordt veroorzaakt door een vrijval van de geraamde kosten 2019.

Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever (UWV).

19. Mutatie voorziening pensioenverplichting voor risico pensioenfonds

	2020	2019
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw	238.519	182.695
Toeslagverlening	-110	-184
Rentetoevoeging	-26.435	-16.593
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-187.729	-179.407
Wijziging marktrente	1.026.169	1.082.962
Wijziging actuariële uitgangspunten	-233.811	-44.567
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	4.989	2.310
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	11.110	17.361
Totaal	832.702	1.044.577

20. Mutatie overige technische voorziening

	2020	2019
Mutatie overige technische voorzieningen		
Mutatie overige technische voorzieningen	4.034	1.924

21. Mutatie pensioenverplichting voor risico deelnemers

	2020	2019
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	-882	308

22. Saldo herverzekering

	2020	2019
Saldo herverzekering		
Uitkeringen uit herverzekering	-2.977	-3.433
Mutatie herverzekeringsdeel	2.602	2.594
	-375	-839

23. Saldo overdracht van rechten

	2020	2019
Saldo overdracht van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-5.537	-9.810
Uitgaande waardeoverdrachten	781	7.901
	-4.756	-1.909

24. Overige lasten

	2020	2019
Saldo overdracht van derden		
Interest waardeoverdrachten	0	3
Overig	60	227
	60	230

Overige gegevens

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het saldo van de staat van baten en lasten over 2020 is toegevoegd aan de algemene reserve.

Actuariële verklaring van de certificerend actuaris

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds UWV te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds UWV, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op 0,2% van de technische voorzieningen (oftewel € 18,0 miljoen). Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 2,25 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financiële beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131, 132 en 133 waaraan niet wordt voldaan omdat er sprake is van een negatief eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het Minimaal Vereist Eigen Vermogen. Deze situatie bestaat voor zeven achtereenvolgende jaareinden vanaf het eerste meetmoment van eind 2014. Bij ministeriële regeling van 11 december 2019 is bepaald dat onder randvoorwaarden vrijstelling verleend kan worden van het aantal van zes meetmomenten. In dat geval hoeven dan pas na zeven achtereenvolgende meetmomenten onder de grens van het minimaal vereist eigen vermogen (nood)maatregelen getroffen te worden, teneinde weer over dit eigen vermogen te beschikken. Op 16 december 2020 heeft minister Koolmees bekend gemaakt dat deze maatregel tot uitstel van noodmaatregelen met minimaal 1 jaar wordt verlengd. Het pensioenfonds heeft gebruik gemaakt van de vrijstelling, waarbij aan de randvoorwaarden is voldaan.

Op basis van de uitkomsten van de uitgevoerde haalbaarheidstoets in 2020 concludeer ik dat er sprake is van de verwachting dat het pensioenresultaat circa 102% bedraagt. Echter, op basis van de beleidsdekkingsgraad op de balansdatum en de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad zal het pensioenfonds naar verwachting op korte termijn niet in staat zijn om een (volledige) toeslag te verlenen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds UWV is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Amstelveen, 21 mei 2021

Ir. M.W. Heemskerk AAG
Mercer (Nederland) B.V.

Controleverklaring van de certificerend accountant

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds UWV te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds UWV per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2020
- de staat van baten en lasten over 2020
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoorde-lijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds UWV (hierna: het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhanke-lijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroeps-regels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 45 miljoen (2019: € 42 miljoen)
Toegepaste benchmark	0,5% van het pensioenvermogen per 31 december 2020, zijnde het totaal van de technische voorzieningen, de voorziening voor pensioenverplichtingen risico deelnemers, overige technische voorzieningen en het stichtingskapitaal en reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien er sprake is van een herstelsituatie waarbij de beleidsdekkingsgraad per jaareinde lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, hebben wij een percentage van 0,5% gehanteerd. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 2,25 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad	
Risico	De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft. De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in toelichting 6. 'Stichtingskapitaal en reserves' van de jaarrekening. Hieruit blijkt dat de beleidsdekkingsgraad gedurende zeven aangesloten jaren lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen en dat het pensioenfonds opnieuw gebruikmaakt van de door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geboden mogelijkheid tot vrijstelling van één jaar van het verlagen van pensioenaanspraken en -rechten. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld en dat het achterwege blijven van een pensioenverlaging op basis van de geboden vrijstelling niet toereikend wordt toegelicht.

Onze controleaanpak	Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2020 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariel rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven. Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maandsdekkingsgraden: - Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betroffen de key item de verwerking van de Prognosetafel AG2020 en de aanpassing van de ervaringssterfte. - Daarnaast heeft de certificerend actuaris een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de technische voorzieningen zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaris. Tevens hebben wij geëvalueerd of de toelichtingen met betrekking tot de toepassing door het pensioenfonds van de mogelijkheid tot vrijstelling van een jaar van het verlagen van pensioenaanspraken en -rechten toereikend zijn.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020. Verder achten wij de toelichtingen toereikend met betrekking tot het besluit om opnieuw gebruik te maken van de mogelijkheid tot vrijstelling van één jaar van het verlagen van pensioenaanspraken en -rechten.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risico	De beleggingen voor risico pensioenfonds (hierna: de beleggingen) zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (genoteerde marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van waarderingssystemen (netto contante waardeberekeningen) of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet (beurs)genoteerde fondsen. De waarderingonzekerheid neemt inherent toe bij het gebruik van waarderingssystemen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij de stichting betreffen dit de posities in derivaten. De posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen, met name in private equity, hypothecaire leningen, syndicated loans en indirecte vastgoedbeleggingen kennen eveneens inherent relatief veel waarderingonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers. Het pensioenfonds heeft de waarderingssystemen voor de beleggingen beschreven in paragraaf 1.4.2.2 en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 1 van de toelichting op de balans per 31 december 2020. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2020 per saldo € 672 miljoen in derivaten zonder genoteerde marktprijzen en dat in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen is belegd voor € 665 miljoen in indirecte vastgoedbeleggingen en € 765 miljoen in hypothecaire leningen. Verder is € 251 miljoen belegd in een lening portefeuille met syndicated loans, en € 283 miljoen in private equity. Dit betreft 29% van de totale beleggingen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.
Onze controleaanpak	Bij de controle van beleggingen in private equity hebben wij gebruik gemaakt van de werkzaamheden van een andere accountant. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor deze beleggingen, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van private equity, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Door deze werkzaamheden, gecombineerd met de hierna beschreven werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen in private equity verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

	Wij hebben de gehanteerde waarderingssystemen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2020. • Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen hebben wij de waardering geverifieerd met gecontroleerde jaarrekeningen 2020 van deze beleggingsfondsen. Waar deze (nog) niet beschikbaar zijn, omvat onze controle aansluiting met de meeste recente (niet-gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers, alsmede onderzoek van de uitkomsten van back-testing procedures (met gecontroleerde jaarrekeningen) en de monitoring procedures van het bestuursbureau. • Voor de waardering van de derivaten hebben wij een controle uitgevoerd op het waarderingssysteem en de gehanteerde veronderstellingen door middel van een controleberekening. Wij hebben bij de uitvoering van deze werkzaamheden onze waarderingsspecialisten betrokken. Wij hebben de gehanteerde veronderstellingen zoals rentecurves onderzocht aan de hand van marktgegevens. • Voor de waardering van de lening portefeuille met syndicated loans hebben wij de waardering volgens de fondsmanager vergeleken met de waardering volgens de bewaarder. Verder hebben wij op basis van deelwaarneming een controle uitgevoerd op de waarderingmethode en de gehanteerde veronderstellingen door middel van een controleberekening. Wij hebben de gehanteerde veronderstellingen zoals rentecurves onderzocht aan de hand van marktgegevens en zijn nagegaan of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2020 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico	De technische voorzieningen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattings-elementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds (correctiefactoren op de sterftekansen). Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen beschreven in paragraaf 4.2.2 van de jaarrekening en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 7 van de toelichting op de balans per 31 december 2020. Uit deze toelichting blijkt dat (schattings)wijzigingen hebben plaatsgevonden door de overgang naar nieuwe Prognosetafels AG2020 en aanpassing van de ervaringssterfte op basis van nader onderzoek. Volgens deze toelichting zijn de technische voorzieningen hierdoor € 233,8 miljoen lager uitgekomen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.
Onze controleaanpak	Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2020. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de technische voorzieningen per 31 december 2020:

	• Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris. • Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris en met gebruikmaking van onze eigen actuariële specialist gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. • Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2020 of de toelichting van de technische voorzieningen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag (De 4 strategische thema’s van het Pensioenfonds UWV: 1. Deelnemers een goed inzicht geven in hun pensioen; 2. Goed pensioenfondsbestuur; 3. Verantwoord beleggen met een goed rendement; en 4. Toekomst van het pensioenfonds en de actuariële paragraaf)
- Het verslag raad van toezicht
- De overige gegevens
- Het voorwoord, de ontwikkelingen in beeld, de kerncijfers, het profiel van Stichting Pensioenfonds UWV, het verslag verantwoordingsorgaan en de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken

en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Als gevolg van de Covid-19-maatregelen waren wij genooddaakt om onze werkzaamheden met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2020 voor een groot deel op afstand uit te voeren. Om de beperkingen in verband met fysieke aanwezigheid en directe observatie te compenseren, hebben we voornamelijk communicatietechnologieën gebruikt en schriftelijke informatie-uitwisseling om de controle-informatie te verkrijgen die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico’s dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico’s bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurte-

nissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 21 mei 2021

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. J. Slager RA

Bijlagen

1. Samenstelling bestuur en commissies per 31 december 2020

De samenstelling van het bestuur is als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Lid van het bestuur sinds	Einde zittings-duur
B.A.A.M. van der Stee	Voorzitter	Werkgever	03-09-2019	03-09-2023
P.A.W. Edgar	Plv. voorzitter	Werkgever	29-10-2019	29-10-2023
S.G.S. Mangoendinomo	Lid	Werkgever	01-07-2017	01-07-2021
M. Pet	Plv. lid	Werkgever	29-05-2020	29-05-2024
Drs. E. Huizing RBA	Lid	Deelnemers	29-07-2015	29-07-2023
H.W.J. de Groot RA	Lid	Deelnemers	10-11-2015	04-04-2023
B. Ramautarsing	Secretaris	Deelnemers	01-07-2017	01-07-2021
N. Lieman	Lid	Deelnemers	30-05-2020	30-05-2024
A.J.M.C. Aarts	Lid	(Pre)gepensioneerden	01-07-2013	01-07-2021
H.J. Bouwknegt	Lid	(Pre)gepensioneerden	01-07-2013	01-07-2021
J.J.M. Verhoef	Plv. lid	(Pre)gepensioneerden	01-07-2018	01-07-2021

Bestuur

Namens de werkgever

Dhr. drs. B.A.A.M. van der Stee

Functie in bestuur: Voorzitter (extern lid)
Bestuurslid vanaf: 03-09-2019
(Beoogd) datum aftreden: 03-09-2023
Geboortedatum: 03-08-1956
Nevenfuncties: directeur Blue Sky Group (tot 1 april 2021), voorzitter beleggingscommissie DELA Verzekeringen

Mw. S.G.S. Mangoendinomo

Functie in bestuur: Bestuurslid
Bestuurslid vanaf: 01-07-2017
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2021
Geboortedatum: 11-10-1977
Nevenfuncties: trainee RvT Stichting CPOW (Confessioneel Primair Onderwijs Waterland), lid RvT Basis voor Actuele Kunst

Dhr. P.A.W. Edgar arts MBA

Functie in bestuur: Plv. voorzitter
Bestuurslid vanaf: 29-10-2019
(Beoogd) datum aftreden: 29-10-2023
Geboortedatum: 20-12-1958
Nevenfuncties: advies (zzp)

Dhr. mr. M. Pet LL.M. CPL

Functie in bestuur: Plv. bestuurslid
Bestuurslid vanaf: 29-05-2020
(Beoogd) datum aftreden: 29-05-2024
Geboortedatum: 15-03-1982
Nevenfuncties: geen

Namens de deelnemers

Dhr. B. Ramautarsing

Functie in bestuur: Secretaris
Bestuurslid vanaf: 01-07-2017
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2021
Geboortedatum: 09-11-1955
Nevenfuncties: lid van de Algemene Vergadering bij Coöperatie DELA te Eindhoven

Dhr. H.W.J. de Groot RA

Functie in bestuur: Bestuurslid
Bestuurslid vanaf: 10-11-2015
(Beoogd) datum aftreden: 04-04-2023
Geboortedatum: 04-04-1952
Nevenfuncties: geen

Dhr. drs. E. Huizing RBA

Functie in bestuur: Bestuurslid (extern lid)
Bestuurslid vanaf: 29-07-2015
(Beoogd) datum aftreden: 29-07-2023
Geboortedatum: 28-05-1963
Nevenfuncties: uitvoerend bestuurder – vermogensbeheer bij Ahold Delhaize Pensioen. Lid Commissie Vermogensbeheer van de Pensioenfe-deratie. Lid Pension Fund Client Advisory Board van Bank of New York Mellon

Dhr. N. Lieman

Functie in bestuur: Bestuurslid
Bestuurslid vanaf: 30-05-2020
(Beoogd) datum aftreden: 30-05-2024
Geboortedatum: 13-12-1981
Nevenfuncties: geen

Namens de (pre)pensioengerechtigden

Dhr. drs. A.J.M.C. Aarts

Functie in bestuur: Plv. secretaris
Bestuurslid vanaf: 01-07-2013
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2021
Geboortedatum: 12-11-1947
Nevenfuncties: Radioloog bij Diagnostiek voor U, radioloog bij MediLibra, lid buitengewone Raad van Afgevaardigden bij BPMS (SPMS)

Mw. drs. J.J.M. Verhoef

Functie in bestuur: Plv. bestuurslid
Bestuurslid vanaf: 01-07-2018
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2021
Geboortedatum: 27-02-1954
Nevenfuncties: Lid RvT bij Vluchtelingenwerk Oost-Nederland

Dhr. H.J. Bouwknegt

Functie in bestuur: Bestuurslid
Bestuurslid vanaf: 01-07-2013
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2021
Geboortedatum: 29-11-1943
Nevenfuncties: Bestuurslid bij FNV zuidwest Drenthe noord west Overijssel

Commissies

Commissie van Beroep

Mw. mr. M.E. ten Cate (voorzitter)
Dhr. L. van der Borg
Dhr. H.J.F.M. Sterken MBA

Commissie beleggingen en balansbeheer

Dhr. drs. E. Huizing RBA (voorzitter)
Dhr. drs. A.J.M.C. Aarts, lid
Dhr. P.A.W. Edgar arts MBA, lid
Mw. A. Gram MBA CFA, adviseur
Dhr. prof. mr. dr. C.G. de Vries, adviseur

Commissie audit, finance en risicomanagement

Dhr. H.W.J. de Groot RA (voorzitter)
Dhr. H.J. Bouwknegt, lid
Mw. S.S. Mangoendinomo, lid
Dhr. N. Lieman, lid

Verantwoordingsorgaan

Namens de werkgever

Dhr. H. Meines (plv. voorzitter), 06-06-1976
Lid vanaf: 01-07-2018
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2022

Mw. M. Admiraal (plv. lid), 24-7-1991
Lid vanaf: 08-04-2020
(beoogd) datum aftreden: 07-04-2024

Namens de deelnemers

Dhr. M.C.P. Leliefeld, 22-03-1986
Lid vanaf: 01-07-2018
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2022

Dhr. J.T.G. Broekman, 11-01-1956
Lid vanaf: 01-07-2018
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2022

Dhr. G.A.M. Hoekstra (plv. lid), 28-01-1965
Lid vanaf: 26-06-2019
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2022

Namens de (pre)pensioengerechtigden

Dhr. A.J. Slootweg (plv. secretaris), 17-02-1947
Lid vanaf: 01-07-2014
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2022

Dhr. H. van Lith (plv. lid), 01-11-1952
Lid vanaf: 01-07-2018
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2022

Commissie pensioenzaken

Mw. drs. J.J.M. Verhoef (voorzitter)
Dhr. B. Ramautarsing, lid
Dhr. mr. M. Pet LL.M. CPL, lid

Mw. D.C. Ritsma, 25-11-1977
Lid vanaf: 01-07-2018
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2022

Dhr. G.T.M. van Mil, 11-12-1957
Lid vanaf: 09-10-2018
(Beoogd) datum aftreden: 09-10-2022

Mw. J.J. de Jonge (secretaris), 16-03-1964
Lid vanaf: 07-10-2015
Datum aftreden: 01-11-2020

Dhr. J. de Kat (voorzitter), 07-08-1956
Lid vanaf: 01-07-2018
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2022

Raad van toezicht

Mw. O.M.C. Perik MBA (voorzitter)
Lid vanaf: 04-09-2018
(Beoogd) datum aftreden: 04-09-2022
Nevenfuncties: Lid van het bestuur van pensioen-
fonds Zorg & Welzijn en consultant bij TOM Consul-
ting

Dhr. dr. K.P.B. Oldenkamp
Lid vanaf: 29-05-2020
(Beoogd) datum aftreden: 29-05-2024
Nevenfuncties: Uitvoerend bestuurder Pensioen-
fonds Rail en Openbaar Vervoer, lid van de
commissie vermogensbeheer en balansmanagement
ABN AMRO pensioenfonds, lid raad van advies
SPO, directeur pensioenexecutive programma
Erasmus School of Accounting & Assurance

Bestuursbureau

Dhr. drs. M.G.C.M. Snijders RA, directeur
Nevenfuncties: lid van NBA, adviseur van Sector-
commissie Verzekeringmaatschappijen NBA, klan-
tenraad Kempen Capital Management

Overige partijen

Actuarieel adviseur
Willis Towers Watson

Sleutelfunctiehouders
Risicobeheerfunctie
Dhr. drs. W.A. Ety

Actuariële functie
Dhr. ir. M.W. Heemskerk AAG

Interne auditfunctie
Dhr. drs. B. Schong RC CMA

Mw. mr. P.M. Siegman
Lid vanaf: 01-07-2014
(Beoogd) datum aftreden: 01-07-2021
Nevenfuncties: Voorzitter Pensioenfonds Notariaat,
voorzitter raad van toezicht Pensioenfonds Bak-
kersbedrijf, pensioenadviseur, voorzitter ERIKS
pensioenfonds, adviescommissie van Pensioen
Bestuurstafel (EPFIF), voorzitter contactouder ver-
gadering Wolfert Tweetalig, lid ouderraad Wolfert
Tweetalig, voorzitter governance werkgroep VIIP

Certificeerders
Ernst & Young, certificerend accountant
Mercer, certificerend actuaris

Functionaris gegevensbescherming
Mw. drs. C.J. Glasbergen

Compliance officer
Dhr. H. Bouwers

2. Risicobeoordeling

Marktrisico

Het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen de portefeuille. Hieronder vallen naast de veranderingen van marktprijzen en rente onder meer de volatiliteit van de marktprijzen en het concentratie- en correlatierisico.

Risicobeleid

Het pensioenfonds is zich ervan bewust dat het voor het realiseren van herstel nodig is om beleggingsrisico's in de portefeuille op te nemen. Met name via de zakelijke waarden in de rendementsportefeuille wordt gestreefd naar het behalen van een additioneel rendement. Hierdoor wordt, binnen het gewenste risico-profiel marktrisico in de portefeuille geïntroduceerd.

Beheersmaatregelen

Het pensioenfonds beperkt dit marktrisico door grenzen te stellen aan het risicobudget op totaalniveau en per beleggingscategorie binnen de rendementsportefeuille bandbreedtes te benoemen. Deze risico-budgetten zijn vastgelegd in het beleggingsplan en het strategisch beleggingsbeleid. Tevens zijn risicomaatstaven gedefinieerd.

Monitoring & rapportage

Het pensioenfonds monitort de strategische bandbreedtes en risicomaatstaven op basis van rapportage door de fiduciair manager. De gebruikte risicomaatstaven zijn de tracking error van de beleggingen versus de verplichtingen en de conditional Value at Risk (cVar).

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

Daar waar nodig worden beleggingen periodiek geherbalanceerd om binnen de strategische bandbreedtes te blijven. In het 1e kwartaal 2020 zijn de bandbreedtes (risicobudgetten) voor grondstoffen (door marktbevingen) en liquiditeiten (premiestorting) overschreden. Bij de periodieke herbalancering zijn beide overschrijdingen rechtgezet. Er is geen sprake geweest van tactisch beleid. In de rest van het jaar zijn er geen overschrijdingen geweest.

Renterisico

Het risico dat rentefluctuaties - als gevolg van ontoereikende afstemming tussen rentegevoelige activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet - leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat.

Risicobeleid

Ter bescherming van nominale pensioenaanspraken wordt het renterisico van het pensioenfonds met een combinatie van obligaties en derivaten voor een belangrijk deel afgedekt. Hierbij is binnen de ALM-studie onderzocht wat de gewenste verhouding is tussen kans en mate van verlagen van aanspraken en toeslag.

Beheersmaatregelen

Het pensioenfonds hanteert een dynamische rentestafel die afhankelijk is van de hoogte van de rente. Hierbij wordt een bandbreedte van maximaal 3 procentpunt afwijking gehanteerd. Bij een stijgende rente wordt de norm voor de rente-afdekking verhoogd. Bij een dalende rente wordt de rente-afdekking verlaagd. De rente-afdekking kan niet lager worden dan 50 procent van de totale rentegevoeligheid van de verplichtingen op basis van de toezichtcurve.

Monitoring & rapportage

De fiduciair manager monitort de rente-afdekking en renteniveaus continu en rapporteert tenminste maandelijks over de renteafdekking.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

De norm voor de rente-afdekking in 2020 was 50 procent. De feitelijke renteafdekking per 31 december 2020 was 51,2 procent en zit daarmee binnen de bandbreedte. Gedurende jaar is de bandbreedte niet overschreden. De renteontwikkeling heeft geen aanleiding gegeven om de renteafdekking te herzien. De in 2020 uitgevoerde ALM studie heeft geen aanleiding gegeven om het beleid voor afdekking van renterisico (rentestafel) aan te passen.

Kredietrisico

Het risico dat een debiteur of tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen -waar- onder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, effectengaranties, derivaten, ontvangen garanties- niet nakomt.

Risicobeleid

Het kredietrisico is op te splitsen in het risico dat besloten ligt in de beleggingen (de kwaliteit van de uitgevende instelling) en de mate waarin tegenpartijen van financiële transacties, zoals OTC-derivaten, niet aan hun verplichtingen zullen voldoen. Binnen de rendementsportefeuille wordt bewust kredietrisico gelopen in de overtuiging dat dit op de lange termijn rendement (de risicopremie) oplevert. De verhouding tussen verwachte opbrengst en risico van dit type beleggingen draagt sterk bij aan het totale gewenste risico-/rendementsprofiel van het pensioenfonds.

Beheersmaatregelen

Het kredietrisico wordt beheerst door strikte eisen te stellen aan de kredietkwaliteit van de landen, ondernemingen en hypotheke waarin wordt belegd. Tevens worden eisen gesteld aan de maximale exposure aan een land of onderneming om daarmee het concentratierisico te beperken. Tegenpartijrisico's ontstaan bij beleggingen in derivaten en liquiditeiten. Het pensioenfonds hanteert een tegenpartijbeleid dat gebaseerd is op strenge selectie van tegenpartijen (minimale ratingeisen), spreiding en prudent onderpandbeheer (uitwisseling van onderpand).

Monitoring & rapportage

De fiduciair manager bewaakt op continue basis het kredietrisico en rapporteert daarover op maandbasis. Op dagbasis vindt, indien nodig, uitwisseling plaats van onderpand door de onderpandmanager. De beoordeling hiervan vindt plaats door de fiduciair manager. In geval van een afwaardering van een tegenpartij worden additionele zekerheden gevraagd. Op maandbasis wordt gerapporteerd over de tegenpartijen met wie derivaten zijn afgesloten, de omvang van de blootstelling naar iedere tegenpartij en de rating van de tegenpartijen.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

In 2019 besloot het bestuur om de Amerikaanse hoogrentende bedrijfsobligaties om te zetten naar Europese hoogrentende bedrijfsobligaties. De implementatie vond plaats in 2020. Hierdoor is het kredietrisico binnen de beleggingsportefeuille afgenomen. Bij een zeer beperkt aantal bedrijven was sprake van een afwaardering van de kredietbeoordeling als gevolg van de Covid-19 crisis. Er zijn geen daadwerkelijke kredietverliezen gerealiseerd. Met alle tegenpartijen zijn ISDA en CSA's afgesloten. Waar noodzakelijk zijn in 2020 contracten aangepast ter voorbereiding op Brexit.

Valutarisico

Het risico dat de waarde (omgerekend naar euro) van de beleggingen in vreemde valuta verslechterd als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

Risicobeleid

Het pensioenfonds is van mening dat wisselkoers ontwikkelingen niet voorspelbaar zijn. Niettemin geeft het bestuur de voorkeur aan een zekere mate van open valuta-positie in de portefeuille:

- Enig valutarisico kan diversificerend werken;
- Onderliggende bedrijven kennen vaak allerlei valuta-blootstellingen via de herkomst van hun omzet;
- De status van de USD als ‘reserve currency’ betekent dat de USD kan stijgen in tijden van crisis.

Binnen de rendementsportefeuille wordt het USD, GBP en JPY risico voor 50 procent afgedekt, behalve in de categorie Private Markets waarbinnen 80 procent van het valutarisico wordt afgedekt. Andere valutaposities worden niet afgedekt.

Beheersmaatregelen

Voor de afdekking van USD, GBP en JPY binnen de rendementsportefeuille wordt een bandbreedte gehanteerd van minimaal 47 procent en maximaal 53 procent. Voor Private Markets geldt een de bandbreedte van 75 tot 100 procent.

Monitoring & rapportage

De fiduciair manager bewaakt op dagbasis of de afdekking van het valutarisico binnen de bandbreedtes blijft. Op maandbasis wordt over de effectiviteit van de valuta-afdekking gerapporteerd. Aanvullend monitort de custodian de afdekking van het valutarisico. Bij afwijkingen (buiten bandbreedte) wordt een incident gerapporteerd.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

De afdekkingspercentages van de verschillende valuta liggen per 31 december 2020 binnen de gestelde bandbreedte. In 2020 zijn er geen materiële afwijkingen geconstateerd. Door wijzigingen in de beleggingsportefeuille is de blootstelling aan vreemde valuta afgenomen in 2020 (zie beheersmaatregelen kredietrisico). De ALM-studie verricht in 2020 heeft geen aanleiding gegeven het valuta-afdekkingsbeleid aan te passen.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat beleggingen niet en/of niet tijdig tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities.

Risicobeleid

Het bestuur is ervan overtuigd dat alternatieve, minder liquide beleggingen op lange termijn een extra rendement kunnen opleveren. Deze beleggingen kunnen niet binnen een paar maanden tegen acceptabele marktprijzen verkocht worden indien dit nodig is als gevolg van sterk veranderende marktomstandigheden. Binnen de totale portefeuille bestaat 21% uit niet-liquide beleggingen, te weten vastgoed, Private Markets en hypotheek. De overige beleggingen zijn liquide tot zeer liquide.

Beheersmaatregelen

Ter beheersing van het liquiditeitsrisico is een signaleringsniveau vastgesteld. Boven het signaleringsniveau worden geen maatregelen genomen. Indien de liquiditeiten onder het signaleringsniveau (dreigen te) komen, is een serie van maatregelen vastgelegd die het pensioenfonds kan inzetten.

Monitoring & rapportage

De fiduciair manager bewaakt de ontwikkelingen van de liquiditeitsbehoefte ten opzichte van het signaleringsniveau en rapporteert hierover maandelijks aan het pensioenfonds. Onderdeel van de bewaking is een liquiditeits-stresstest met betrekking tot de derivatenportefeuille. Op kwartaalbasis wordt de allocatie naar de illiquide beleggingscategorieën beoordeeld, waaronder de gezondheid van de beheerders van deze beleggingen.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

In 2020 hebben de beschikbare liquiditeiten ruim boven het signaleringsniveau gelegen en is er geen noodzaak geweest om (aanvullende) maatregelen in te zetten.

Inflatierisico

Het risico dat inflatie de waarde van de verplichtingen aantast in termen van koopkracht.

Risicobeleid

Boven de wettelijke ondergrens van de beleidsdekkingsgraad van 110 procent is het pas mogelijk om (gedeeltelijk) toeslag te verlenen.

Beheersmaatregelen

Zolang de beleidsdekkingsgraad onder de grens van 110 procent ligt, zet het pensioenfonds geen aanvullende beheersmaatregelen in om het inflatierisico te beheersen.

Monitoring & rapportage

Maandelijks wordt door het pensioenfonds gerapporteerd over de beleidsdekkingsgraad.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

De dekkingsgraad van het pensioenfonds heeft gedurende het jaar ruim onder de 110 procent gelegen. Het bestuur heeft met betrekking tot (de beheersing van) het inflatierisico geen aanleiding gezien actie te ondernemen.

Concentratierisico

Het risico dat de waarde van de beleggingsportefeuille sterk afhankelijk is van één soort belegging.

Risicobeleid

Door spreiding van beleggingen (land, sector, onderneming, beleggingscategorie, tegenpartij) binnen de beleggingsportefeuille wordt het concentratierisico gemitigeerd.

Beheersmaatregelen

Binnen de beleggingsportefeuille is in beperkte mate sprake van concentratierisico door een brede spreiding over beleggingscategorieën. Daarbij worden deze beleggingscategorieën meestal ingevuld met meerdere beleggingsfondsen of mandaten. Deze beleggingsfondsen of mandaten beleggen vervolgens weer in een groot aantal individuele instrumenten. Daarnaast zijn restricties met tegenpartijen vastgesteld.

Monitoring & rapportage

Het pensioenfonds beoordeelt per kwartaal de mate van spreiding binnen de beleggingsportefeuille door de sector- en landenallocatie en tien grootste posities van aandelen en vastrentende waarden te analyseren. De custodian monitort op continue basis of aan de restricties met tegenpartijen wordt voldaan.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

Het concentratierisico is met name van belang in de matchingportefeuille als gevolg van het gebruik van staatsobligaties van een zeer beperkt aantal Europese landen. Daarom worden hoge eisen gesteld aan de kwaliteit van zowel swaps als staatsobligaties. Het concentratierisico wordt beperkt door spreiding aan te brengen in de instrumenten die gebruikt worden in de matchingportefeuille (de verdeling tussen staatsobligaties en swaps). Als gevolg van voldoende spreiding heeft het bestuur geconcludeerd dat er geen sprake is van bijzondere concentraties in de beleggingsportefeuille.

Verzekeringstechnisch risico

Het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten, als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen, bij de ontwikkeling en premiestelling van het product.

Risicobeleid

Het pensioenfonds streeft door het tijdig actualiseren van de actuariële uitgangspunten (actuele waarde) om het verzekeringstechnisch risico te minimaliseren. Het betreft met name de uitgangspunten voor langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Beheersmaatregelen

Het bestuur beheerst deze risico's door bij de premievaststelling en bepaling van de technische voorziening uit te gaan van actuele sterftetafels en prudente (actuariële) aannames en analyses. Periodiek worden de actuariële uitgangspunten beoordeeld en waar nodig geactualiseerd. Wanneer deze worden beoordeeld is vastgelegd in beleid (Abtn). Het bestuur wordt hierin bijgestaan door de adviserend actuaris van het pensioenfonds. Daarnaast worden de gehanteerde actuariële uitgangspunten jaarlijks getoetst door een onafhankelijke actuaris. Het arbeidsongeschiktheidsrisico is bescheiden ten opzichte van de totale omvang van de voorzieningen en wordt daarom niet herverzekerd.

Monitoring & rapportage

Jaarlijkse analyse van de actuariële uitgangspunten in de bestuurlijke cyclus. De gehanteerde actuariële uitgangspunten worden getoetst door een certificerend actuaris en komen naar voren in de rapportage van de certificerend actuaris. Tevens beoordeelt de actuariële functiehouders, op kwartaalbasis, de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening van de pensioenverplichting.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

In het vierde kwartaal van 2020 zijn, in lijn met het beleid, overlevingstafels geactualiseerd (zie paragraaf 4.2.2 van de jaarrekening). Daarnaast zijn de uitgangspunten van de kostenvoorziening geëvalueerd in 2020; het bestuur heeft besloten de uitgangspunten te handhaven.

Omgevingsrisico

Het risico als gevolg van externe veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat. Maar ook draagvlakvermindering als gevolg van niet-begrijpelijke communicatie of een dreigende verlaging van aanspraken.

Risicobeleid

Voor het pensioenfonds zijn met name de volgende aandachtsgebieden (intern en extern) van belang:

- de continuïteit van de werkgever en de ontwikkeling van het aantal (actieve) deelnemers;
- helder verwachtingsmanagement naar stakeholders;
- voorbereiden op ontwikkelingen binnen de pensioensector.

Beheersmaatregelen

Jaarlijks voert het bestuur een strategische risicoanalyse uit, mede aan de hand van een SWOT-analyse. Op basis van de risicoanalyse wordt door het bestuur een jaarprogramma opgesteld waarin activiteiten (maatregelen) worden opgenomen die invulling geven aan de beheersing van belangrijkste aandachtspunten.

Monitoring & rapportage

Het bestuur volgt de voortgang van projecten (maatregelen) tijdens de bestuursvergaderingen met (tussentijdse) rapportages. Tijdens de jaarlijkse strategiesessie wordt beoordeeld of bijsturing nodig is.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

De ontwikkeling van het herstel van de financiële positie van het pensioenfonds wordt bewaakt door het bestuur en is een vast agendapunt bij de bestuursvergadering. Per einde 2020 is het pensioenfonds wederom de mogelijkheid geboden om gebruik te maken van de vrijstellingsregeling om verlaging van pensioenen bij een dekkingsgraad lager dan 104,2 procent te voorkomen.. Het bestuur heeft begin 2021 weloverwogen besloten hiervan gebruik te maken (zie paragraaf 1.1.3). Het bestuur heeft gedurende het proces de deelnemers en pensioengerechtigden geïnformeerd. Op 16 december 2020 is een wetsontwerp rondom het pensioenakkoord gepubliceerd en is de kamerbrief over het transitie-ftk aan de kamer gezonden. Hoewel de uitwerking van de wetgeving nog onderhanden is, geeft de uitwerking aanleiding tot bestuurlijke voorbereiding. Hiertoe zijn eerste constructieve stappen gezet ten behoeve van een gezamenlijke projectaanpak met cao-partijen.

Operationeel risico (intern)

Het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering. Hieronder vallen onder meer kosten, fraudegevoeligheid, IT-structuren en administratieve verwerking.

Risicobeleid

Het pensioenfonds beoordeelt de risico's die samenhangen met de interne organisatie, fiatteringsbevoegdheden, personeel, kostenbeheersing en overige zaken. Omdat de dagelijkse operationele werkzaamheden van het pensioenfonds grotendeels zijn uitbesteed vormt het operationele risico ook een belangrijk onderdeel van het uitbestedingsrisico (zie uitbestedingsrisico).

Beheersmaatregelen

Het bestuur analyseert voortdurend in het kader van beheerste en integere bedrijfsvoering de interne organisatie en de toereikendheid van de beheersingsmaatregelen om risico's te minimaliseren. Externe toetsing vindt plaats door de externe accountant.

Monitoring & rapportage

Over het operationele risico wordt op kwartaalbasis gerapporteerd aan het bestuur.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

De formele vastlegging van de rollen, taken en daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden van de reeds bestaande en nieuwe (sleutel)functies is vastgelegd in het IRM-beleid (zie paragraaf 2.3.2). Gedurende 2020 heeft het fonds tevens een analyse op het gebied van Covid-19 gerelateerde risico's verricht. Dit heeft geleid tot enkele aanvullende maatregelen. Gedurende het jaar 2020 hebben zich geen (Covid-19 gerelateerde) incidenten voorgedaan.

Uitbestedingsrisico

Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad.

Risicobeleid

Uitbestedingspartijen dienen te handelen volgens de gemaakte afspraken, in het belang van de deelnemers en de pensioengerechtigden.

Beheersmaatregelen

Het bestuur heeft een uitbestedingsbeleid. De uitbestedingsrichtlijnen, zoals opgenomen in de Pensioenwet, zijn hierbij in acht genomen. De afspraken met uitbestedingspartijen zijn onder meer vastgelegd in de uitbestedings-overeenkomsten en Service Level Agreements (SLA's). Alle overeenkomsten worden door het bestuur getoetst aan het uitbestedingsbeleid van het fonds. In een 'uitbestedingskalender' is de periodiciteit van de beoordelingsactiviteiten vastgelegd.

Monitoring & rapportage

Het bestuursbureau houdt dagelijkse toezicht op de uitbestede activiteiten en heeft veelvuldig overleg met de uitbestedingspartijen. De uitbestedingspartijen worden op kwartaalbasis beoordeeld op de volgende onderdelen: uitvoering, accountmanagement, aanvullende dienstverlening en advisering, samenwerking, organisatie en incidenten. De uit de beoordeling naar voren komende vragen en bevindingen worden met de uitbestedingspartijen besproken. In deze overleggen wordt uitvoerig stilgestaan bij de kwaliteit en de resultaten van de uitbestede dienstverlening. De uitkomsten worden gerapporteerd aan het bestuur. Er wordt daarnaast mede gebruik gemaakt van onafhankelijke informatie (goedkeurende verklaringen bij jaarrekeningen, ISAE 3402 verklaringen of gelijkwaardige verklaringen) van bijvoorbeeld een accountant van de uitbestedingspartijen over de werking van de organisatie en de juistheid van de verstrekte informatie. Tevens maakt het pensioenfonds gebruik van de mogelijkheid van gerichte controle-onderzoeken die worden uitgevoerd door de accountant.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

In het kader van de Covid-crisis en de impact op de bedrijfsvoering (intern en extern) zijn maatregelen genomen om de vitale en belangrijke processen te laten doorgaan. Zo heeft het pensioenfonds gecontroleerd of de belangrijkste uitbestedingspartijen de continuïteit (inclusief monitoring) van de processen konden waarborgen. Hierbij is specifiek aandacht geweest voor risico's in relatie met Covid-19. Daarmee is de continuïteit van de reguliere processen geborgd, met name het kritische proces van het tijdig en juist uitbetalen van de pensioenuitkeringen. In 2020 zijn er geen materiële bevindingen die tot directe bijsturing van de uitbestedingspartijen hebben geleid. Eventuele aandachtspunten zijn door het bestuursbureau opgepakt en afgehandeld. Het bestuur is geïnformeerd over de voortgang.

IT-risico

Het risico dat bedrijfsprocessen, informatievoorziening en gegevens, bij het pensioenfonds of bij derden aan wie werkzaamheden zijn uitbesteed, onvoldoende beveiligd zijn dan wel onvoldoende integer of operationeel ondersteund worden door de IT-omgeving. Met een mogelijk reputatieschade of financiële schade tot gevolg.

Risicobeleid

Alle kernprocessen van het pensioenfonds zijn uitbesteed. Het IT-risico van het pensioenfonds ligt dan ook vooral extern. Om (uitbestede) IT-risico's te identificeren worden de bedreigingen vanuit diverse perspectieven beschouwd, zoals:

- Bedreigingen met betrekking tot tijdigheid, juistheid en volledigheid van verwerking van gegevens.
- Bedreigingen als gevolg van het toegenomen belang van IT binnen het maatschappelijk verkeer én de toename van de complexiteit van IT voor de bedrijfsvoering, zoals cybercrime, cloud computing en beperkte aanpasbaarheid van (oudere) IT-systemen (legacy).
- Bedreigingen die kunnen leiden tot financiële schade bij deelnemers en/of reputatieschade voor het fonds.

Beheersmaatregelen

Overeenkomsten met uitbestedingspartijen, ISAE3402 of SOCI-rapportages, niet-financiële risicorapportages, incidentenbeleid. Vanwege de toenemende risico's met betrekking tot cybersecurity en het veranderende speelveld binnen de IT-omgeving (zoals systeem-aanpassingen, onderuitbestedingen, het gebruik van cloud-oplossingen en het gebruik van Security Operating Centers), heeft het IT-risico, met name rondom de beveiliging van persoonsgegevens, de bijzondere aandacht van het pensioenfonds.

Monitoring & rapportage

Het pensioenfonds ontvangt op kwartaalbasis SLA-rapportages en/ of controle-rapporten van de uitbestedingspartijen. Daarnaast voert het pensioenfonds risicoanalyses uit en bespreekt aandachtspunten met de uitbestedingspartijen.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

In 2020 zijn geen nieuwe risico's geïdentificeerd en zijn geen bijzonderheden gerapporteerd of geconstateerd (incidenten en/of ineffectieve beheersmaatregelen). Met betrekking tot de pensioenuitvoering zijn voorbereidende acties doorgezet om vanuit pensioenfondsperspectief te bepalen of aanvullende maatregelen nodig zijn om risico's binnen het IT-domein (verder) te mitigeren per uitbesteed proces. En hoe de rapportages vanuit de pensioenuitvoerder kunnen worden aangescherpt om beter inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van (toekomstige) IT-risico's en de beheersing door de pensioenuitvoerder. Hiertoe heeft het bestuur begin 2021 een IT-jaarkalender opgesteld.

Integriteitrisico

Het risico dat de integriteit van het pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de eigen organisatie en uitvoeringsorganisatie(s), medewerkers en directie, het bestuur en (mede)beleidsbepalers, in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door de instelling opgestelde normen.

Risicobeleid

Het bestuur hanteert als uitgangspunten:

- Het toezien op naleving van regels ten aanzien van integere en beheerste bedrijfsvoering;
- Het managen van integriteit- en compliancerisico's, door invulling te geven aan adequaat integriteitrisicomanagement, waaronder het maken van afspraken over maatregelen en acties;
- Het creëren van meer bewustwording om een integere cultuur te bevorderen.

Beheersmaatregelen

Het integriteitbeleid van het pensioenfonds omvat de volgende gebieden: compliance-beleid, gedragscode, incidentenregeling, klokkenluidersregeling, beleggingsbeleid en uitbesteding. Daarnaast voert het bestuur een jaarlijkse integriteitrisico-analyse uit. Deze analyse dient als uitgangspunt voor de jaarlijkse integriteitssessie van het pensioenfonds ten behoeve van de kennisontwikkeling en bewustwording. De integriteitrisico-analyse is daarnaast ook richtinggevend voor de invulling van beleidsdocumenten, zoals bijvoorbeeld het uitbestedingsbeleid, beloningsbeleid en beleggingsbeleid. Het pensioenfonds beschikt over een compliance charter. Het compliance charter beschrijft de definitie, doelstellingen, scope, taken en verantwoordelijkheden van de betrokkenen in het kader van het in stand houden van een integere organisatie, bedrijfsvoering en compliance.

Monitoring & rapportage

De compliance officer van het pensioenfonds toetst of er inbreuk op de compliance-regels (zoals de gedragscode) en/of beleidsuitgangspunten van het pensioenfonds heeft plaatsgevonden. Met de uitbestedingspartijen worden naast de beschikbare rapportage ook periodieke besprekingen gepland om aansluiting te houden met (mogelijke) integriteitrisico's op afstand.

Evaluatie effectiviteit van de beheersmaatregelen

In 2020 heeft de compliance officer van het pensioenfonds geen inbreuk op de compliance-regels van het pensioenfonds gerapporteerd. Ook zijn er geen bijzonderheden gemeld door de compliance officer met betrekking tot de naleving van de gedragscode.

Incident 2019 en opvolging in 2020:

In 2019 is gebleken dat de software gebruikt bij de pensioenuitvoerder ter beheersing van risico's in relatie tot de sanctieregelgeving gedurende een periode van ruim 9 maanden niet heeft gewerkt. Dit is een schending van de sanctiewetgeving. Nadat dit is ontdekt heeft de pensioenuitvoeringsorganisatie met terugwerkende kracht de screening uitgevoerd. Er kwamen daarbij geen personen naar voren die op een van de sanctielijsten staan. Het proces bij de pensioenuitvoerder is nadien adequaat aangepast. DNB heeft kennis genomen van de mitigerende maatregelen getroffen door het fonds om herhaling van het incident te voorkomen. De Toezichthouder is na het afgeven van een formele waarschuwing overgegaan tot sluiting van het incident.

Juridisch risico

Het risico dat voortvloeit uit wet- en regelgeving, overeenkomsten, pensioenreglementen en communicatie, waardoor juridische conflicten kunnen ontstaan en waaruit aansprakelijkheden kunnen voortvloeien.

Risicobeleid

Voldoen aan wet- en regelgeving (pensioen-juridisch en fiscaal), uitvoering in lijn met statuten, pensioen-reglement en handelen in lijn met beleid.

Beheersmaatregelen

De benodigde juridische kennis binnen het bestuur en het bestuursbureau wordt actueel gehouden met opleidingen en cursussen. Het pensioenfonds maakt gebruik van een toonaangevende adviseur (actuarieel en pensioen-juridisch). Bij complexe juridische zaken (niet pensioen-juridisch) worden externe juristen of specialisten ingehuurd.

Monitoring & rapportage

Ontwikkelingen in wet- en regelgeving worden actief gevolgd door het pensioenfonds. Door de counter-vailing power van het bestuursbureau en de uitbestedingspartijen (onderling) vindt continue monitoring plaats op de juridische risico's binnen de uitvoering.

Evaluatie van de effectiviteit van de beheersmaatregelen

In 2020 zijn geen materiële bevindingen geconstateerd anders dan reeds genoemd bij Integriteitsrisico.

MVB-risico

Het risico dat het fonds niet aan haar doelstellingen kan voldoen door waardedalingen in beleggingen als gevolg van prestaties van ondernemingen op het vlak van milieu, sociale aspecten en behoorlijk bestuur (corporate governance).

Risicobeleid

Het fonds belegt het vermogen op een maatschappelijk verantwoorde wijze, in de overtuiging dat dit niet ten koste gaat van financieel rendement. Waar mogelijk zal het vermogen ook worden ingezet om een bijdrage te leveren aan verduurzaming van de maatschappij. Het fonds hanteert daarbij het 'do good' principe en legt de nadruk op de thema's klimaat en arbeid.

Beheersmaatregelen

Het fonds beheerst het MVB-risico door in het beleggingsproces expliciet de overwegingen en doelstellingen uit haar maatschappelijk verantwoord ondernemingsbeleid te betrekken. In het kader van ALM- en ERB-studies worden specifieke MVB-risico's geanalyseerd. Hierbij is met name oog voor de thema's Klimaat en Arbeid. De effecten van klimaatrisico worden kwantitatief gemodelleerd en geanalyseerd. Het fonds heeft op het gebied van het thema Klimaat een concrete CO2-reductie doelstelling geformuleerd. In dit kader meet het fonds al enige jaren de CO2-intensiteit van de beleggingsportefeuille. Het fonds is reeds overgegaan om de portefeuille op verschillende beleggingsgebieden in te richten langs MVB-benchmarks. Het fonds heeft de UN Global Compact Principles en IMVB-convenant ondertekend en accepteert dat als consequenties van haar MVB-beleid er uitsluitingen mogelijk zijn. Thans richten de uitsluitingen zich op controversiële wapens, mensenrechtenschendingen, kolenmijnen en tabak. Binnen het MVB beleid van het pensioenfonds worden de volgende instrumenten toegepast: dialoog, stemgedrag en uitsluitingen.

Monitoring & rapportage

De toepassing van de MVB-benchmarks, de MVB-uitsluitingenlijst, het stemgedrag en de uitvoering van de dialoog wordt periodiek gemonitord en leidt tot (verantwoording-) rapportages van de fiduciair manager en vermogensbeheerders. Het fonds legt op haar beurt weer verantwoording af aan haar stakeholders door middel van een jaarlijks MVB-verslag dat wordt gepubliceerd op de website. De fiduciair manager ondersteunt het pensioenfonds bij de beoordeling van de MVB-ontwikkelingen en tevens bij overige relevante maatschappelijke ontwikkelingen (waaronder wet- en regelgeving).

Evaluatie van de effectiviteit van de beheersmaatregelen

In 2020 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Het MVB-beleid is geactualiseerd, inclusief bijbehorend plan van aanpak.
- In de kwartaalrapportages is een ESG-screening opgenomen. Hieruit blijkt dat de portefeuille in 2020 geen bedrijven bevatte die op de uitsluitingslijst van het fonds staan uit hoofde van een Global Compact "fail"-status of die verband houden met controversiële wapens en tabak. Door het gebruik van ESG-benchmarks heeft het overgrote deel van de bedrijven in de liquide beleggingsportefeuilles een goede ESG-rating (bovenste 50%).
- Het bestuur heeft, aan de hand van diverse scenario's, klimaatrisico's laten modelleren. De fiduciair manager heeft hiernaast kwalitatieve analyses uitgevoerd. Doel hiervan is om het risicomanagement over 'opkomende risico's', w.o. klimaatrisico's, te faciliteren (conform IORPII-verplichting). Daarnaast geeft de analyse mogelijk aanleiding om de beleggingsportefeuille te optimaliseren door klimaatrisico's te beheersen.

Door het beleid op maatschappelijk verantwoord beleggen op bovenstaande wijze expliciet in het beleggingsproces in te richten, is het bestuur van mening dat zowel de kans op waardedalingen in beleggingen als gevolg van MVB-risico's als de kans op reputatieschade wordt beperkt. Het bestuur houdt daarmee ook in ogenschouw dat toekomstig pensioen in een leefbare wereld genoten kan worden. Hierbij wordt opgemerkt dat het proces inzake MVB-beleggen, met name door gebrek aan adequate data, nog dient te groeien zowel bij het fonds als in de kapitaalmarkten.

3. Begrippenlijst

Abtn

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. De wet stelt deze nota verplicht. In de Abtn beschrijven we ons beleid voor financiering, beleggingen, pensioenen en toeslagverlening.

Actuele dekkingsgraad

De dekkingsgraad die we aan het eind van elke maand berekenen, volgens de richtlijnen van toezichthouder DNB.

Afkoop

Afkoop van pensioenrechten betekent dat we een bedrag in één keer betalen, waarna de rechten vervallen. Afkoop van pensioenrechten mag niet volgens de Pensioenwet, behalve als het een klein pensioen (bedrag 2020: tot 497,27 euro per jaar).

Asset Liability Management (ALM)

Met een ALM-studie brengen we de samenhang tussen pensioenverplichtingen, premiebeleid en beleggingsmix in kaart. We gebruiken ALM-simulatiemodellen om beelden te schetsen van de kansen en bedreigingen voor het pensioenfonds in verschillende economische scenario's.

Beleggingsfonds

Instelling die geld van anderen belegt in aandelen of andere beleggingssoorten.

Beleggingsmix

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals aandelen, vastrentende waarden en illiquide beleggingen. Dit wordt ook wel beleggingsportefeuille genoemd.

Beleidsdekkingsgraad

Het voortschrijdende gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de laatste twaalf maanden.

Benchmark

Een benchmark is een 'referentiekader'. We gebruiken een benchmark om de resultaten van

onze beleggingen te vergelijken. De benchmark die wij gebruiken is een representatieve beleggingsindex.

Cao

Afkorting voor collectieve arbeidsovereenkomst. In ons geval de collectieve arbeidsovereenkomst uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen. Een cao is een schriftelijke overeenkomst met afspraken over arbeidsvoorwaarden. Ook pensioen is een arbeidsvoorwaarde.

Contante waarde

De huidige waarde van een toekomstig bedrag, waarover we pas na een bepaalde periode beschikking hebben.

Collateral

Een collateral is een 'onderpand'. We gebruiken collaterals in derivatentransacties. Over het type collateral worden afspraken gemaakt in een Collateral Support Annex (CSA) van de International Swaps and Derivates Association (ISDA).

Commodities

Grondstoffen en goederen waarvan de prijs in hoge mate door de actuele vraag en aanbod wordt bepaald. Voorbeelden zijn olie, graan en metalen.

Compliance

Compliance betekent dat een organisatie volgens de geldende wet- en regelgeving werkt.

Crisisplan

Een beschrijving van maatregelen die een pensioenfonds snel kan inzetten als de beleidsdekkingsgraad zich plotseling richting kritische waarden beweegt. Om zo te voorkomen dat de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt.

Custodian

De custodian is de bewaarder van financiële bezittingen (effecten). De custodian voert ook de administratie van de financiële bezittingen.

Deelnemer

De werknemer of gewezen werknemer die pensioenaanspraken bij ons opbouwt of opgebouwd heeft.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is de verhouding tussen de netto activa en de voorziening pensioenverplichtingen, uitgedrukt in een percentage. Dit verhoudingsgetal geeft aan in hoeverre we op lange termijn de pensioenverplichtingen kunnen nakomen. De netto activa zijn het belegd vermogen, de andere activa en de schulden bij elkaar.

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide financiële instrumenten. Het zijn financiële contracten, waarvan de waarde wordt afgeleid van een onderliggende waarde (bijvoorbeeld een aandeel), een referentieprijis of een index (bijvoorbeeld de AEX-index). De belangrijkste derivatensoorten zijn swaps, futures contracten en forward contracten.

DNB

Afkorting van De Nederlandsche Bank. DNB is de wettelijke toezichthouder op financiële instellingen. Ook pensioenfondsen zijn een financiële instelling. DNB houdt prudentieel en materieel toezicht. Prudentieel toezicht richt zich op de financiële gelijkheid en betrouwbaarheid. Materieel toezicht richt zich op de naleving van de normen die niet onder het prudentieel toezicht vallen en niet onder het gedragstoezicht van de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is een buffer om eventuele waardedalingen van de middelen van een pensioenfonds op te vangen. Pensioenfondsen moeten volgens de wet een voldoende grote buffer hebben. Er zijn drie 'soorten' (wettelijk verplicht) eigen vermogen:

- Minimaal vereist eigen vermogen: De ondergrens van het verplicht eigen vermogen. Als een pensioenfonds niet over het minimaal vereist eigen vermogen beschikt, heeft het een dekkingstekort.

- Vereist eigen vermogen: Het vermogen dat nodig is om met een zekerheid van 97,5 procent te kunnen voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de voorziening pensioenverplichtingen.
- Gewenst eigen vermogen: Het vermogen dat bovenop de voorziening pensioenverplichtingen nodig is om de toeslagambitie op de lange termijn na te komen. Het gewenst eigen vermogen is minimaal gelijk aan het vereist eigen vermogen.

Ervaringssterfte

Uit onderzoeken blijkt dat de sterfte onder deelnemers van pensioenfondsen lager is dan de algemene bevolkingssterfte. Een pensioenfonds houdt hier rekening mee door de ervaringssterfte vast te stellen: de waargenomen sterfte onder de deelnemers van het pensioenfonds. Op basis van een prognosetafel past het pensioenfonds vervolgens een leeftijdsafhankelijke afslag toe.

ESG (ook wel MVB)

Afkorting van Environmental (milieu), Social (sociale omstandigheden) en Governance (ondernemingsbestuur). In het Nederlands heet dit maatschappelijk verantwoord beleggen. Wij beleggen volgens ESG-criteria. Ons ESG-beleid bestaat uit drie onderdelen: uitsluiten van ondernemingen en landen volgens de uitsluitingenlijst, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en de dialoog aangaan met ondernemingen om hun gedrag positief te beïnvloeden. Stemmen en de dialoog aangaan doet de fiduciair manager voor ons.

Exposure

Gevoeligheid voor een bepaalde omgevingsfactor. Een pensioenfonds kan bijvoorbeeld exposure hebben naar de Amerikaanse dollar of renteontwikkelingen. Dat betekent dat het pensioenfonds gevoelig is voor valuta- of renteschommelingen.

Feitelijke premie

De feitelijke premie is de premie die we daadwerkelijk hebben geheven in het boekjaar.

Franchise

Het deel van het salaris waarover deelnemers geen pensioen opbouwen. Deelnemers betalen alleen premie over het deel van het salaris dat boven de franchise ligt. Dat is het deel waarover ze pensioen opbouwen.

Futures

Termijncontract waarin toekomstige aankoop en verkoop van financiële waarden zijn vastgelegd. We gebruiken futures om beleggingsrisico's af te dekken, maar ook voor de uitvoering van (global) tactische asset allocatie.

Gedempte kostendekkende premie

De gedempte kostendekkende premie houdt rekening met het verwachte rendement van de beleggingen. We berekenen de gedempte kostendekkende premie door te kijken naar een voortschrijdend gemiddelde uit het verleden (rente) of naar een verwachting voor de toekomst (rendement).

Gedragscode

Het doel van de gedragscode is de reputatie van het pensioenfonds hoog houden en daarmee het vertrouwen van belanghebbenden. Ook het voorkomen van integriteitsrisico's is een doel. De gedragscode bevat algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders. De gedragscode beschrijft onder andere wie verbonden personen en insiders zijn. In de gedragscode staat hoe verbonden personen met vertrouwelijke informatie en met eigendommen van het pensioenfonds moeten omgaan, hoe ze belangenconflicten kunnen voorkomen en wat handel met voorwetenschap is en hoe ze dit kunnen voorkomen.

Gewezen deelnemer

Een deelnemer die pensioen bij ons opbouwde, maar dat nu niet meer doet. En die niet gestopt is door overlijden, het bereiken van de 67-jarige leeftijd of een eerdere ingang van het pensioen. Een gewezen deelnemer heeft zijn pensioenaanspraken niet overgedragen aan een ander pensioenfonds.

Goed pensioenfondsbestuur (corporate governance)

Goed pensioenfondsbestuur is het integer en transparant handelen door het bestuur en het toezicht. Het bestuur legt daarbij verantwoording af over het gevoerde beleid.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de bijbehorende risico's. Pensioenfondsen moeten elk jaar een haalbaarheidstoets doen.

High Yield-obligatie

High yield-obligaties zijn obligaties met een (relatief) hoog rendement, maar ook met een relatief hoog risico. Het zijn obligaties van bedrijven of landen met een relatief lage rating of kredietwaardigheid. Ter compensatie van het risico van zo'n obligatie is de rente hoger dan op een obligatie van een onderneming met een betere rating.

Incidentenregeling

De incidentenregeling geeft aan welke stappen we moeten volgen als we vermoeden dat er sprake is van een incident binnen het pensioenfonds. Het doel is schade aan de integere en beheerste bedrijfsvoering te voorkomen.

Indexatie

Zie toeslagverlening.

Investment grade obligatie

Obligaties met een kredietrating BBB of hoger.

De markt ziet de tegenpartij van deze obligaties als voldoende kredietwaardig om aan de betalingsverplichtingen te voldoen.

IORP II

IORP II is een Europese richtlijn voor pensioenfondsen. De bepalingen uit IORP II gelden sinds 1 januari 2019. De bepalingen gaan over governance (vooral het inrichten van drie sleutelfuncties: risico-beheer, actuariaat en interne audit), risicomanagement, ESG en communicatie van het pensioenfonds naar de deelnemers.

ISAE 3402

International Standard on Assurance Engagements 3402 (ISAE 3402) is een internationale standaard-rapportage over de interne beheersing van uitbestede activiteiten.

ISDA/CSA

De International Swaps and Derivatives Association (ISDA) is een bilaterale raamovereenkomst voor derivatentransacties. De ISDA Master Agreement bevat de standaardafspraken, de 'Schedule' bevat de specifieke afspraken en in de Collateral Support Annex (CSA) worden additionele zekerheden over en weer vastgelegd. De CSA wordt aangegaan om het kredietrisico op de tegenpartij te beperken.

Kortlevenrisico

Het risico dat deelnemers korter leven dan we hebben ingeschat. Dan is er meer geld nodig voor de uitkeringen aan nabestaanden.

Kostendekkende premie

Pensioenfondsen moeten een kostendekkende premie berekenen. De kostendekkende premie is het (wettelijk) ijkpunt voor de beoordeling van de feitelijke premie.

Langlevenrisico

Het risico dat deelnemers langer leven dan we veronderstelden bij de vaststelling van de premie en de berekening van de technische voorzieningen.

Mandaat

Het mandaat voor vermogensbeheer bevat de afspraken over het beheer van het vermogen. Dit mandaat heet ook wel beleggingsrichtlijnen of beleggingsinstructie. Het bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het mandaat. Het bevat alle beperkingen waarbinnen een vermogensbeheerder vervolgens naar eigen inzicht mag beleggen.

Middellood(regeling)

In een middelloodregeling bouwt een deelnemer ieder jaar pensioen op over het feitelijke salaris (min de franchise). Al deze jaarlijks opgebouwde aanspraken bij elkaar bepalen het uiteindelijke pensioen. Het pensioen is dus een gewogen

gemiddelde van alle pensioengrondslagen uit de hele periode dat een deelnemer deelneemt aan de regeling.

Minimaal vereiste dekkingsgraad

De dekkingsgraad die het pensioenfonds minimaal moet hebben op 31 december van een boekjaar. DNB stelt uitgangspunten vast voor de berekening van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Ouderdomspensioen

Pensioenaanspraak van de (gewezen) deelnemer op de datum waarop het pensioen ingaat.

Outperformance/underperformance

Het rendement dat een vermogensbeheerder heeft behaald vergeleken met het rendement van de benchmark. Een outperformance is een hoger rendement dan de benchmark. Een underperformance is een lager rendement.

Overlevingstafels

Overlevingstafels geven de gemiddelde overlevings- en sterftefrequenties van de bevolking weer. We gebruiken overlevingstafels om de pensioenpremies en de voorzieningen te berekenen. Er zijn aparte overlevingstafels voor mannen en vrouwen.

Over The Counter (OTC)-transactie

Transactie die plaatsvindt buiten de gereguleerde markt.

Partnerpensioen

Een pensioen voor de partner zoals beschreven in het pensioenreglement.

Pensioendatum

De eerste dag van de maand waarin de deelnemer of de gewezen deelnemer 67 jaar wordt of – als hij eerder overleden is – zou zijn geworden.

Pensioengerechtigde

(Gewezen) deelnemer die volgens de pensioenovereenkomst pensioen krijgt.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het salaris waarover een deelnemer pensioen opbouwt. De pensioengrondslag is het pensioengevend jaarsalaris min de franchise.

Pensioenfederatie

De overkoepelende belangenbehartiger van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen. De Pensioenfederatie is een samenvoeging van de vroegere Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB), de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (OPF) en de Unie van Beroepspensioenfondsen (UvB).

Pensioenovereenkomst

De afspraken die de werkgever en de werknemer(s) over pensioen hebben gemaakt. De afspraken staan in de arbeidsovereenkomst en/of de cao.

Pensioenplanner

Een internettoepassing waarmee deelnemers inzicht hebben in hun opgebouwde pensioenrechten en hun pensioenberekeningen.

Pensioenresultaat

Het pensioenresultaat komt uit de haalbaarheids-toets. Het pensioenresultaat drukt de ontwikkeling van de koopkracht van het pensioen uit. We berekenen het pensioenresultaat door de pensioenuitkering die een deelnemer behaalt volgens het toeslag- en kortingsbeleid van het pensioenfonds te delen door de pensioenuitkering die een deelnemer had kunnen behalen bij volledige toeslagverlening (zonder het toepassen van kortingen).

Pensioenwet

Op 1 januari 2007 trad de Pensioenwet in werking. In de Pensioenwet staan de verplichtingen en rechten van alle betrokkenen bij pensioenopbouw. Het doel van de Pensioenwet is financiële zekerheid, individuele zekerheid en uitvoeringszekerheid.

Prognosetafels

Zie sterftetafels.

Rating

De rating van een belegging of een onderneming geeft het kredietrisico of debiteurenrisico weer. Vastrentende waarden hebben bijvoorbeeld pas voldoende kwaliteit vanaf een bepaalde kredietwaardigheid: een rating BBB, A, AA of AAA. Gespecialiseerde bureaus stellen de ratings vast.

Reële dekkingsgraad

Dekkingsgraad die er rekening mee houdt dat de pensioenen in de toekomst meestijgen met de prijzen.

Rentetermijnstructuur (RTS)

De rentetermijnstructuur, of yield curve, is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging en de daarop te ontvangen marktrente. Een normale rentetermijnstructuur heeft een stijgend verloop. Want als iemand zijn geld voor een langere periode uitleent, krijgt hij normaliter een hogere vergoeding dan bij een lening over een korte termijn.

Reservetekort

Pensioenfondsen moeten extra vermogen hebben om bepaalde risico's op te vangen. Toezichthouder DNB stelt minimale eisen aan dat extra vermogen. Er is een reservetekort als het eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen, maar hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen.

RJ610

Richtlijn van de Raad voor de Jaarverslaggeving voor pensioenfondsen. In de RJ610 staan voorwaarden voor het jaarverslag en de jaarrekening.

Securities lending

De global custodian kan securities (effecten) tijdelijk uitlenen tegen een vergoeding aan een kredietwaardige tegenpartij. Deze tegenpartij moet de volledige leenperiode een volwaardig onderpand leveren en aanhouden bij de global custodian.

Service Level Agreement

Een Service Level Agreement (SLA) is een schriftelijke overeenkomst tussen een aanbieder en een afnemer van diensten. In een SLA staan de diensten, de rechten en plichten en het afgesproken kwaliteitsniveau.

Spread

Het verschil tussen de aan- en verkoopprijs van obligaties.

Sterftetafels

Sterftetafels geven de gemiddelde overlevings- en sterftefrequenties van de Nederlandse bevolking weer. We gebruiken sterftetafels bij het berekenen van pensioenpremies. Er zijn aparte sterftetafels voor mannen en vrouwen: GBM en GBV.

Stichtingskapitaal en reserves

Buffer om mogelijke waardedalingen van de middelen van het pensioenfonds op te vangen. Pensioenfonds moeten beschikken over een voldoende grote buffer. Met een toereikendheidstoets kunnen we jaarlijks vaststellen of het stichtingskapitaal en de reserves groot genoeg zijn.

Strategische beleggingsmix

De langetermijnverdeling van het vermogen over verschillende beleggingscategorieën (aandelen, vastrentende waarden, onroerend goed). Deze verdeling baseren we grotendeels op de ALM-studie.

Swap

Financieel instrument (derivaat) waarbij gedurende een vaste periode een vaste rente wordt geruild tegen een variabele korte rente. Alleen de rentebedragen worden geruild, niet de hoofdsommen.

Technische voorziening (voorziening pensioenverplichtingen)

We vormen technische voorzieningen om alle pensioenverplichtingen uit de pensioenregeling of andere overeenkomsten te kunnen nakomen.

Toeslagverlening (indexatie)

Om de koopkracht van pensioenen op peil te houden, kunnen we pensioenen aanpassen. Dan geven we een toeslag op het pensioen. Het bestuur neemt elk jaar een besluit over het wel of niet verhogen van de pensioenaanspraken. De toeslagverlening is voorwaardelijk. We verlenen alleen toeslag als de middelen van het pensioenfonds dit toelaten.

UFR-methodiek

Afkorting van Ultimate Forward Rate.

De UFR-methodiek houdt in dat de rente bij zeer lange looptijden naar een afgesproken niveau toe beweegt. De rekenrente die pensioenfonds moeten gebruiken voor de waardebepaling van toekomstige pensioenverplichtingen wordt hiervan afgeleid (zie RTS).

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een opgebouwde pensioenrecht.

Wezenpensioen

Een periodieke uitkering voor de kinderen na het overlijden van een (gewezen) deelnemer aan de pensioenregeling.

